د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف عمومي ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

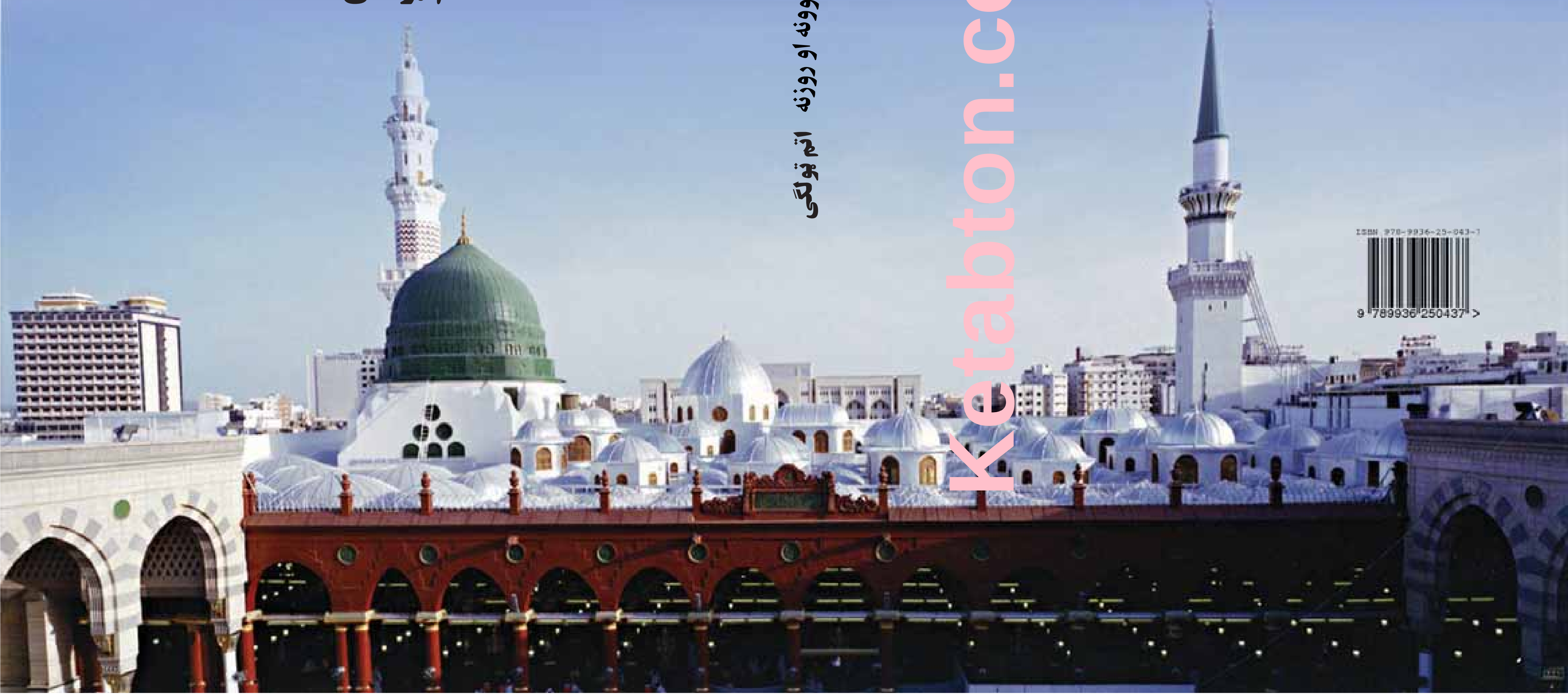

Ketabton.com

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري،
په بازار کې یې اخیستنه او خرڅونه په کلکه منع ده.
له سرغړوونکو سره قانوني چلند کیږي.

ISBN 978-9936-25-043-7
9 789936 250437 >

د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف عمومي رياست

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

الف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکوالان:

نعمت الله محمودي.

حبيب الله فوزي.

مولوي عبد الصبور عربي.

فضل الله نيازی

رقيب الله ابراهيمي.

علمی او مسلکی اديتوران:

- دکتور محمد يوسف نيازی
- نورالله صافی
- محمد آصف کوچی
- فيض محمد عثمانی
- قيام الدين کشاف

د ديني، سياسي او فرهنګي کميټه:

دکتور محمد يوسف نيازي

حبيب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار.

د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين.
- دکتور شېرعلي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول.
- د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.

کمپوز:

رقيب الله ابراهيمي

ډيزاين:

عنايت الله غفاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی — دا عزت د هــر افــغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمـــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی — د بـــلوڅــو د ازبکـــو
د پښتـــون او هزاره وو — د تـــرکمنـــو د تاجکـــو
ورسره عرب، گوجـر دي — پـــامیـریان، نورستانیـــان
براهوي دي، قزلباش دي — هـــم ایمـــاق، هم پشـه یان
دا هیـــواد به تل ځلیږي — لـــکـــه لمـر پر شنه اسمـان
په سینـــه کې د اسیـــا به — لـــکـــه زړه وي جـــاویدان
نوم د حق مو دی رهبـــر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤولیت په ریښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لومړی لوست	د ونو کینولو او کښت کرلو ارزښت	۱
دویم لوست	په پلورلو کې رښتیا ویل	۵
دریم لوست	د ګاونډي حقوق	۹
څلورم لوست	ګاونډي ته د تکلیف رسولو ګناه	۱۲
پنځم لوست	کینه لویه ګناه ده	۱۵
شپږم لوست	د مور او پلار حقوق	۱۸
اووم لوست	د مور حق	۲۱
اتم لوست	په اسلامي شریعت کې معاملات	۲٤
نهم لوست	د بیعې فقهي اصطلاحات	۲٦
لسم لوست	د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه	۲۸
یوولسم لوست	د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه	۳۱
دولسم لوست	بیعه	۳۳
دیارلسم لوست	د بیعې شرطونه	۳۵
څوارلسم لوست	د بیعې ډولونه	۳۹
پنځه لسم لوست	د بیعې د ډولونو دوام	٤۱
شپاړلسم لوست	خیار شرط (د خیار شرط تعریف او احکام ئې)	٤۳
اوولسم لوست	خیار رؤیت	٤٥
اتلسم لوست	خیار عیب	٤۷
نولسم لوست	منعه شوې بیعې (باطله بیعه)	٤۹
شلم لوست	ښکاره بلنه	٥۱
یوویشتم لوست	د حق دعوت له اوریدو څخه د مکې مکرمې د زاېرینو منع کول	٥٤
دوه ویشتم لوست	د مخالفینو لخوا د دعوت د خپریدو مخنیوی	٥۷
درویشتم لوست	ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږدول	٥۹
څلرویشتم لوست	د حبشې په لور هجرت	٦۲
پنځه ویشتم لوست	د حبشې د مهاجرینو پر خلاف د قریشو دسیسه	٦٥
شپږویشتم لوست	د حمزه (رض) د اسلام راوړل	٦۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوویشتم لوست	د عمرؓ مسلمانیدل	۷۱
اته ویشتم لوست	هر اړخیز پرېکون	۷۵
نهه ویشتم لوست	د غم کال (عام الحزن)	۷۹
دېرشم لوست	طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصیل	۸۱
یو دېرشم لوست	د عقبې لومړنی بیعت	۸۵
دوه دېرشم لوست	د عقبې دویم بیعت	۸۹
درې دېرشم لوست	ظلم تورتم او تیارې دي	۹۳
څلور دېرشم لوست	د نرم خوی فضیلت	۹۵
پنځه دېرشم لوست	زغم او حوصله	۹۸
شپږدېرشم لوست	بدخویونه	۱۰۱
اوه دېرشم لوست	د تېر لوست د حدیث شریف پاتې برخه	۱۰۵
اته دېرشم لوست	نیشه یي توکي	۱۰۷
نهه دېرشم لوست	فاسده بیعه	۱۱۰
څلوېښتم لوست	مکروهه بیعه	۱۱۲
یو څلوېښتم لوست	اقاله	۱۱۵
دوه څلوېښتم لوست	د مرابحې بیعه	۱۱۷
درې څلوېشتم لوست	د تولیې بیعه	۱۱۹
څلور څلوېښتم لوست	ربا (سود)	۱۲۱
پنځه څلوېښتم لوست	قرض	۱۲۳
شپږ څلوېښتم لوست	د صرف بیعه	۱۲۶
اوه څلوېښتم لوست	د سلم بیعه	۱۲۸
اته څلوېښتم لوست	رهن (ګروي)	۱۳۱
نهه څلوېښتم لوست	اجاره	۱۳٤

لومړی لوست

د ونو کینولو او کښت کرلو ارزښت

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

د دې حدیث شریف د راوي نوم حضرت انس رضي الله عنه او د پلار نوم یې مالک انصاري دی د پیغمبر ﷺ په کورکې لوی شوی او پوره لس کاله یې د پیغمبر ﷺ خدمت کړی دی، د فقهاوو او مجتهدینو اصحابو له جملې څخه ګڼل کېږي پیغمبر ﷺ ورته د اوږده عمر، په مال کې د برکت او جنت ته د تللو دعا کړې ده، له همدې امله یې د نورو اصحابو په پرتله د نبي کریم ﷺ څخه زیات احادیث راویت کړي دي. نوموړي د هجرت په ۹۳ کال د بصرې په ښار کې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. یَغْرِسُ:	وني کینوي
۲. غَرْسًا:	کینول
۳. یَزْرَعُ:	کښت کري
٤. طَیْرٌ:	الوتونکی مرغه
٥. بَهِیمَةٌ:	څاروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: څوک چې ونې کینوي او یا کښت وکړي او بیا له دغې ونې او کښت څخه مرغه یا انسان او یا څاروی وخوري په ریښتیا چې دغه ټول ورته صدقه ګرځي او ثواب یې ورکول کیږي.

د حدیث شریف حکمت:

د زیات شمیر ژوو ژوند کرهنې او زراعت پورې تړلی دی، او بې له شکه هر ډول کرهنه او زراعت د انسان په پایښت او د هغه د ژوند د چاپیریال په ښکلا کې اغیزه لري. هوا صافوي، د سیلابونو او زلزلو په وړاندې ځمکه له خرابوالي څخه ساتي. زموږ د ژوند فضا پاکه اوزرغونوي، ضرر رسونکي ګازونه لکه کاربن دای اکساید جذبوی او اکسیجن تولیدوي.
هر ډول میوې دانې چې زموږ د لومړنیو اړتیاو څخه دي د کرکیلې له لارې په لاس راځي کرکیلې ته پا ملرنې او له ځمکو څخه لازموګټو پورته کولو په نړۍ کې بې شمیره تمدونونه زیږولي دي.
او نن هم چې کومو هیوادونو کرهنې او مالدارۍ ته شا کړې د لوږې له خطر او د ژوند د چاپریال د ککړتیا او د سیلابونو او د ځمکو د ښویدلو له ګواښ سره مخامخ دي څرنګه چې کرنه او د فضا شینوالی د تمدن له اړینو بیلګو څخه دي نولدې امله د پیغمبرﷺ په تعلیماتو کې ځانګړی مقام لري.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډلیزه توګه د ونو کښینولو د ګټو په اړه بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱. د چاپېریال ساتنه: د ژوند لپاره غوره چاپېریال هماغه دی چې خورا سمسور وي ښکلې اوبه او پاکه هوا ولري او د ټولو ساکښو د ژوندکولو لپاره چې یو د بل د ژوند د اړتیاوو پوره کونکي دي برابر وي، دغه ډول چاپېریال هغه وخت جوړېدای شي چې په ونو اوکښتونو سمسور وي او سمسورتیا ته یې ځانګړې پاملرنه وشي.

۲. د ونو کښېنولو ارزښت: نیالګیو کښېنولو او کرنې ته پاملرنه د موجوده معاصرې زمانې غوښتنه نه ده بلکې اسلام لا له پخوا په فکري او عملي لحاظ دغه مهم او اړین کار ته ځانګړې پاملرنه کړې او د اسلام له پیل څخه یې وربانديې ټینګار کړی دی.

۳. د کرنې اهمیت: کرنه د ژوند د تامین او د لوږې او بې کارۍ سره د مبارزې تر ټولو مهمه لار او د تمدن غوره بېلګه ده ځکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم مسلمانانو ته ځانګړې دستورونه ورکړي تر څو د ونو او کښتونو د له منځه وړلو څخه ځان وژغوري او د ساتلو هڅه یې وکړي.

۴. نورو ته د خیر رسول: مسلمانان باید داسې کارونه وکړي چې خیر یې یوازې بندګانو ته نه بلکه ټولو ساکښو ته ورسېږي او لدې لارې د ثواب مستحق وګرځي.

۵. د غذایي توکو برابرول ثواب لري: څرنګه چې یو انسان ته د غذا برابرول ثواب لري همدارنګه د یو الوتونکي او یا ژوي له پاره یې برابرول هم ثواب لري.

۶. د ونو کښېنول تل پاتې صدقه ده: د ونو کښېنول او کرنه داسې یوه صدقه ده چې تر څو ونه او یا کښت موجود وي، کرونکي لپاره به یې ثواب وي.

فعالیت

زده کوونکي دې دوه ډلې شي او د چاپېریال د ساتنې په باره کې دې سره بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د حديث شريف راوي معرفي کړئ.
۲. د حديث شريف لنډه معنا بيان کړئ.
۳. د حديث شريف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

۱. د غه حديث له معنا سره حفظ کړئ.
۲. د چاپېريال خرابولو د ضررونو په باره کې يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

په پلورلو کې رښتیا ویل

عَن ابْن عُمَرَ قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ وَقَدْ حَسَّنَهُ صَاحِبُهُ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَإِذَا طَعَامٌ رَدِيءٌ فَقَالَ ((بِعْ هَذَا عَلَى حِدَةٍ وَهَذَا عَلَى حِدَةٍ فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)). متفق عليه.

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف راوي عبدالله رضي الله عنه د حضرت عمر بن خطاب رضي الله عنه زوی د قريشو له قبيلې څخه دی. په کوچنيوالي کې يې ايمان راوړ او له خپل پلار سره يې مدينې منورې ته هجرت وکړ د فقهاو او علماء اصحابو له جملې څخه دی.

د کلماتو معنا:

١. حَسَّنَهُ: ښائسته کړی يې و
٢. رَدِيءٌ: خراب
٣. بِعْ: وپلوره
٤. فَمَنْ غَشَّنَا: څوک چې له موږ سره دوکه وکړي
٥. فَلَيْسَ مِنَّا: له موږ څخه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ښخه روایت دی چې یوه ورځ پیغمبر ﷺ د غلې د پلورونکي تر څنګ تیریده پلورونکي (ښې او وچې دانې د درمند له پاسه او د خلکو مخې ته اچولې وې ولې لمدې او خرابې دانې یې ترې لاندې کړې وې) پیغمبر ﷺ خپل لاس مبارک ورلاندې کړ ویې لیدل چې لمدې اوخرابې دانې یې لاندې پټې کړې دي نو ورته یې وفرمایل:

ښه غله بیله او خرابه بیله وپلوره او پوه شه چې څوک مونږ ته دوکه راکوي له مونږ (مسلمانانو) څخه نه دی.

د حدیث شریف حکمت:

د نورو د مال د لاس ته راوړلو په مقصد دوکه کول او خلک غولول له هغو ناوړو خویونو څخه دي چې د خلکو ترمنځ د دښمنۍ تخم شیندي د اړیکو د خرابوالي او جګړو لامل ګرځي او د بې باورۍ فضا را منځ ته کوي.

د وګړو مال، وخت او ابرو ته خورا زیان اړوي اقتصادي چارې کمزورې کوي د راکړې ورکړې اخلاق او د سوداګرۍ کار او بار خرابوي.

او که چیرې له صداقت څخه کار واخستل شي او سوداګران ښه سامان را وارد کړې او د خپل مال د عیب په ښکاره کولو یې په مناسب قیمت وپلوري نو الله تعالي به یې د خپلو بندګانو په زړونوکې ګران او په ځان او مال کې برکت واچوي، خلک به د دوکې، فریب او زیان منی له تشویشه خلاص شي او په یو بل به د باور او اعتماد په فضاکې ژوند وکړي.

فعالیت

په معاملاتو او سوداګرۍ کې دوکه او فریب څنګه منځ ته راځي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱. **د بازار کنترول**: لازمه ده چې د سوداګرۍ او تجارتي کړنو څارنه وشي، پکار ده چې چارواکي د بازار څارنه وکړي او د اخلاقو له پلوه کمزوري او فرصت غوښتونکي کسان پرې نږدي چې د چل، دوکې او فرېب له لارو خلکو ته زیان ورسوي.

۲. **د معاملو سپېڅلتیا**: هر مسلمان سوداګر مکلف دی چې ښه او بد جنس جلا وپلوري او د خپل جنس اوصاف په څرګند ډول بیان کړي.

۳. **فریب او دوکه بد ګڼل**: اسلام چې د عدالت، انصاف، رېښتینولۍ او امانتدارۍ د ین دی له فریبکار او هغه انسان څخه چې ټولنیزې اړیکې خرابوي او د دښمنیو لامل ګرځي دومره کرکه لري چې هغه د کاملو مسلمانانو له جملې څخه نه بولي او دا اعلانوي چې خلک دې د ده دغه ناوړه عمل اسلام ته نه منسوبوي.

۴. **پر شفافیت او ریښتینولۍ ولاړ اقتصاد**:
د ټولنې اقتصاد هغه وخت ښه پرمختګ کولای شي چې د مالونو تبادله او ګټه د دواړو خواوو پر مصلحتونو ولاړه وي او معامله په پاک ډول د انصاف څخه په ډکه فضاء د دواړو خواوو په کامل رضایت او خوښۍ سرته ورسېږي. دا ښکاره خبره ده چې په دوکه او چل ول باور او صداقت له منځه ځي او کوم لوری چې دوکه یې خوړلې وي هېڅکله خوښ او راضي نه وي.
له دې امله لازم دي چې د ټولنې ټول وګړي د دوکې او فرېب څخه ځانونه وساتي او نور هم د دوکې او فریب له ضررونو څخه خبر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ژوند په لنډ ډول بیان کړئ.
۲. دوکه په ټولنه کې کومې ناوړه پایلې رامنځته کوي؟ واضح یې کړئ.
۳. د حدیث شریف له ګټو څخه درې ګټې ولیکئ.
٤. لاندې کلمې معنا کړئ.
أ. حَسَّنَهُ
ب. فَأَدْخَلَ يَدَهُ
ج. فَمَنْ غَشَّنَا

کورنۍ دنده

۱. د غه عبارت حفظ کړئ (فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)
۲. د لاندې عنوانونو څخه یو عنوان غوره او د هغه په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي:
آ- په معاملو کې د فریبکارۍ ضررونه.
ب- په ټولنیز ژوند کې د دوکې ضررونه.
ج- په ازموینه کې دوکه (نقل) کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم لوست

د ګاونډي حقوق

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

په وړاندېني لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١. مَازَالَ: تل.
٢. الْجَار: ګاونډی
٣. ظَنَنْتُ: ګومان مې وکړ.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: تل به جبرئيل عليه السلام (د الله تعالی له لوري) ماته د ګاونډي په هکله توصيه کوله تردې چې ما فکر وکړ چې په ميراث کې به ورته برخه ورکړي (يعني د يو چا له مړيني وروسته به يې ګاونډي هم د نورو وارثانو په څېر د مړي له مال څخه برخه اخلي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت:

انسان په خپل ژوند کې د مور، پلار، اولادونو او دوستانو څخه سربېره د ګاونډيو سره هم ځانګړې اړيکې لري د دغو اړيکو ښه والی او بد والی په اخلاقو باندې زياته اغيزه لري.

تر ټولو لومړی هغه څوک چې په غم او ښادۍ کې زمونږ پر شاوخوا را ټولېږي هغه ګاونډيان دي: که د چا اړيکې د خپلو ګاونډيانو سره نيکې وي له ډيرو خواو څخه به په امن او ډاډ کې وي او د هغوی له تجربو او فضايلو څخه به ګټه اخلي.

او د ګاونډيانو سره د اړيکو د خرېدو په صورت کې به انسان له هر لوري د خطر احساس کوي او يو د بل له ليدلو څخه به کرکه کوي او ډير ژر به يې ځاني، مالي او رواني ډاډ له منځه ولاړ شي.

له ګاونډيو سره د اړيکو ښه والی په خپلو کې د حقوقو د رعايت کولو پورې تړاو لري بناءً پيغمبر ﷺ په دې او نورو ډيرو احاديثو کې د ګاونډي مقام او منزلت په خورا تاکيدي اسلوب سره بيان کړی دی.

فعاليت

څرنګه کولی شو د خپلو ګاونډيانو حقوق پر ځای کړو؟ د دې سوال ځواب په ډله ييز ډول ورکړئ.

د حديث شريف ګټې:

۱. **د وارث پر ځای د ګاونډي دريدل**: ګاونډی هغه چا ته وايي چې ستاسې په شاوخوا کې اوسېږي، اسلام د ګاونډي حقوقو ته دومره پاملرنه کړې ده چې ګاونډی سره د دې چې ميراث نشي وړای خو د ټولنيزو حقونو له پلوه له هغه چا سره چې ميراث وړي برابر دی.

۲. **د ګاونډي پر حقوقو زيات ټينګار**: د اسلام ګران پيغمبر ﷺ فرمايي: جبرئيل عليه السلام د الله تعالی په امر ما ته تل د ګاونډي په حق کې توصيه او لارښوونه کوله.

۳. **له جبرئيل عليه السلام سره د پيغمبر ﷺ اړيکې**: جبرئيل عليه السلام د ملائکو له جملې څخه هغه ملائکه ده چې پيغمبر ﷺ ته به يې وحې راوړله، او د ديني کارونو په زده کړه کې يې د پيغمبر ﷺ ملګرتيا کوله.

۴. **ګاونډي ته د هر ډول تکليف له رسولو څخه ځان ساتل**: که چېرې انسان د ګاونډي سره مرسته نشي کولای نو لږ تر لږه ګاونډي ته له ضرر رسولو څخه بايد ډډه وکړي، په بل حديث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریف کې راغلي دي: (هغه کس کامل مسلمان نه دی چې د هغه گاونډی د ده له ضرر څخه په امن کې نه وي).

ارزونه

١- لاندې کلمې معنا کړئ:

١. مَازَالَ
٢. يُوصِينِي
٣. ظَنَنْتُ
٤. سَيُوَرِّثُهُ

٢. د حدیث شریف اجمالي معنا ووایاست.

٣. د حدیث شریف گټې ووایاست.

کورنۍ دنده

١. د پورتني لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

٢. د لاندې موضوعاتو څخه په یوه موضوع کې یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

آ- دگاونډي حقوق.

ب- گاونډي ته د ضرر رسولو ډولونه.

ج- گاونډي ته د ضرر نه رسولو څرنگوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي ته د تکليف رسولو ګناه

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: الْجَارُ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: شَرُّهُ.)) مسند احمد

د راوي پيژندنه:

نوم يې عبدالرحمن د صخر دوسي زوی او په ابوهريره ﷺ باندې شهرت لري.
د هجرت په اووم کال يې مدينې ته تشريف راوړ او د رسول الله ﷺ ملتيا يې غوره کړه پيغمبر ﷺ ورته د احاديثو د حفظ د عا وکړه، چې له برکته يې د نورو اصحابو په پرتله زيات شمېر احاديث له رسول الله ﷺ څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۷۵ کال وفات شو.

د کلماتو معنا:

۱–لَا يُؤْمِنُ:	د پوره ايمان خاوند کيداى نشي.
۲–الْجَارُ:	ګاونډی.
۳–بَوَائِقَهُ:	د هغه له ضرر څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له حضرت ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی.
ورته وویل شول، څوک؟ یا رسول الله. پیغمبر ﷺ وویل: هغه څوک چې ګاونډی یې له شر څخه په امان کې نه وي.

د حدیث شریف حکمت:

ټولنه د وګړو، کورنیو، کلیو او ښارونو څخه جوړېږي، که چېرې د کورنیو او کلیو وګړي ټولنیز آداب مراعات کړي او کوښښ وکړي چې هېڅ‌ته یې کوم ضرر ونه رسېږي په ځانګړي ډول هغه چا چې ورسره ګاونډیتوب لري که هغه د کور او کلي ګاونډی وي او که د دفتر یا د کار د ځای څکه چې دغه ټول ګاونډیان شمېرل کېږي په دې صورت کې هېڅکله په ټولنه کې کومه ستونزه نه پیداکېږي او که چېرې پیدا هم شي ډېر زر حل کېږي، په همدې بناء د اسلام مقدس دین د ګاونډي احترام لازم ګرځولی دی او هغه ته یې له ضرر رسولو څخه منع کړې ده.

د حدیث شریف ګټې:

۱. ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه او حرام کار دی، ځکه چې پیغمبر ﷺ پدې هکله سخت وعید فرمایلی دی او د زیات ټینګار په خاطر یې د الله تعالی په پاک نوم درې ځلې قسم یاد کړ او ویې فرمایل: ((وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ...)) چې داګاونډي ته د ضرر رسولو د ګناه په ډېر والي ښکاره دلالت کوي. سره لدې چې د (لَا يُؤْمِنُ) عبارت بېخي د مسلمان څخه د ایمان نفې کوي، خو د دې لپاره چې خلک څوک د ګناه په کولو کافر و نه ګڼي علماء د دې عبارت معنا داسې کوي: (د کامل ایمان خاوند نه دی). بیا هم د حدیث شریف د نص څخه ښکاره معلومېږي چې ګاونډي ته ضرر رسول خورا لویه ګناه ده.

۲. نورو ته د دې ګناه د لوی والي بیانول: ځیني خلک چې د دې ګناه له لوی والي څخه خبر نه وي، ګاونډیانو ته په ضرر رسولو کې کومه ځانګړې پاملرنه نه کوي، په همدې بناء لازم دي چې د دې ګناه لوی والی او خطر خلکو ته په ډاګه او بیان کړل شي، او که چېرې خلک د دې ګناه له لوی والي څخه خبر شي نو ارو مرو به ورڅخه ډډه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په ټولګي کې په ګروپي شکل ګاونډي ته د ضرر او تکلیف رسولو ځینې مثالونه ووایاست.

ارزونه

۱- د حدیث شریف راوي څوک دی؟ په لنډ ډول یې څرګند کړئ.

۲- دګاونډیو ځینې حقوق بیان کړئ.

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ- لَا يُؤْمِنُ:

ب- الْجَارُ:

ج- بَوَائِقَهُ:

کورنۍ دنده

کوم شیان دګاونډي د ضرر او تکلیف لامل ګرځي پدې اړه پنځه کرښې مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

کینه لویه ګناه ده

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ.) رواه ابو ادؤد.

د راوي پېژندنه:

دغه روای په وړاندې لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١–الْحَسَدَ:	له نورو څخه د نعمت د زوال هیله.
٢–إِيَّاكُمْ:	ځان وساتي.
٣–يَأْكُلِ الْحَسَنَاتِ:	ښېګڼې خوري (له منځه یې وړي).
٤–الْحَطَبَ:	لرګي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له ابوهریرهرضي الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریمﷺ وفرمایل: د کینې له بیمارۍ څخه ځان وساتئ ځکه چې کینه کول د سړي نیک عمل خوی (داسې له منځه وړي) لکه اور چې لرګي سوزوي او له منځه یې وړي.

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام سپیڅلي دین مسلمانانو ته په مینې، ورور ګلوۍ، مرستې او یووالي امر کړی دی. او له هر هغه څه چې د اړیکو د زیانمنېدو او ورته د ضرر رسولو لامل ګرځي منع کړي دي.
دا چې کینه او حسد د بدګومانۍ، کرکې، ازار او تکلیف رسولو اصلي عامل دی پیغمبرﷺ په کلکه ورڅخه منع فرمایلې ده.

حسد څه ته وایي:

حسد دا دی چې یو څوک د نورو د نعمتونو د زوال هیله کوي او پر نورو یې د خدای احسان نه لوریږي.

غبطه څه ته وایي:

غبطه دې ته وایي چې یو څوک د نورو د نعمت په څېر ځانته هم د هماغسې نعمت هیله کوي او د نورو د نعمت زوال نه غواړي چې دا یو نیک او جایز کار دی.

د حسد ضرورنه:

آ- حسد مینه، ورورګلوي او ښېګڼې چې ایماني غوښتنې دي له منځه وړي او پر نورو د ظلم او تېري لامل ګرځي.
ب- حسد د حسد کونکي د زړه ناولتیا څرګندوي ځکه چې دی هغه څه چې ځان ته یې خوښوي نورو ته یې نه خوښوي.
ج- حسد انسان نا ارامومي، ځکه چې حسد کونکی همیشه په دې اندیښنه کې وي چې هغه فلاني ته ولې دومره نعمتونه ورکړل شوي دي او ماته نه دي راکړل شوي، هغه تل د نورو د هوساینې او د ځان د محرومتیا سوچونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د حسد او کینې ځینې نور ضررونه په ګوته کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د حسد حرام والی: پیغمبر ﷺ په خورا سخت اسلوب له کینې کولو څخه منع کړې ده.
۲- حسد نیکي له منځه وړي: حسد برسېره پردې چې لویه ګناه ده د حسد کونکي نورې نیکۍ هم له منځه وړي.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. إِيَّاكُمْ:
ب. يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ:
ج. الْحَطَبَ:
۲- حسد تعریف او له غبطې سره یې توپیر واضح کړئ.
۳- د حسد ضررونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.
۲- د حسد ضررونه ولیکئ.

شپږم لوست

د مور او پلار حقوق

عن عبد الله بن عمرو ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : «رضَا اللهِ فِيْ رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» رواه البيهقي في شعب الايمان

د راوي پېژندنه:

دغه لوی او جليل القدر صحابي عبد الله بن عمروبن العاص رضی الله تعالی عنه دی، نسب يې له نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره په کعب بن لؤي کې يو ځای کېږي.

دغه صحابي عالم، د قرآن کريم قاري او د احاديثو د حافظانو له جملې څخه دی، زيات شمېر احاديث يې روايت کړي دي، او د هجرت په (٦٥) کال وفات شو.

د کلماتو معنا:

رِضَا اللّٰه: د الله تعالی خوښي.
سَخَطُ اللّٰه: د الله تعالی قهر او غوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

د عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالی عنه څخه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښی او د هغه قهر او غوسه د مور او پلار په قهر او غوسه کې نغښتې ده.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی د انسانانو حقیقي خالق دی، مور او پلار په عالم اسباب کې د خپل ماشوم د ودې لپاره زیاتې ستونزې ګالي، دوې شپه او ورځ د خپل ماشوم لپاره د خوړو، جامو او د ژوند لپاره د مناسب ځای او سالمې تربیې د چاپېریال د برابرولو په هڅه کې وي، لدې امله د الله تعالی په وړاندې د مور او پلار مقام او منزلت ډېر لوړ دی، او په ډېرو ځایونو کې یې خپل حق د مور او پلار له حقوقو سره یو ځای ذکر کړی دی، همدا راز رسول الله ﷺ پدې حدیث شریف کې هم د الله تعالی له حقوقو څخه چې یو یې د هغه خوښي تر لاسه کول دي د مور او پلار د حقونو سره یو ځای ذکر کړی دي، ان تر دې چې د مور او پلار د حق پر ځای کول یې د الله تعالی د حق پر ځای کول ګڼلي دي.

د مور او پلار سره نیکي کول:

له مور او پلار سره نیکي باید د دوې په ژوند او هم د دوې له مرګ څخه وروسته دوام ومومي، کله چې دوی ژوندي وي اولادونه مکلف دي چې له دوی سره په نیکی، مهرباني، نرمه ژبه او ښو اخلاقو چلند وکړي، له هغو خبرو څخه چې دوی پرې خفه کېږي ډډه وکړي، د دوی په وړاندې لوړوالی ونه کړي، په نېکو کارونو کې د دوې اطاعت وکړي، د دوی غوښتنې پر نفلي عبادتونو مخکې کړي، او هر وخت د دوی په خدمت کې واوسئ، د دوی د اړتیاو په پوره کولو کې له هر ډول کوښښ څخه دریغ ونه کړئ، دوی دواړه پر ښځه او اولادونو وړاندې وګڼئ، له دوی څخه د هغه څه غوښتنه ونه کړئ چې دوی یې توان نه لري، دوی ته فریاد ونه کړئ، په نامه سره یې یاد نه کړئ، د دوی له مرګ څخه وروسته په ډېر اخلاص د رحمت او مغفرت دعا ورته وکړئ، که دوی له چا سره وعده کړې وي هغه باید سرته ورسوئ او د دوستانو او خپلوانو عزت یې وکړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د مور او پلار د خوښی د تر لاسه کولو فرضیت: څرنګه چې د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښی پورې تړلې ده او د الله تعالی خوښي تر لاسه کول په هر انسان فرض دي نو د مور او پلار خوښي تر لاسه کول هم فرض دي. له همدې امله یوه ورځ یو تن صحابي غوښتل چې په جهاد کې ګډون وکړي، نبي کریم صلی الله علیه وسلم هغه ته وفرمایل: (آیا مور او پلار دې ژوندي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحابي وويل: هو. نبي کریمﷺ ورته وفرمایل: (ولاړ شه د هغوی خدمت وکړه، جنت د مور د قدمونو لاندې دی).

۲- د مور او پلار د غوسه کولو حرام والی: څرنګه چې د الله تعالی غوسه کول حرام دي او د الله تعالی غوسه د مور او پلار په غوسه کې ده، نو د مور او پلار غوسه کول هم حرام دي.

۳- نیکمرغي او بریالیتوب: د مور او پلار خوښي د نېکمرغي او بریالیتوب، او د دې پر خلاف د دوی قهر او غوسه د انسان د بد بختی او ناکامی لامل ګرځي.

فعالیت

هغه کارونه چې د مور او پلار د خوښی او هغه کارونه چې د دوی د غوسې لامل ګرځي په فردي او یا ډله ییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

أ. الْوَالِدَيْن:

ب. رِضَا:

ج. سَخَطِ:

۲- اسلام د مور او پلار په حقونو باندې ولې دومره ټینګار کړی دی؟

۳- آیا له مور او پلار سره نیکي کول یوازې د دوی تر ژوند پورې تړلې ده؟

کورنۍ دنده

دغه عبارت « رِضَا اللَّهِ فِيْ رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللَّهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ » له معنی سره حفظ کړئ.

مورِ څرنګه کولای شو د مور او پلار خوښي تر لاسه کړو؟ پدې اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

د مورحق

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: (جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُول اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللّٰه مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ.) متفق عليه

د راوي پیژندنه:

د راوي پېژندنه مخکې ذکر شوې ده.

د کلماتو معنا:

مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ: تر ټولو خلکو ډېر د استحقاق خاوند څوک دی.

بِحُسْنِ صَحَابَتِي: زما د ملګرتیا او نیک چلند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

له ابو هریرة رضی الله تعالی څخه روایت دی چې یو سړی نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض يې وکړ: پر ما باندې څوك د زیات خدمت او ښه چلند حقدار دی؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل: ستا مور. بیا هغه سړي پوښتنه وکړه: بیا څوك؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. بیا هغه پوښتنه وکړه: بیا څوك؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. هغه سړي بیا پوښتنه وکړه: بیا څوك؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وفریل: بیا ستا پلار.

د حدیث شریف حکمت:

مور له هر پلوه لکه: رواني، عاطفي، جسمي د خپل ماشوم د خدمت لپاره ډېرې لویې قرباني ورکوي، له همدې امله مو په پورتني حدیث شریف کې ولوستل چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم درې ځلې ځواب ورکړ چې تر ټولو خلکو د زیات خدمت او ښه چلند حقداره مورده.

تر ټولو لوی تکلیفونه چې مور يې د خپل اولاد په وړاندې ګالي عبارت دي له:

۱-د حمل تکلیفونه: مور د حمل په وخت کې ډېر جسمي او رواني تکلیفونه ګالي، او د خپل بدن د هډوکو او وینې شیره خپل ماشوم ته ورکوي.

۲-د ولادت تکلیفونه: چې د ولادت تکلیفونه خورا درانه او ټکان ورکوونکي وي.

۳-د تي د شیدو ورکولو د وخت تکلیفونه: مور د خپلو غوښو او هډوکو زېښنل شوي څیزونه خپل ماشوم ته د شیدو په بڼه ورکوي او پر خپل ماشوم باندې له ټولو خلکو ډېره مهربانه وي د هغه سره مینه کوي په خدمت يې نه ستړې کېږي، په خپل ماشوم غوسه نه کوي، او دې ته سترګې په لاره وي چې ماشوم يې سالمه وده وکړي.

مور د امیدوارۍ په وخت کې ډېرې زیاتې ستونزې ګالي، د زېږېدنې پر مهال له خطرناکو پړاونو تیرېږي، د تي ورکولو او تربیه کولو پر وخت ډېرې ستونزې ګالي او د خپل ماشوم د آرامی لپاره د خپلو ډېرو آرامیو څخه تیرېږي، له همدې امله دغه حدیث شریف د خدمت او ښه چلند په اړه د مور حق د پلار له حق څخه زیات او مخکې ذکر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې:

۱-د مور غوره والی او مخکې والی: مور او پلار دواړه په خپل اولاد زیات حقونه لري، خو مور د ذکر شوو دلایلو په رڼاکې ډېر زیات حقونه او ځانګړی مقام لري، اولاد باید د مور اطاعت، په هغې باندې شفقت او مهرباني ته زیاته پاملرنه وکړي.

۲-د مور سره په نېکۍ کولو ډېر ټینګار: ځکه چې نبي کریمﷺ مور درې ځلې ذکر کړې او په څلورم ځل يې پلار ذکر کړی دی، له دې څخه معلومېږي چې مور تر هر چا زیاته د نېکۍ حقداره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

مَنْ أَحَقُّ النَّاس:

بِحُسْنِ صَحَابَتِي:

۲- د حدیث شریف د راوي په اړه معلومات ورکړئ.

۳- نبي کریم صلی الله علیه وسلم ولې د مور په حقونو ډېر ټینګار کړی دی؟

کورنۍ دنده

۱- د حدیث شریف معنا حفظ کړئ.

۲- زده کوونکي دې د مور د حقونو په اړه یوه مقاله ولیکي چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

په اسلامي شریعت کې معاملات [۳]

اسلامي شریعت لکه چې د عقایدو، اخلاقو او عباداتو په هکله ارزښتناکې لارښونې لري، د معاملاتو(راکړې ورکړې) په هکله یې هم ځانګړې احکام او آداب وضع کړې دي، ترڅو خلک خپل معاملات د عدل، ریښتونولی، او له درغلی او دوکې څخه لرې سرته ورسوي، نو لازمه ده چې هر مسلمان د معاملاتو دشرعي احکامو څخه باخبره وي، روا او ناروا احکام وپیژني، او دا باور تر لاسه کړي چې د اسلامي ادابو او احکامو په پام کې نیولو سره معامله کول اجر او ثواب لري ، او د انسان په مال کې د برکت وسیله ګرځي.

په اسلامي شریعت کې د معاملاتو ځانګړتیاوې:

- د نورو خلکو شتمنیو ته احترام او پر هغو باندې له تیرې نه ځان ساتل.
- دحلال رزق د لاس ته راوړلو لپاره معاملات یوه وسیله ده.
- نیک اخلاق لرل.
- خپله ګټه او د نورو ګټې په پام کې نیول.
- په معامله کې صدق او ریښتینونولي.
- په معامله کې له دروغ ویلو نه ځان ساتل.
- په معامله کې د دواړو اړخونو رضایت.
- په معامله کې وضاحت او بیان.
- له هرې هغه کړنې څخه ډډه کول چې د شخړې لامل ګرځي.
- له ټګی او دوکې څخه ډډه کول.
- له بې عدالتی، سود، ظلم او احتکار څخه ډډه کول.

د تجارت (سوداګرۍ) آداب:

مسلمان سوداګر (تجار) باید لاندې آداب په پام کې ولري:

۱- د پلورلو او پیرودلو په شرعي احکامو پوهیدل.

۲- دهر ډول درغلیو څخه ځان ساتل.

---

۳ - معاملات د معاملة جمع ده، معاملة په لغت کې راکړې ورکړې ته وایی، او په اصطلاح کې هغه مالي ترونونه دي چې دهغه په مقابل کې عوض اخیستل کیږي. لسان العرب ج ۹/مخ ۱۰۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣- په تجارت کې داسې نیت درلودل چې د ځان او خپل عیال لپاره حلال رزق وګټي، پرته له دې چې بل چاته ضرر ورسوي.

٤- له قسم کولو څخه ځان ژغورل، په تېره په ناحقه قسم کول.

٥- خپلو دیني فرایضو او واجباتو ته وخت ورکول.

٦- د خپل توان په اندازه له بیوزلو سره مرسته کول.

٧- که د نصاب څښتن وي په خپل وخت د زکات اداکول.

٨- په خپلو ټولو کړنو او خبرو کې ریښتینولي په پام کې نیول.

٩- د تبادلې په وخت کې دخپل جنس عیبونه بیانول.

١٠- د خلکو ګټې باید په پام کې نیول او د هغه څه د خرڅولو څخه ډډه کول چې خلکو ته په کې زیان رسیږي، لکه مخدره او نیشه يي توکي.

د ریښتیني او امین تاجر غوره والی:

له ابو سعید خدری ﷺ څخه روایت دی چې نبی کریم ﷺ وفرمایل: {التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ}(٤)

ترجمه: ریښتونی او امانت کار تاجر به له نبیانو، صدیقینو، او شهیدانو سره په جنت کې یوځای وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

١- په اسلام کې د معاملاتو ځانګړتیاوې بیان کړئ.

٢- هر زده کوونکی دې د تجارت له آدابو څخه درې آدابه ذکر کړي.

٣- د ریښتیني او امین تاجر غوره والی بیان کړئ.

کورنۍ دنده

ستاسو په نظر یوتاجر باید کوم آداب مراعات کړي ؟ په دې هکله یوه لنډه مقاله ولیکئ چې د لسو کرښو څخه کمه نه وي.

٤- المستدرک للحاکم ٢/ ٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د بیعې فقهي اصطلاحات

مخکې له دې چې د بیعې مسائل په تفصیل سره وڅېړو، مناسبه ده چې ځینې هغه اصطلاحات چې د بیعې په بحثونو کې تکرارېږي وپېژنو، تر څو د مطالبو، او موضوعاتو پوهیدل راته اسان شي.

بَیع:

بیعه: د خرڅوونکي او اخیستونکي په رضایت د یو مال په بل مال بدلولو ته بیعه وايي.

بایع:

بایِع پلورونکي (خرڅوونکي) ته ویل کیږي.

مُشتَري:

مشتَري اخیستونکي ته ویل کیږي.

اِیْجَاب:

ایجاب هغه لومړۍ خبره ده چې د عقد (تړون) کولو لپاره ویل کیږي، لکه چې خرڅوونکی داسې ووایی: دا قلم مې په لس افغانۍ درکړ.

قبُول:

قبول هغه دویمه خبره ده چې له ایجاب څخه وروسته د عقد د منلو لپاره ویل کیږي، لکه د پورتني مثال په ځواب کې چې اخیستونکی ووايي: ما په لس افغانۍ واخیست.

عَقْد:

په لغت کې تړلو ته وايي او په اصطلاح کې: د هغه اتفاق څخه عبارت دی چې دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي، لکه د بایع او مشتري تر منځ د بیعې تړون .

مَال:

مال هغه شی دی چې قیمت ولري او د تبادلې او ملکیت قابل وي.

مُتَقَوِّم مال:

متقوم مال هغه مال دی چې شرعا قیمت ولري، او ګټه اخیستل ورڅخه روا وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مَنْقُول:

منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته وړل ممکن وي، لکه نغدې پیسې، جامې، او داسې نور.

غَیرِ مَنْقُول (عقارات):

غیر منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته نقلول او وړل ممکن نه وي، لکه: کورونه، ځمکې، باغونه، او داسې نور.

فعالیت

د پورتنیو اصطلاحاتو په هکله یو تر بله پوښتنې وکړئ.

ارزونه

لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

آ- ایجاب.

ب- قبول.

ج- منقول مال.

د- متقوم مال.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. قبول: هغه خبره ده چې لومړی د عقد د کولو لپاره کېږي ( )

۲. عقد: له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوه طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي. ( )

۳. بیعه: په ګټو او منافعو د مال بدلولو ته ویل کېږي. ( )

کورنی دنده

د درس اصطلاحات په لنډه توګه ولیکئ.

۵- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۲۹)

۶- مجلة الاحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه

په تیر لوست کې مو ځینې هغه اصطلاحات وپیژندل چې په بیعه کې تکراریږي، ځینې نور پاتې یې نن په دې لوست کې پېژنو.

مبیعه :

هغه جنس ته ویل کیږي چې ثمن د هغې په مقابل کې واقع کیږي ، اوپه بیعه کې اصلي موخه وي.

ثمن :

هغه مال ته ویل کیږي چې د مبیعې په مقابل کې واقع کیږي، او غالبا نقود اوپیسې وي.

نُقُود:

نقود د نقد جمع ده، په اصل کې سرو زرو، او سپینو زرو ته ویل کیږي، خو اوس پیسې هم د نقودو په نامه یادیږي کومې چې ددې دواړو په ځای استعمالیږي، لکه بانک نوټونه او فلزی پیسې.

کیْلِي :

کیلي هغه شیان دي چې په پیمانه کولو سره معلومیږي، لکه پترول، اوبه، او داسې نورمایعات.(چې اوس د دې رایج واحد ته لیتر ویل کېږي.)

وزني:

وزني هغه شیان دي چې په وزن کولو (تللو) سره معلومیږي لکه سره زر، سپین زر، غوښه ، د سوځولو لرګي او داسې نور، (چې اوس د دې رایج واحد ګرام او کیلو ګرام دی).

عَدَدِي:

عددي هغه شیان دي چې اندازه یې په عام ډول په شمارلو سره معلومیږي.

ذرْعِي:

ذرعي هغه شیان دي چې اندازه یې دطول په واسطه معلومیږي ، لکه ټوکرونه.(په اوسنی زمانه کې د دې د اندازه کولو واحد متر دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاع:

هغه مشترک مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه د (فیصدۍ او یا نصف او ربع او ثمن ...) د سهم په اساس معلومه وي. لکه سهامي شرکتونه، میراثي مالونه چې لاتقسیم شوي نه وي.

مِثلِي:

مثلي هغه شی دی چې مثل یې په بازارکې پیداکیږي، او ډیر توپیر سره نلري، لکه غنم، اوربشې، او داسې نور، څکه چې لږ توپیر په قیمت کی ډیر فرق نه راولي، غټ او واړه په یوه بیه خرڅیږي، لکه وزني، کیلي او متقاربه عددي شیان.

قِیَمِي:

قیمي هغه شیان دي چې افراد یې په بازارکې سره متفاوت وي، او قیمتونه یې هم سره تفاوت ولري لکه: اسونه، پسونه، غواګانې، او داسې نور.

مُتَقَارِبَه عَدَدِیَّات:

دا هغه شیان دي چې په بازارکې په شمېرلوخرڅیږي، او د افرادو تر مینځ یې په قیمت او بیه کې توپیر نه وي، دا ټول له مثلیاتو څخه ګڼل کیږي. لکه هګۍ، او چارمغز او داسې نور.

مُتَفاوِته عَدَدِیَّات:

دا هغه شیان دي چې په شمیرلو سره نه پلورل کیږي، څکه چې د افرادو تر مینځ یې په قیمت او بیه کې ډیرتوپیر موجود وي، دا ټول له قِیَمِیّاتو څخه شمېرل کیږي.لکه : کدو، هندوانه او داسې نور.

فعالیت

د متقاربه عددي شیانو څخه د پنځو، او د متفاوته عددي شیانوڅخه دشپږو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

د لاندې اصطلاحاتو فرق بیان کړئ:

۱. مشاع او غیرمشاع مال.
۲. عددیات متقاربه، او عددیات متفاوته.
۳. مثلي او قیمي.
٤. کیلي او وزني.
٥. ذرعي او عددي.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- مشاع مال: هغه مشترک مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه پکې د سهم په اساس معلومه وي. ( )

۲- عددیات متقاربه: هغه د شمیرلو وړ شیان دي چې د افرادو ترمینځ یې په قیمت کې توپیر وي. ( )

۳- مبیعه: هغه شي ته ویل کیږي چې په بیعه کې اصلي مقصود وي( ).

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په مختصره توګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د بیعې د فقهي اصطلاحاتو ادامه

په تیرو دوو لوستونو کې مو ځینې هغه فقهي اصطلاحات وپیژندل چې په بیعه کې تکراریږي، پاتې نور به یې په دې لوست کې وپیژنو.

رُکْنُ الْبَیْع:

د بیعې رکن: ایجاب او قبول دی، چې د عقد په صیغه هم ورځخه تعبیر کیږي.

ثمن مسمی:

مسمی ثمن هغه ثمن دی چې دعقد په وخت کې په ځرګنده توګه وټاکل شي او د دواړو خواوو اتفاق پرې وشي، که هغه دبازار دنرخ مطابق وي، او یا له هغه سره توپیر ولري.

قیمت:

قیمت د یوه شي حقیقي ارزښت دی.

تأجیل:

د دَیْن (پور) مُعَلَّقْ کول، او تر معلوم وخته یې ځنډول دی.

تقْسِیْط:

په متعددو قسطونو د یوه مبلغ تسلیمول.

دیْن:

دین (پور) هغه مال دی چې د چا په ذمه ثابتیږي (وربه غاړه کیږي)، لکه یوه اندازه پیسې چې څوک د چا څخه پور واخلي.

غَبْن فَاْحِش:

دخپل نرخ څخه په ډېر لوړ نرخ د يوشي خرڅولو ته ويل کېږي، لکه د مثال په ډول: چې د يو کيلو ګاز مروج قيمت په بازار کې (۳۰) افغانۍ وي او يو پلورونکی يې په (۵۰) افغانۍ په چا خرڅ کړي.

ارزونه

آ- لاندې اصطلاحات تعريف کړئ:

۱- ثمن.

۲- قيمت.

۳- تاجيل.

٤- بايع.

۵- مشتري.

ب- د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- تقسيط: د دَيْن (پور) په جلا جلا وختونو کې اداء کول دي. (   )

۲- دين هغه مال دی چې په ذمه ثابتيږي. (   )

کورنۍ دنده

د درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۷- مجلة الاحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۳)

۸- مجلة الاحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

بيع

انسانان په خپل ورځني ژوند كې دې ته اړ دي چې له يوله بل سره راكړه وركړه ولري، ځو خپلې اړتياوې له دې لارې پوره كړي ، د فقهې كتابونو دغه چارې دبيعې تر عنوان لاندې بيان كړې دي.

د بيعې تعريف:

بيعه په لغت كې: مطلق بدلولو ته ويل كيږي.

بيعه شرعاً: (د بايع او مشتري په رضا) په مال باندې د مال بدلولو ته وايي.

د بيعې حكم:

دبيعې په نتيجه كې د مشتري ملكيت په مبيعه كې او دبايع ملكيت په ثمن كې ثابتيږي.

د بيعې ركن:

د بيعې ركن، ايجاب او قبول دى.

د بيعې د ترون لياري:

د بيعې ترون په دوو طريقو سره تر سره كيږي:

۱. دخبرو له لارې.

۲. اوكله د عمل او كړنې له لارې.

د خبرو له لارې بيعه كول:

هغه ده چې د ايجاب اوقبول وسيله تر سره شي.

بيعه په فعل سره يا د تعاطی بيعه:

دا بيعه په عملي راكړه وركړه باندې تر سره كيږي، كه څه هم ايجاب او قبول ورسره نه وي، لكه:

دډوډۍ پلورونکي مخ ته يو څوک د ډوډۍ مروج قيمت ږدي او يوه ډوډۍ ورڅخه اخلي.

فعاليت

د لفظ د ويلو په ځای په ورکړې سره دبيعې څو مثالونه ووایاست.او همدارازدبيعې تړون عملا تمثيل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. د دې لوست اصطلاحات بيان کړئ.

۲. د بيعې حکم څه دی؟

۳. د بيعې رکن څه دی؟ اوپه څه شی بيعه ترسره کيږي؟

لاندی جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ:

بيعه په لغت کې: ....او شرعاً:..................ته وايي.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

....

۹ - فقه المعاملات - (ج ۱ / ص ۷)

۱۰ - درر الحکام شرح غرر الاحکام - (ج ۶ / ص ۱۵۱)- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۰ / ص ۲۲۸)

۱۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۵)- العناية شرح الهداية - (ج ۸ / ص ۳۶۸)

۱۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعې شرطونه

وروسته له دې چې دبیعې له تعریف او د ترسره کیدلو له ځرنګوالی سره آشنا شوو، اوس غواړو چې دبیعې شرطونه وپیژنو، ځکه د شرط پاتې کیدل د بیعې د صحت مانع ګرځي، او دشرایطو مراعاتول د شخړو مخنیوې کوي.

شرط په لغت کې: علامې او نښې ته وایې.[13]

په اصطلاح کې: شرط دی ته ویل کېږي چې د هغه د وجود پورې د بل شي وجود تړلی وي، او له هغه څخه پرته نه ترسره کیږي، لکه اودس چې دلمانځه لپاره شرط دی.[14]

د بیعې شرطونه په څلور ډوله دي:

۱. دا نعقاد شرطونه.[15]

۲. د نفاذ شرطونه.[16]

۳. د صحت شرطونه.

٤. د لزوم شرطونه.[17]

لومړی:

(د انعقاد شرطونه) په لاندې ډول دي:

۱. عقد کوونکی باید د عقل او پوهې خاوند وي، نو د لیوني او د ناپوهه کوچني چې دښه اوبد تمیز نه شي کولاې عقد نه صحیح کیږي.

۲. عقد کوونکي باید له یوه کس څخه زیات وي، یعنی په بیعه کې له دواړو اړخونو څخه یو تن عاقد نه شي جوړیدای، چې هم خرڅونکی او هم اخیستونکی اوسي، ځکه یو شخص هم قابض (اخیستونکی) او هم ورسپارونکی (خرڅوونکی) نشي کېدلای.[18]

۱۳- العنایة شرح الهدایة - (۱ / ٤۱٤)

۱٤- رد المحتار - (ج ۳ / ص ۲٤۲)

۱۵- درر الحکام شرح مجلة الاحکام - (۱ / ۹۲)

۱٦- درر الحکام شرح مجلة الاحکام - (۱ / ۹۵)

۱۷- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۹)

۱۸- بدائع الصنائع - (۵ / ۱۳٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. قبول باید له ایجاب سره موافقت ولري، نو که ایجاب یو شی وي او قبول بل شی دا بیعه نه تر سره کیږي، لکه بایع چې ووایي: ما دغه کتاب په لس افغانۍ در باندې خرڅ کړ، او مشتري ووایي: ما هغه قلم په لس افغانۍ درڅخه واخیست.

٤. ایجاب او قبول باید په داسې الفاظوسره وي چې في الحال دعقد د سرته رسولواو د رضایت معنا ورکړي، که داسې الفاظ وي چې د وعدې مفهوم افاده کوي پرهغو الفاظو بیعه نه منعقده کیږي. لکه چې ووایي: زه به داقلم په تا باندې خرڅ کړم. او یا داچې اخیستونکي ووایي: زه به دا قلم له تا څخه واخلم.

٥. د متعاقدینو دبیعې دمجلس یو والی: که د متعاقدینو څخه یو په همدې مجلس کې دا بیعه قبوله نه کړي، دا عقد او بیعه نه ترسره کیږي.

٦. د مبیعې شتون: مبیعه باید شتون و لري، له دې امله دهغه شي خرڅول چې موجود نه وي نه ترسره کیږي، لکه دهغې میوې بیعه چې تر اوسه یې ګل نه وي ښکاره کړی.

۷. مبیعه باید متقوم مال وي، نو له هم دې امله دشرابو، او خنزیر بیعه دمسلمان لپاره نه صحیح کیږي.

۸. مبیعه باید د پلورونکې ملکیت وي.

۹. مبیعه باید د تسلیم کیدلو قابلیت ولري، دهغه شی بیعه نه منعقده کیږي چې بایع یې له تسلیمولو څخه عاجز وي، لکه په هوا کې د یوه مرغه خرڅول.

۱۹- بدائع الصنائع - (٥ / ١٣٥).

۲۰- البحر الرائق شرح كنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٤٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې په دروپې ډول د بیعې د شرطونو په هکله یو له بل سره دښوونکي په مرسته مباحثه وکړئ.

دویم:

د نفاذ شرطونه:

۱. ملکیت یا د ملکیت ولایت: د چا په ملك اومال کې د تصرف حق لرل په دوو طریقو ترلاسه کیدای شي.[21]

آ- د نیابت له لارې: چې دمال یا حق خاوند د ځان پرځای بل څوك وټاکي لکه وکالت.

ب- د شارع له لارې: هغه حق چې د شارع لخوا چاته ورکړشوی وي، لکه د پلارولایت د واړه ځوی په ملك کې.

۲. په مبیعه کې باید له بایع پرته د بل چا حق نه وي.[22]

دریم:

د بیعې د صحت شرطونه:

۱. بیعه باید په مؤقته توګه نه وي، نو که داسې ووایي: (دغه قلم د یوی ورځې لپاره خرخوم) دغه بیعه نه صحیح کیږي.

۲. مبیعه باید معلومه او مشخصه وي، که بایع ووایی: (له رمې څخه مې یو پسه دربانديې خرڅ کړ)، او معلوم یې نکړي، دابیعه صحیح نده، ځکه چې د مجهول شی پلورل د شخړو لامل ګرځي.

۳. قیمت باید معلوم وي، که بایع مشتري ته داسې ووایي: (دا آس مې در باندې خرڅ کړ په څومره چې ارزښت لري)، اومعلوم یې نکړي، دا بیعه صحیح نه ده.

٤. بیعه باید له فاسد شرط څخه خالي وي، مثلا ووایي: (دغه کور دربانديې په دې شرط خرخوم چې هغه په کرایه ورنکړې).

٥. بیعه باید په رضایت سره ترسره شوې وي؛ بناء د مُکره (د هغه چا بیعه چې زور وربانديې شوي وي) بیعه فاسده ده.

۲۱- رد المحتار - (۱۰ / ۲٦٥)

۲۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم:
د بيعې د لزوم شرطونه:

يوه بيعه هغه وخت لازمه کيږي چې په هغې کې خيارونه، لکه: (خيار شرط او خيار رؤيت) نه وي اېښودل شوي، او که اېښودل شوي وي هغه بشپړ شوي وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

١. دبيعې شرطونه په څو ډوله دي؟ بيان يې کړئ
٢. دبيعې د انعقاد شرطونه وواياست.
٣. د بيعې د نفاذ شرطونه کوم دي؟
٤. د بيعې د صحت شرطونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

٢٣- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ٢٠٣)- البحر الرائق - (٥ / ٢٨٢)
٢٤- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٤٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې ډولونه

بيعه ګڼ ډولونه لري او هرډول يې ځانګړې حکم لري، نو اړينه ده ترڅو بيعه د حکم له پلوه وپيژنو.

د بيعې ډولونه:

بيعه د حکم له نظره په پنځه ډوله ده:

۱. صحيحه نا فذه لازمه بيعه[۲۵]:

دا هغه روا بيعه ده چې د اصل او وصف دواړو له مخې صحيحه وي، نه د چا حق ورپورې تړلی وي، او نه په کې له خيارونو څخه کوم خيار موجود وي.

حکم يې: د تړون څخه وروسته سمدلاسه د مشتري ملکيت په کې ثابتيږي.[۲۶]

۲. صحيحه نافذه غير لازمه بيعه:

دا هغه روا بيعه ده چې دکوم چا حق ورپورې تړلی نه وي ، خو يو له خيارونو څخه پکې يو خيار شرط ګرځول شوې وي.

حکم يې: په دې صورت کې مبيعه د بايع (پلورونکي) د ملکيت څخه نه خارجيږي او د مشتري په ملکيت کې نه تر هغه داخليږي تر څو چې خيار شتون ولري، همداراز د ثمنو حکم هم دی.

۳. صحيحه موقوفه بيعه:

دا هغه بيعه ده چې د بل چا حق ورپورې تړلی وي، لکه يو څوک چې د بل چا مال د هغه له اجازې پرته خرڅ کړي.

حکم: په دې صورت کې د ملکيت ثابت کيدل د اصلي مالک د اجازې پورې تړلی دی.[۲۷]

۴. فاسده بيعه:

دا هغه بيعه ده چې د اصل له مخې صحيحه وي خو د صفت له مخې صحيحه نه وي، يعنې د صحت کوم شرط په کې نه وي مراعت شوی.

۲۵ - صحيحه بيعه هغه بيعه ده چې په روا توګه، د ايجاب اوقبول له لارې د مال بدلول په مال ترسره شي، او اثر (ملکيت) يې په مبيعه اوثمن کې څرګند شي.

۲۶- درر الحکام شرح مجلة الاحکام - (۱ / ۹۵)- رد المحتار - (۱۸ / ۱۸۵).

۲۷- شرح المجلة الاتاسي: ۳٤۳- بدائع الصنائع- (۱۱ / ٤۹٤) البحر الرائق - (۱۵ / ٤۸)

د فاسدې بيعې حکم: په مبيعه يا ثمنو کې ملکيت په قبضولو سره ثابتيږي، په دې صورت کې د مبيعې او ثمن په قبض کولو سره ملکيت ثابتيږي، خو متعاقدين هر يو کولای شي چې بيعه فسخه کړي خو فساد لرې او د شخړو مخنيوی وشي، لکه په ثمن کې جهالت ، او يا کوم بل داسې شرط کيښودل چې د بيعې د تقاضا خلاف وي.

۵. باطله بيعه:

دا هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې:

آ-د انعقاد کوم شرط په کې نه وي، لکه د ليوني سړي بيعه ، يا د داسې ماشوم بيعه چې د ښه او بد تميز ونه لري.

ب-مبيعه مال نه وي، لکه په اوسنی زمانه کې د انسان خرڅول.

د باطلې بيعې حکم: په باطله بيعه کې ملکيت نه ثابتيږي.[۲۸]

فعاليت

زده کونکي دې په پنځو ډلو وويشل شي، بيا دې هره ډله د بيعې د لاندې ډولونو صورتونه بيان کړي :

۱- باطله بيعه. ۲ - فاسده بيعه . ۳ – نافذه لازمه بيعه٤ – نافذه غير لازمه بيعه. ٥ –موقوفه بيعه.

ارزونه

۱.بيعه څو ډولونه لري؟

۲ .نافذه بيعه کومه بيعه ده؟

لاندې جملې بشپړې کړئ:

۱.باطله بيعه: دا هغه بيعه ده چې ....

۲ .فاسده بيعه: د اهغه بيعه ده چې ....

کورنی دنده

د بيعې انواع او احکام په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۲۸- درر الحکام في شرح مجلة الاحکام - (۲ / ۳۱۰)- الجوهرة النيرة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د بیعې د ډولونو دوام

په مخکې درس کې مو بیعه د حکم له پلوه وپیژندله، اوس غواړو چې بیعه د مبیعې او بیا د ثمنو له نظره وپیژنو.

د مبیعې له نظره د بیعې ډولونه:

بیعه د مبیعې له نظره په څلور ډوله ده:

۱- مطلقه بیعه: مطلقه بیعه هغه ده چې بې له کوم قید څخه ذکر شي او له ځان سره لکه د صرف، سلم او داسې نور قیدونه ونه لري، او دا بیعه د جنس خرڅول دي په مطلقو ثمنو (لکه سپین زر، سره زر، بانک نوټونه او فلزی پیسې).

دا بیعه د مشهورو بیعو له جملې څخه شمیرل کیږي، او له همدې امله ورته (کامله) بیعه ویل کیږي.[۲۹]

۲- د صرف بیعه: دا د نغدو بیعه ده په نغدو باندې، لکه په سرو زرو چې سپین زر، یا په افغانیو کالداري، یا ډالر یا نور څه واخیستل شي.

۳- مقایِضه بیعه: دا د جنس بیعه ده په جنس باندې، لکه په یوه کمپیوټر چې موټر سایکل واخیستل شي.

۴- د سلم بیعه: دا بیعه د مؤجل ده په معجل باندې، پدې معنی چې قیمت او پیسې سمدلاسه واخیستل شي، او جنس (مبیعه) څه موده وروسته ورکول کیږي، چې په ثمنوکې په عاجله (سمدلاسه) توګه، او په مثمن (مبیعه) کې په آجله (څه ځنډ وروسته) توګه ملک ثابتیږی.[۳۰]

فعالیت

د بیعې په پورتنیو څلورو ډولونو کې فکر وکړئ او یو د بل سره یې توپیر په ګوته کړئ.

د ثمنو له نظره د بیعې ډولونه:

بیعه د ثمنو له نظره په څلور ډوله ده:

۱. مرابحه: په معلومه ګټه باندې د مال پلورلو ته د مرابحې بیعه وایي.

لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي ، او ووایې چې دغه وړه په ۱۰۰ افغانیو ګټه

۲۹- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۳۷۲)

۳۰- المرجع السابق. بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۵۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرخوي، او بيا يې په ۱۱۰۰ افغانيو باندې خرڅ کړي.

۲.تولیه: په خپل سر د یوشی خرڅولو ته د تولیې بیعه وایي چې نه په کې ګټه وي او نه نقصان.

لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي، او ووایي چې دغه اوړه په خپل سر خرڅوم، او بیایې په ۱۰۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۳.وضیعه: په معین تاوان باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.

لکه په پورتني مثال کې چې ووایي: زه دغه اوړه په ۱۰۰ افغانیو تاوان خرڅوم ، اوبیا هغه اوړه په ۹۰۰ افغانیو خرڅ کړي.

۴.مساومه: دا هغه بیعه ده چې جانبین په کې په یوه قیمت سره اتفاق وکړي، خو د ګټې اونقصان، او یا د اخیستلو د قیمت ذکر پکې د سره نه کوي، چې په بازارونو کې اوس اکثره په همدې طریقې راکړه ورکړه کیږي .[31]

ارزونه

آ- لاندې پوښتنوته ځوابونه وواياست:

۱- د مبیعې له نظره بیعه په څو قسمه ده؟

۲- د سلم بیعه کومه بیعه ده؟

۳- دثمنو له نظره بیعه په څو ډوله ده؟

٤- د مرابحې بیعه کومه بیعه ده؟

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱.مقايِضه بیعه: دا د جنس بیعه ده په جنس باندې.(   )

۲.د تولِيې بیعه: په خپل سر د یوه شي خرڅولو ته دتولیې بیعه وایې.(   )

۳.دوضیعې بیعه: په معینه ګټه باندې دمال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.(   )

کورنۍ دنده

د بیعې اقسام د مبیعې او ثمن په نظر کې نیولو سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥٢)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

خیَار
(د خیار شرط تعرِیف، او احکام یې)

په بیعه کې د خلکو د ضرورت له مخې ځینې خیارونه روا ګرځول شوي دي، چې له دې جملې څخه مهم یې خیار شرط، خیار رویت، او خیار عیب دي، غواړو چې په دې لوست کې خیار شرط وپیژنو.

د خیار شرط تعریف:

په لغت کې: خیار اسم مصدردی چې (خوښولو، ټاکلو او واک لرلو) ته وایې.

په اصطلاح کې: خیارشرط هغه واک او اختیار دی چې یو جانب او یا دواړه لوري یې د یوې معلومې مودې لپاره د بیعې د منلو او یا نه منلو په هکله د ځان لپاره ساتي.

البته خیار شرط هغه وخت ثابتیږي چې دعقد په وخت کې یې ذکر وشي او جانبین پرې اتفاق وکړي.

د رواوالی حکمت یې:

خیار د خلکو د ضرورت او اړتیا له مخې رواشوی دی، څو خلکو ته د فکر او مشورې وخت په لاس ورشي او د ضرر مخه ونیول شي. [۳۲]

د خیار شرط حکم:

په شریعت کې خیار شرط ایښودل جائز دي، او تر هغه د اختیار د خاوند مال د هغه له ملکیت څخه نه خارجیږي اود مقابل لوری په ملک کې نه داخلیږي تر څو خیار شرط شتون ولري. [۳۳]

فعالیت

زده کوونکي دې د خیار د ګټو او د مشروعیت په حکمت بحث وکړي.

۳۲- الفقه الإسلامي وآدلته - (ج ٤ / ص ٦٠٣)- العناية شرح الهداية - (٨ / ٤٤٦)

۳۳- درر الحکام في شرح مجلة الاحکام - (ج ۱ / ص ۲۰۸)- الفقه الحنفي و ادلته ۲- ۳۰- العناية - (٨ /

د خیارشرط موده:

د امام ابوحنیفه رحمه الله په نظر بایع او مشتري کولای شي د دریو ورځو، او یا له دریو ورځو څخه کم خیار شرط کیږدي، خوله دری ورځوڅخه زیات وخت جواز نه لري، او امام ابویوسف، او امام محمد رحمهما الله وايي: که چیرته یی یوه معلومه موده شرط کړې وي ولو که هغه له دریو ورځو څخه زیاته هم وي جوازلري.

د خیار شرط ساقط کیدل او له منځه تلل:

په لاندې امورو سره خیار شرط ساقطیږي:

۱.کله چې د خیارشرط خاوند خپل اختیار له منځه یوسي، لکه چې ووایی: ما خپل اختیار باطل کړ، بیعه می قبوله ده او وربانديې راضی یم.

۲.د خیار د خاوند لخوا داسې کړه تر سره کول چې د خیار په له مینځه وړلو او د بیعې په قبلولو دلالت وکړي، لکه په کورکې اوسیدل، یا د بل میشته کول، یا د هغه خرڅول.

۳.د ضرورت له مخې د اختیار له منځه تلل، لکه د اختیار د خاوند مړینه.[34]

٤.د خیار د مودې پای ته رسیدل.

په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه:

۱.د عقد فسخه کول به د خیارشرط په موده کې وي، ځکه که په دې موده کې د خیار خاوند عقد فسخه نه کړي پهدې صورت کې عقد لازمیږي.

۲.دوهم طرف به د عقد په فسخه کولو باندې خبر وي.[35]

ارزونه

۱. له خیار شرط څخه مطلب څه دی؟

۲. د خیار شرط کله ساقطیږي؟

۳. د خیار شرط موده څومره ده؟

٤. په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د خیار شرط په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

٣٤- الفقه الإسلامي وآدلته - (٦١٢/٤) بحواله البدائع: ٢٦٧/٥-٢٧٢، المبسوط: ٤٢/١٣-٤٤، فتح القدير: ١١٧- ١٢٥، الدر المختار: ٤/٥٢، ٥٧.

٣٥- الفقه الإسلامي وآدلته - (٤ / ٦١١) بحواله البدائع: ٥/٢٧٣، تبيين الحقائق: ٤/١٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

خیار رؤیت

په تیر لوست کې مو خیارشرط وپیژاند، په دې لوست کې غواړو خیار رویت وپیژنو.

خیار رؤیت:

رؤیت په لغت کې: لیدلو ته وایي.

او په اصطلاح کې: د مال د لیدلو په وخت کې مشتري ته د بیعې د منلو او نه منلو واک ته خیار رؤیت وایي.

البته خیاررؤیت هغه وخت ثابتیږي چې مشتري د اخیستلو په وخت کې مال نه وي لیدلی.

د خیار رؤیت د ثبوت وخت:

مشتري چې مال ویني په همدې وخت کې ورته اختیار ثابتیږي، له هغه څخه مخکې ورته اختیار نه شته، حتی که مشتري مخکې له لیدلو بیعه قبوله کړي بیاهم بیعه نه لازمیږي، او خیارهم نه ساقطیږي.

د خیاررؤیت حکم:

مشتري د مال د لیدلو په وخت کې اختیار لري چې بیعه فسخه کړي او یا یې قبوله کړي.[36]

د خیار رؤیت احکام:

۱.که د خیاررؤیت خاوند هغه شی خرخ کړي چې لیدلی یې نه دی، نو خپل اختیار له لاسه ورکوي.

۲.څوک چې د خیار رؤیت خاوند وي او مړ شي، خیار یې باطل ګرځي، او ورثو ته یې نه انتقالیږي.[37]

۳.خیار رؤیت معین وخت نه لري، تر هغه پورې په خپل حال پاتې کیږي تر څو چې یې باطلوونکی او د منځه وړونکی سبب پیدا نه شي.

---

۳۶ - تحفة الفقهاء - (ج ۲ / ص ۸۲)

۳۷ - الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۱۸۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د وکیل لیدل کټ مټ د مشتري د لیدلو په څېر وي، نوکوم شی چې ویني هغه بیرته نشي گرځولای مگردا چې کوم عیب ولري.

۵. که چاکوم شی پخوا لیدلی وي او بیا یې له څه مودې څخه وروسته واخلي، نوکه هغه شی پخپل حال پاتې و، نو په دې صورت کې خیار ورته نشته، اوکه په هغه شي کې کوم منفي بدلون راغلی و په دې صورت کې، د اخیستلو یا نه اخیستلو اختیار لري.[۳۸]

فعالیت

د خیار رؤیت گټې په انفرادي او یا گروپي توگه بیان کړئ .

ارزونه

۱. خیار رؤیت څه ته ویل کیږي؟

۲. خیار رؤیت کله ثابتیږي؟

۳. د خیار رؤیت حکم څه دی؟

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱. د خیار رؤیت خاوند چې مړ شي خیار یې باطلیږي. ( )

۲. خیار رؤیت موقت ندی، او تر هغه پورې په خپل حال پاتې کیږي چې باطلوونکی یې نه وي پیداشوی. ( )

۳. د وکیل لیدل د مشتري د لیدلو په څېر نه دي. ( )

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۳۸ - العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیارعیب

له خیار شرط، اوخیار رؤیت د پېژندلو څخه وروسته غواړو په دې لوست کې خیارعیب وپېژنو.

دخیارعیب تعریف:

دمشتري(اخیستونکي) هغه خیارته ویل کېږي چې له امله یې عیبجن مال(مبیع) بېرته بایع(دمال خرڅوونکي) ته ردکولای شي.[39]

د مشروعیت حکمت یې:

بایع او مشتري یو پر بل دا حق لري، چې یو بل ته سالم او له عیب څخه پاك مال ورکړي، اوکه یو بل ته عیب جن شی ورکړي نو شریعت ورته ددې اختیار ورکوي چې مال یې بېرته ور رد کړي، ترڅو د ده څخه ضرر دفع شي او داسې څه وربانديې لازم نه شي چې هغه ته يې تاوان وي.[40]

د عیب پټول:

په حدیث کې رسول الله ﷺ فرمايي: (مسلمان د مسلمان ورور دی، او مسلمان ته دا روا نه ده چې پخپل ورور با ندې عیبجن شی وپلوري، مګر دا چې د هغه عیب ورته ګوته کړي).

او فرمايي: (که بایع او مشتري په بیعه کې صداقت وکړي او حقیقت بیان کړي؛ پدې بیعه کې به یې برکت واچول شي، اوکه دروغ ووايي او عیب یې پټ کړي نو د بیعې برکت به یې له منځه ولاړ شي).[41]

د خیار عیب حکم:

د متعاقدینو هر یو اړخ چې په مبیعه یا ثمنو کې په عیب خبر شي کولای شي چې هغه شی بېرته رد کړي.

د خیار عیب د ثبوت شرطونه:

۱. عیب باید مخکې له عقد څخه موجود وي. که چېرې عیب له تسلیمولو اوسپارلو څخه وروسته، له مشتري سره پیداشي، په دې صورت کې د خیارعیب واك نه لري.

۲. دهغه عیب په هکله مشتري اویا بایع ته د خیار عیب واك ورکول کېږي چې د عقد اوقبض په وخت کې په هغه عیب خبر نه وي، اوکه چېرې د عقد اویا قبض په وخت کې ورباندې خبروي نو بیا ورته خیار نه شته. ځکه په هغه وخت کې دی دلالتاً وربانديې راضي و.

۳. مشتري باید د عقد پروخت کې له عیبونو څخه ابرا نه وي کړې، خوکه چېرې یې دعیب سره مبیعه قبوله کړې وه بیا مشتري ته خیار نه شته، ځکه چې په دې حالت کې دی پخپله خپل حق له منځه وړی دی.[42]

٣٩ - البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٣٩٨)

٤٠ - العناية شرح الهداية.

٤١ - تبيين الحقائق - (ج ١٠ / ص ٣٦٥)- رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ- والحاكم والطبراني وآحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیارعیب احکام:

۱. که چیرې مشتري په بیعه کې له عیب څخه خبر شي نودی اختیارلري:

که غواړي مبیعه واخلي نو په ټولو ثمنو (یاد شوي قیمت) به یې اخلي، د عیب په صورت کې مبیعه ردکولای هم شي، خو دا حق نلري چې مبیعه وساتي او د عیب په مقابل کې د بایع څخه تاوان وغواړي، مګر دا چې مقابل لوری یې ورسره ومني.[43]

۲. که چیرته مبیعه د مشتري په لاس کې عیبجنه شي، او بیا وروسته په هغه عیب هم خبر شي چې له بایع سره د موجودیت په وخت کې وو، نو مشتري دا حق لري چې له بایع څخه د عیب د نقصان غوښتنه وکړي، اومال دې بېرته نه ورکوي، مګر دا چې بایع له عیب سره په بیرته ردولو راضي وي.

فعالیت

شاکر له ذبیح الله څخه یو موټر واخیست او د دې موټر ماشین په هره اونی کې یو لیتر موبلایل کموي، نو شاکر دعوه کوي چې دا عیب دی او ذبیح الله منکر دی نو د دې مسئلې حل څه دی؟

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. خیارعیب تعریف کړئ.

۲. د مشروعیت حکمت یې څه دی؟

۳. څه شی عیب بلل کیږي؟

٤. د خیارعیب د ثبوت شرطونه کوم دي؟

ب- د صحیح جملو په وړاندې دا (√) نښه او د غلطو جملو په وړاندې دا (X) کېږدئ:

۱. کله چې مشتري په اخیستل شوي مال کې عیب پیدا کړي، اختیار لري، که خوښه یې وه د ټولو پیسو په مقابل کې یې دې قبول کړي او که خوښه یې نه وه بېرته دې یې رد کړي، خو د ساتلو سره د نقصان د غوښتلو حق نه لري. (   ).

۲. که مال د مشتري په لاس کې عیبجن شي او بیا وروسته خبر شي چې په هغه کې د بایع په وړاندې بل عیب هم موجود و، مشتري کولای شي چې مال بېرته رد کړي. ( )

کورنۍ دنده

د خیار عیب په هکله یوه مقاله ولیکئ.

---

۴۲ - الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦١٥)

۴۳ - العناية شرح الهداية - (ج ٩ / ص ٢٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

منعه شوي بيعې
(باطله بيعه)

وروسته له دې چې صحيحى او روا بيعې مو وپيژندلې، غواړو منعه شوې او ناروا بيعې هم وپيژنو،
ناروابيعې په درې ډوله دي: باطله بيعه، فاسده بيعه او مکروه بيعه.

د باطلې بيعې تعريف:

په لغت کې باطل: د حق ضد ته وايي.[٤٤]

په اصطلاح کې باطله بيعه: هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې د انعقاد په کوم شرط کې يې خلل وي، لکه د ليوني او يا د واړه ماشوم بيعه، او يا دا چې مبيعه مال نه وي، لکه دخنزير د غوښې پلورل.[٤٥]

حکم يې:

په دې بيعه باندې ملکيت نه ثابتيږي. که مشتري (اخيستونکی) مبيعه يې قبض کړې وي او يا يې نه وي قبض کړې.[٤٦]

د باطلې بيعې د احکامو توضيح:

• هرهغه شی چې د بيعې په رکن کې خلل رامنځ ته کړي هغه باطلوونکی دی لکه په اوسنۍ زمانه کې د انسان خرڅول.[٤٧]

• د هغه شي خرڅول چې مال نه وي او مبيعه يې وګرځوي، دا بيعه باطله ده، ځکه چې دلته د بيعې رکن نشته چې هغه په مال باندې د مال بدلول دي.

• په پيسو باندې د غيرمتقوم مال لکه د خنزير او شرابو اخيستل باطله بيعه ده، ځکه مقصد په بيعه کې د مبيعې ذات دی چې په هغې باندې نفعه اخيستل کيږي.[٤٨]

• د لا مالکه شي پلورل باطله بيعه ده، لکه د بحر په اوبو کې د ماهي پلورل، اويا لکه په هوا کې د مرغه پلورل.[٤٩]

٤٤ - البحر الرائق (ج١٦/ ص٣٠) تبيين الحقائق (١٠/ ص٤٢٣). مختار الصحاح - (١ / ٧٣)
٤٥- درر الحكام في شرح مجلة الاحكام - (ج ١ / ص ٢٠١) - تبيين الحقائق (١١/ ص٥٦).
٤٦- مجلة الاحكام ٧٣. رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٤١)
٤٧ - درر الحكام - (ج ٦ / ص ٢٤٩)- العناية شرح الهداية - (ج ٩ / ص ٩٠). البحر الرائق ٢١\١٦)
٤٨-هداية : ٥٣\١٣- مجمع الأنهر - (ج ٥ / ص ٢٤٣). رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٢٧)
٤٩- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الابحر - (ج ٥ / ص ٢٤١)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱.باطله بیعه تعریف کړئ.

۲.د باطلې بیعې حکم څه دی؟

۳.د باطلې بیعې درې حکمونه بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د باطلې بیعې په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره بلنه

د ښکاره بلنې پیل:

کله چې د مسلمانانو شمېر دې اندازې ته ورسېده چې د مشرکانو د مقابلې توان یې پیدا کړ او له بلې خوا د مکې مشرکانو د اسلام د مقدس دین او مسلمانانو په هکله ډول ډول خبرې اورېدلې او ځینې مسلمانان د خپل دین په خاطر زورېدل؛ نو له دې امله د بعثت په څلورم کال اسلام ته بلنه په څرګنده او ښکاره بڼه پیل شوه او لاندې آیت نازل شو.

((وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) الشعراء ۲۱٤

ژباړه: او خپل نږدې خپلوان (د الله ﷻ له عذابه څخه) وویروه.

د خپلوانو بلنه:

کله چې پورتنی آیت نازل شو، نو پیغمبر ﷺ خپل قوم (بني هاشم) راوبلل او وروسته له حمد او ثنا څخه یې هغوی ته وفرمایل:

((دیو قوم لارښوونکی هېڅکله هم خپل قوم ته دروغ نه وایي، قسم په الله ﷻ چې زه تاسو او نورو خلکو ته رالېږل شوی یم، قسم په الله ﷻ چې تاسې به داسې مړه شئ، لکه ځنګه چې مو خوب وړي او داسې به راژوندي شئ، لکه څنګه د خوب څخه راپورته کېږئ. بیا به د خپلو کړو پوښتنه درڅخه کېږي، یا به تل پاتې جنتته ځئ او یا به دوزخ ته)).

په دې مهال ابوطالب وویل: موږ په ډېره مېرانه ستا ملاتړ کوو، ستا لارښوونې او نصیحتونه منو ستا د خبرو تصدیق کوو، دلته د قوم ټول مشران راټول شوي دي چې زه هم یو له هغو څخه یم او تر ټولو زیاتې مې ستا خبرې خوښېږي، نو په کومه لاره چې مامور شوی یې پر هغې ولاړ شه، قسم پر خدای ﷻ ترڅو چې زه ژوندی یم له تا څخه به ساتنه او دفاع کوم، خو هېڅکله هم له خپل پلرنې

دین څخه زړه نه شم صبرولی.

ابولهب وویل: قسم په خدای ﷻ چې دا د شرم کار دی، مخکې له دې چې نور یې مخه ونیسي، تاسو د هغه مخنیوی وکړئ.

ابو طالب وویل: قسم په خدای ﷻ ترڅو چې ژوندی یم له هغه څخه به دفاع کوم.

د صفا غونډۍ پرسر:

کله چې رسول الله ﷺ د ابو طالب له ملاتړ څخه ډاډه شو، نو بله ورځ د صفا غونډۍ پرسر وختوت او په لوړ آواز یې ناري کړې: ای خلکو! پاڅېږئ راوینښ شئ او ځان د دښمن څخه وژغورئ! لکه څرنګه چې قریش د داسې غږ په اورېدو سره راټولېدل، دلته هم ټول یو ځای راغونډ شول.

رسول الله ﷺ دوی ته وفرمایل: که چېرې زه تاسو ته ووایم چې د مکې د غرونو تر شا یو لوی لښکر راغونډ شوی دی او غواړي چې پر تاسو یرغل وکړي، نو تاسې به زما خبره ومنئ؟

هغوی وویل: هو! موږ تر اوسه له تا څخه پرته له رېښتیا بل څه ندي اورېدلي، رسول الله(ص) وفرمایل: همدارنګه زه تاسې له یو یقیني راتلونکي عذابه ویروم. خپل ځان د دوزخ له اوره وژغورئ.

بیا یې وفرمایل: ای بني کعبو! ای بني مره ؤ! ای بني عبدالمطلبو! تر دې چې د خپلې لور فاطمې نوم یې هم واخیست او هغوی ته یې وویل: په ایمان راوړلو سره ځان د دوزخ له اوره وژغورئ، زه ستاسو لپاره هېڅ کولای نه شم، مګر دا چې په دنیا کې تاسو سره خپلوي ولرم او ښېګڼه درسره وکړم، خو په آخرت کې زه ستاسو هېڅ مرسته نه شم کولی.

د ابولهب غبرګون:

پر دغه مهال ابو لهب رسول الله ﷺ ته وویل: برباد او تباه شې، **آیا** تا موږ د دې لپاره راټول کړي یو؟ نو بیا دا آیت ((تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ١ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ٢)) چې د ابو لهب پر دایمي هلاکت او تباهۍ څرګنده دلیل و نازل شو.

فعالیت

له خپلوانو څخه د بلنې د پیل حکمت څه و؟ څرګند یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت سره د قریشو دښمني:

قریشو له دې وېرې چې پلرنی دود، دستور او معتقدات یې له منځه ولاړ نشي او د بت پرستی د دین مشري او ګټې یې له لاسه ونه وځي، لدې امله یې په مخالفت او ډېر سخت غبرګون لاس پورې کړ.

د دې لوست ګټې:

۱ـ د اسلامي دعوت اصلاحي کړنلارې باید د وخت د شرایطو او حالاتو سره سمون ولري.

۲ـ د هرې اصلاحي کړنلارې د پلي کولو لپاره د مرستندویو او پلویانو شتون اړین دی.

۳ـ د اصلاحي کړنلارو د پلي کولو په وړاندې د ځینو مغرضینو مخالفت باید د مایوسی او پښېمانۍ

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ رسول اللهﷺ د انذار آیت له نازلېدو وروسته تر هرڅه دمخه څه وکړل؟

۲ـ د صفا غونډۍ پرسر قریشو ته د رسول اللهﷺ د ویناوو مفهوم په لنډ ډول بیان کړئ.

۳ـ اسلامي دعوت سره د قریشو د مشرانو د دښمنی لامل څه و؟ څرګند یې کړئ.

ب: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ وروسته د ((وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) آیت له نازلېدو څخه پیغمبرﷺ خپلوان راټول کړل او هغوی یې په ټولنیزه توګه اسلام ته راوبلل. ( )

۲ـ پیغمبرﷺ د صفا غونډۍ پرسر د قریشو مختلف قبایل اسلام ته راوبلل. ( )

۳ـ د هجرت په څلورم کال اسلام ته بلنه په ښکاره ډول پیل شوه. ( )

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې ولیکئ او مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د حق دعوت له اورېدو څخه د مکې مکرمې د زايرينو منع کول

د دعوت له ښکاره کېدو څخه څه زياته موده نه وه تېره شوې چې قريش د يوې بلې غميزې سره مخامخ کېدونکي وو او هغه مکې مکرمې ته د زايرينو د راتګ مراسم وو، هغوی پوهېدل چې دغه زايرين د جزيرة العرب له مختلفو سيمو څخه مکې مکرمې ته راځي او رسول اللهﷺ به اورمرو د هغوی سره کتنه کوي. د هغوی غوږونو ته به د اسلامي دعوت خبرې رسېږي، نو مخکې له دې چې هغوی د محمدﷺ له خبرو متاثره شي، لازمه ده چې داسې احتياطي تدابير ونيول شي، ترڅو د دې کار مخنيوی پرې وشي.

د وليد بن مغيره سره مشوره:

د دې خبرې لپاره ټول وليد بن مغيره ته د مشورې لپاره ورغلل. وليد وويل: د محمدﷺ په هکله بايد په يوه خبره راغونډ شو او بېلې بېلې خبرې ونکړو، ټولو وويل:

ته ښه وايې:

وليد وويل: تاسې خپل نظر وړاندې کړئ، زه به يې واورم.

هغوی وويل: موږ وايو چې محمدﷺ کوډګر دی.

وليد وويل: قسم په اللهﷻ چې هغه کوډګر نه دی، موږ کوډګران ليدلي دي، دی هغو ته ورته والی نه لري.

قريشو وويل: موږ به ووايو چې لېونی دی.

وليد وويل: هغه لېونی نه دی، موږ لېوانيان ليدلي دي، لېونتوب پېژنو، نه يې خوده دی او نه يې واکه، او نه يې ځايه خبرې کوي.

هغوی وويل: و به وايو چې شاعر دی.

وليد وويل: شاعر هم نه دی، موږ شعر او د شعر ټول ډولونه پېژنو، د ده خبرې هېڅکله هم شعر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته نه دي.

هغوی وويل: موږ به دا ووايو چې ساحر دی.

وليد وويل: نه، هغه ساحر هم نه دی، موږ ساحران ليدلي دي، د هغه کړنې او حرکات د ساحرانو په څېر نه دي.

د قريشو اتفاق پر دې چې محمدﷺ ته ساحر ووايي:

قريشو وويل: نو څه ووايو؟

وليد وويل: قسم په اللهﷻ چې د ده خبرې ډېرې خوږې، ربښتيني، ژورې او څانګې يې مېوه لرونکې دي، تاسې چې د ده په هکله څه وايئ له ډاګه بربښي چې خبره مو غلطه ده.

يوازې يوه خبره د ده په هکله ويلی شو او هغه دا چې ووايو: هغه ساحر دی.

داسې يو سحر يې له ځان سره راوړی دی چې پلار له زويه، ورور له وروره، مېړه له ښځې او سړی له خپلوانو څخه جلا کوي او يو د بل دښمن ګرځوي، د ټولو دا خبره خوښه شوه او سره خپاره شول.

وليد بن مغيره د وحې په هنداره کې:

د وليد بن مغيره په هکله د مدثر سورت څو آيتونه نازل شول چې د ده کړنې په کې ذکر شوې دي.

الله تعالٰی فرمايي: ((إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ١٨ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ١٩ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ٢٠ ثُمَّ نَظَرَ ٢١ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ٢٢ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ٢٣ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ يُؤْثَرُ ٢٤))

ژباړه: هغه فکر وکړ اندازه يې ولګوله (چې څه طعنه ورکړي) په دې اندازه لګولو دې دی تباه شي، بيا ښه ځير شو، بيا يې تندی تريو او خوله يې کږه کړه، بيا يې شا کړه او لويي يې وکړه او ويې ويل: دا قرآن هغه اغېزمن جادو او سحر دی چې له خورا پخوا زمانو څخه پاتې دی.[1]

د قريشو د دسيسې پلې کول:

د دې لپاره چې قريش خپله دسيسه او توطئه په سمه توګه پلې کړي، نو زيات شمېر خلک يې وټاکل، ترڅو د کعبې شريفې زايرين پر محمدﷺ باندې بدګومانه کړي چې د دې کار د پرمخ بيولو زيات مسؤوليت د ابولهب پر غاړه و.

د ابولهب دريځ:

کله به چې رسول اللهﷺ د دعوت لپاره د زايرينو خيمو، تم ځايونو او د سيمې بازارونو ته ورتلو، ابولهب به د ده ترشا خلکو ته ويل: د محمدﷺ خبرې ونه منئ، هغه خپل پلرنی دين پرېښی دی او دروغ وايي.

۱- دا فقره په آزموينه کې شامله نه ده، يوازې د زده کوونکو د علمي زېرمې لپاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جزیرة العرب کې د بعثت د خبر خپرېدل:

د قریشو ظالمانه هڅو هغوی ته هېڅ ګټه ونه رسوله الله ﷺ د دعوت کار تر هغه ځایه ورساوه چې قریشو یې تصور هم نه کاوه، هغه دا چې ټول زایرین د رسول الله ﷺ د دعوت او بلنې څخه خبر شول او د هغوی په ستنېدو سره د بعثت خبر په جزیرة العرب کې خپور شو.

د لوست ګټې:

۱. د حق دعوت منکران پدې هڅه کې و، ترڅو نورو ته د حق اواز د رسېدو مخنیوی وکړي.

۲. د خپل توان په اندازه د حق دعوت د رسولو لپاره هڅه او هاند او په دې لاره کې د هر ډول ممکن فرصت څخه استفاده کول.

۳. د منکرینو د دسایسو سره سره، د حق دعوت بیا هم پر مخ ځي او خپله لاره پرانیزي.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د مکې مکرمې زایرینو ته د حق دعوت د رسېدو د مخنیوي لپاره قریشو څه تدابیر ونیول؟

۲_ د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

۳_ ولید بن مغیره قریشو ته څه مشوره ورکړه؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ قریش د مشورې لپاره (   ) ته ورغلل.

۲_ د قریشو غوڼه شوې خبره دا وه چې ووایي (   ) دی.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ قریش د مشورې لپاره ابوجهل ته ورغلل. (   )

۲_ د رسول الله ﷺ د بعثت خبر د مکې مکرمې د زایرینو په مرسته جزیرة العرب کې خپور شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست د مطالبو په هکله په خپل تعبیر او خپلې ژبه یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د مخالفینو لخوا د دعوت د خپریدو مخنیوی

د دعوت د مخنیوي لپاره د قریشو نورې دسیسې:

کله چې قریش په دې خبره پوه شول چې محمدﷺ له خپل دعوت څخه نشو ګرځولی، نو یوځل بیا اندېښمن شول او د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره یې لاندینۍ دسیسې وکارولې.

۱_ ملنډې، ټوکې کول، سپک او دروغجن ګڼل: مشرکینو په دې توګه د مسلمانانو د سپکاوي او د دوی د معنویاتو د ضعیفولو هڅه کوله او پیغمبرﷺ ته به یې سپکې سپورې ویلې کله به یې لېونی او کله به یې دروغجن او جادوګر باله.

۲_ د رسول اللهﷺ د لارښوونو په هکله بدګماني او شکونه پیداکول (ایجابول) او د خلکو په وړاندې یې بې اغېزه ښکاره کول.

۳_ قرآن کریم به یې زړو کیسو ته ورته او مشابه ګاڼه.

د مشرکینو یوه بله هڅه:

مشرکانو د دعوت د مخنیوي لپاره ډېرې هلې ځلې وکړې چې د دغو هلو ځلو څخه یو هم رسول اللهﷺ ته د قریشو د استازي عتبه بن ربیعه وړاندیز و، عتبه رسول اللهﷺ ته د ډېر مال، د قریشو د مشرۍ او د هر ډول دنیوي غوښتنو د بشپړولو وړاندیز وکړ، خو رسول اللهﷺ د هغه په ځواب کې وویل: زه د دې لپاره نه یم رالیږل شوی چې ستاسو مالونه واخلم او یا پرتاسو مشري وکړم، بلکې زه الله تعالی ستاسو لپاره رسول رالیږلی یم، پر ما د الله ﷻ کتاب نازل شوی دی او ماته امر شوی دی چې تاسو ته د جنت زیری درکوونکی او له دوزخ نه وېرونکی اوسم.

د دې لوست ګټې:

۱.کله چې یو بلونکی (داعي) سپېڅلی وي، هېڅ ډول تورونه او افتراګانې نشي کولی د هغه د دعوت مخه ونیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. که چېرې مسلمانان د دعوت په لاره کې د ستونزو سره مخ شي، نو لازمه ده چې ثبات او استقامت ولري او په صبر او حکمت سره د ټولنې د اصلاح لپاره هڅه وکړي.

۳. د ټولنې اصلاح د اسلام د مبین دین د لارښوونو په پلي کولو سره د دنیا د هر مال او متاع څخه لوړ او غوره کار دی او دا نه ښایي چې د دنیوي امتیازاتو لپاره له هغې تنازل وشي.

ارزونه

۱ـ قریشو د رسول اللهﷺ په وړاندې له نورو کومو دسایسو کار واخیست؟

۲ـ عتبه بن ربیعه رسول اللهﷺ ته د څه وړاندیز وکړ؟

۳ـ رسول اللهﷺ د عتبه بن ربیعه وړاندیز ته څرنګه ځواب ورکړ؟

٤ـ د دې لوست ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري ويشتم لوست

ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږل

قریشو په ډېر جدیت سره د دعوت د مخنیوي لپاره هڅه کوله، خو په دې نه پوهېدل چې د داسې ستر شخصیت په وړاندې کوم چې ابوطالب ته ډېر گران او عزتمن و څه تدابیر ونیسي.
وروسته له ډېر فکر او مشورې دې پایلې ته ورسېدل، چې ابوطالب ته ورشي او د هغه په مرسته د حضرت محمدﷺ د دعوت مخه ونیسي.

ابوطالب ته د قریشو پلاوی:

ځرنگه چې ابوطالب د قوم سپین ږیری و، له دې امله یې په قوم کې ډېر عزت او لوړ مقام درلود او خبرې یې منل کېدلې، له بلې خوا هغه د رسول اللهﷺ ملاتړ، حمایت او پلوي کوله، نو د دې لپاره چې قریش په داخلي اختلافاتو کې ښکېل نشي ابو طالب ته ورغلل، ترڅو د دعوت د مخنیوي لپاره د هغه قناعت او رضا حاصله کړي او د قریشو او محمدﷺ ترمنځ داسې یو تړون لاسلیک کړي چې د هغه پر بنسټ محمدﷺ د خلکو له دعوت څخه لاس واخلي او په مقابل کې یې چې هر امتیاز غواړي هغه ته به ورکړل شي.

ابوطالب خپل وراره محمدﷺ راوغوښت او هغه ته یې وویل: گرانه وراره!
دوی ستا د قوم مشران دي او د دې لپاره راغلي، ترڅو تاسو ته ژمنه درکړي او له تاسو ژمنه واخلي.

ابوطالب ته د رسول اللهﷺ وړاندیز:

کله چې رسول اللهﷺ د خپل تره څخه د مشرکینو غوښتنې واورېدلې، نو هغه ته یې وویل: زه دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې يوې کلمې ته رابولم، که دوی ومنله نو خدای تعالی به دوی ته په دواړو جهانونو کې عزت او سرلوړي ور په برخه کړي.
ابو جهل په دې خبره خوشحاله شو چې د يوې کلمې په ويلو به ټولو امتيازاتو خاوند شي.
ابوطالب وويل: هغه کلمه څه ده؟ پېغمبرﷺ وفرمايل: تاسو د (لا اله الا الله) کلمه ووايئ. د دې خبرې په اورېدو سره د قريشو مشران مايوسه او نااميده شول او وې ويل:
په الله جل جلاله سوګند چې دی به هېڅکله هم ستاسو غوښتنې ونه مني.
په بل روايت کې راغلي دي کله چې رسول اللهﷺ د ابوطالب خبرې واورېدلې، نو په دې فکر شو چې شايد تره يې د ده له ملاتړ څخه لاس اخيستلی دی، نو خپل تره ته يې داسې وويل: ګرانه کاکا! قسم په خدای جل جلاله دی که چېرې دوی لمر په ښي لاس او سپوږمۍ په کيڼ لاس کې راته کېږدي (يعنې د ځمکې او د هغې د چاپېريا ل واک او اختيار راکړي) او له ما نه وغواړي چې د توحيد دعوت پرېږدم، نو زه به هېڅکله رادعوت پرې نږدم او تر هغه به دوام ورکړم چې يا زه بريمن او يا په دې لار کې شهيد شم.
ابو طالب د دې خبرې په اورېدو سره هغه ته د مرستې او ملاتړ ډاډ ورکړ او ورته يې وويل: قسم په خدای جل جلاله هېڅکله به دې هيچا ته ونه سپارم.

د لوست ټکي:

۱. د اسلام د مقدس دين متابعت او هغه ته بلنه، د دنيا له ټولو امتيازاتو څخه غوره ده، مسلمان لره دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره ورڅخه تنازل وکړي.
۲. ابوطالب د قريشو له خوا ټول تکاليف وزغمل، خو د رسول اللهﷺ له ملاتړ څخه لاس په سر نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: ابوطالب ته د قریشو د پلاوي د لېږلو کیسه په لنډ ډول بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قریش دې پایلې ته ورسېدل چې (   ) ته ورشي.

۲ـ که چېرې دوی (   ) په ښي لاس او (   ) په کیڼ لاس راته کېږدي.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د قریشو یوه ډله ابوجهل ته ورغله. (   )

۲ـ ابوطالب محمدﷺ ته وویل: قسم په خدای جل جلاله هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم. (   )

کورنۍ دنده

د دې درس مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپلې ژبې او تعبیر ولیکئ او یو مناسب عنوان ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست

د حبشې په لور هجرت

وروسته له دې چې حضرت محمدﷺ د بعثت په څلورم کال په ښکاره ډول بلنه پيل کړه، د قريشو ظلم او تېرى هم پر مسلمانانو پيل شو.
د قريشو دغه ظلم او تېرى د پنځم کال تر نيمايي خپلې لوړې پوړۍ ته ورسېد او مکه مکرمه پر مسلمانانو تنګه شوه او د دې ستونزو څخه دخلاصون په لټه کې شول.
حضرت محمدﷺ ته دا معلومه وه چې د حبشې پاچا (نجاشي) يو ډېر عادل سړى دى، نو مسلمانانو ته يې د دين د ژغورلو په هيله د حبشې په لور د هجرت امر وکړ.

د حبشې په لور د مسلمانانو لومړنى هجرت:

د نبوت په پنځم کال د رجب په مياشت کې د مسلمانانو لومړنۍ ډله چې له دولسو سړيو او څلورو ښځو څخه جوړه شوې وه د حضرت عثمان بن عفانؓ په مشرۍ د رسول اللهﷺ د لور بي بي رقيه رضى الله عنها په ګډون حبشې ته روانه شوه.

د دې لپاره چې قريش يې مخه ونه نيسي دا کاروان د شپې له لورې د شعيبه د بندرګاه په لور روان شو، هلته دوې سوداګريزې کښتۍ ولاړې وې چې دوى يې سپاره کړل او د حبشې په لور روانې شوې.
قريش ډېر ژر د مسلمانانو د دې کار څخه خبر شول او د دوى د راګرځولو لپاره يې بندرګاه ته خپل کسان ولېږل، خو د مسلمانانو ډله د دوى له رسېدو دمخه له هغه ځايه وتلې وه چې په دې توګه د مسلمانانو دغه ډله د مشرکانو له ظلم او تېري څخه په امان شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په دغې ډلې کې د حضرت محمدﷺ د نیږدې خپلوانو څخه څوک و؟ نومونه یې واخلئ.

د قریشو د مشرانو د مسلمانېدلو خبر:

د حبشې مهاجرینو ته دا خبر ورسېد چې د مسلمانانو او قریشو تر منځ تاوتریخوالی کم شوی دی او هغه داسې چې د قریشو مشرانو په حرم کې د نجم سورت د څو آیتونو له اورېدو وروسته د مسلمانانو سره یو ځای سجده وکړه او داسې حالات رامنځ ته شوي چې د قریشو مشرکان مسلمانان نه ازاروي، نو له دې امله هغوی د بېرته راتګ نیت وکړ او د مکې په لور راروان شول، کله چې مکې مکرمې ته د یوې ورځې مزل په واټن نژدې شول، نو پوه شول چې خبره هسې نه ده او د قریشو ظلمونه د پخوا په څېر دوام لري، نو زیات شمېر مهاجرین بېرته حبشې ته ولاړل او یواځې څو تنه یې په پټه مکې مکرمې ته ننوتل.

د حبشې په لور د مسلمانانو دویم هجرت:

د حبشې د مهاجرینو د بېرته راتګ وروسته د قریشو ظلم او تېری نور هم زیات شو، نو له دې امله رسول اللهﷺ نورو مسلمانانو ته هم اجازه ورکړه، ترڅو په پټه د دویم ځل لپاره حبشې ته هجرت وکړي.

د مسلمانانو شمېر دا ځلې (۱۰۲) تنه و چې (۸۳) تنه یې سړي او (۱۹) تنه یې ښځې وې، د دې ډلې مشري جعفر بن ابي طالبؓ کوله.

د لوست ګټې:

۱. هجرت کول د پېغمبرﷺ د سنتو څخه دی چې د مسلمانانو لپاره مشروع ګرځېدلی دی، ترڅو د ظالمانو د ظلم او تېري څخه په امن شي او وکولای شي خپل دیني شعایر پرته له کوم ډار او خوف څخه ترسره کړي.

۲. د الله ﷻ په لار کې هجرت کول او له ایمان او عقیدې څخه حفاظت د بشري تاریخ په اوږدو کې د لویو تحولاتو لامل شوی دی.

۳. مسلمان لره ښایي چې په بې بنیاده خبرو، اوازو او شایعاتو ونه غولېږي او خپل معلومات او پوهه د موثقو منابعو څخه ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. مسلمان باید تل د صبر او زغم په ګاڼه سمبال وي او په ځانګړي ډول کله چې حالات خراب او کړکېچن وي.

ارزونه

١. حبشې ته د مسلمانانو د لومړني او دویم هجرت لنډه یادونه وکړئ.
٢. د حبشې په دواړو هجرتونو کې د مهاجرینو شمېر وښایاست.
٣. د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مهم ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د حبشې د مهاجرينو پرخلاف د قريشو دسيسه

حبشې ته د استازو لېږل:

دا چې مهاجرين هوسا ټاټوبی ولري، ترڅو د هغوی ځان، مال او دين په امن وي، دا کار د قريشو د مشرکانو لپاره د زغم وړ نه و، نو له دې امله يې عمرو بن العاص او عبدالله بن ربيعه چې هوښياره او کار پوهه کسان وو، د خورا غوره او قيمتي ډاليو سره نجاشي ته ولېږل، دواړو استازو قيمتي ډالۍ دربار ته نېږدې سردارانو ته ورکړې او هغه دلايل يې هم ورته وويل چې د هغو له مخې مسلمانان بايد د حبشې څخه وشړل شي، د دربار سرداران په يوه خوله شول چې نجاشي به د مهاجرينو په ويستلو رضاکړي، دوی ټول د نجاشي دربار ته ولاړل او خپلې ډالۍ يې وړاندې کړې او نجاشي ته يې وويل:

زموږ څو تنه ناپوهه ځوانان ستاسې پاچايی ته په پټه راغلي دي، دوی خپل دين پرېښی دی او ستاسو دين يې هم نه دی منلی، نوی دين يې جوړ کړی دی چې نه يې موږ پېژنو او نه يې هم تاسې، موږ د قوم مشرانو تاسو ته رالېږلي يو، ترڅو تاسې زموږ فراريان موږ ته وسپارئ.

د درباريانو سپارښتنه:

د دربار سردارانو وويل: د پاچا سر دې سلامت وي، دا استازي رښتيا وايي، سرې يې وروسپارئ چې له ځان سره يې بوځي، خو نجاشي وويل:

دا موضوع بايد ښه وڅېړل شي او د دواړو اړخونو دلايل واورېدل شي. مسلمانان يې خپل دربار ته راوغوښتل او د هغوی څخه يې پوښتنه وکړه: دا کوم دين دی چې د خپل قوم څخه پرې جلا شوي ياست؟ نه مو زموږ دين منلی او نه د نړۍ کوم بل دين؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو وياند:

د مسلمانانو وياند جعفر بن ابي طالب وويل:

قدرمنه پاچا! موږ ناپوهه وو د بتانو عبادت مو کاوه او مرداري مو خوړه، زنا موږ کې ډېره وه، خپلوي مونه پالله، ګاونډي مو ربړول او زموږ زورور په کمزوري تېری کاوه، موږ دغه ناوړه عادات درلودل چې پاک الله تعالی زموږ له منځ څخه خپل استازی غوره کړ، نسب يې موږ ته معلوم دی، په رښتينولی، امانتداری او نورو ښو اخلاقو سره زموږ په منځ کې مشهور دی، موږ ته يې د يو الله ﷻ د عبادت بلنه راکړه، او د هغو بتانو او کاڼو له عبادت څخه يې منع کړو د کومو چې زموږ پلرونو عبادت کاوه، موږ ته يې لارښوونه وکړه چې تل بايد رښتيا ووايو، امانت پوره ورکړو، خپلوي وپالو، له ګاونډيانو سره ښه ژوند وکړو، له ناروا او وينو تويولو څخه لاس واخلو، موږ يې له زنا کولو، دروغو ويلو، د يتيم د مال له خوړلو او په پاک لمنو ښځو د تور لګولو څخه منع کړو.

موږ ته يې امر وکړ چې د يو الله ﷻ عبادت وکړو، هېڅ شی ورسره شريک او سيال ونه ګڼو، حلال يې حلال او حرام يې حرام وګڼو، نو زموږ قوم له موږ سره په همدې خبرو دښمن شو او موږ يې سخت وربړول، ترڅو موږ اسلام پرېږدو او بېرته د بتانو عبادت پيل کړو او هغه ناروا کارونه وکړو چې وړاندې مو کول، کله چې دوی پر موږ ظلم او تېری پيل کړ او څمکه يې راباندې تنګه کړه، نو ستا پاچايی ته مو هجرت وکړ او له ټولو خلکو څخه مو تاسې غوره وګڼلی او ستاسو په ګاونډ کې موږ ته ژوند ښه ښکاره شو، اوس هيله لرو ترڅو ستاسو په خوا کې پر موږ ظلم ونشي.

فعاليت

د زده کوونکو څخه دې يو تن د جعفر ﷺ د وينا مهم ټکي په خپلو الفاظو ووايي.

د نجاشي غبرګون:

نجاشي وويل: آيا هغه څه چې ستاسو پيغمبر راوړي له ځانه سره لرئ؟

جعفر ﷺ ځواب ورکړ: هو! بيا يې د قرآن عظيم الشان د مريم سورت څو آيتونه تلاوت کړل، نجاشي د قرآن کريم د آيتونو په اورېدو سره ډېر وژړل، تر دې چې ږېره يې لنده شوه او د دربار مذهبي مشرانو يې هم وژړل چې د ژړا له امله يې په لاسونو کې نيولي کتابونه هم لانده شول، بيا نجاشي دوی ته وويل: دا او هغه څه چې عيسٰی ﷺ راوړي وو دواړه د يو څراغ رڼا ده.

عمرو بن عاص او د هغه ملګري ته يې وويل: ولاړ شئ، قسم په الله ﷻ چې هېڅکله به هم دا خلک تاسو ته ونه سپارم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نجاشي د ذهنيت د خرابولو کوښښ:

د هغه حسد او کينې له مخې چې د قريشو استازو په زړه کې درلوده پاچا ته يې وويل:

دوی د عيسٰی عليه السلام په هکله بې ځايه خبرې کوي. هغه مسلمانان راوغوښتل او له هغو څخه يې پوښتنه وکړه، جعفر رضي الله عنه ورته وويل: موږ د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ پيغمبر موږ ته راوړي دي. هغه د خدای جل جلاله بنده، د خدای جل جلاله پيغمبر او د خدای جل جلاله روح او کلمه ده چې پاکې او پېغلې بي بي مريم ته يې القاکړه. نجاشي د ځمکې څخه يو ډکی راپورته کړ او ويې ويل: قسم په الله جل جلاله چې د عيسٰی عليه السلام حقيقت د دې ډکي په اندازه هم ستاسو له خبرو څخه زيات نه دی.

نجاشي مسلمانانو ته وويل: ولاړ شئ! زما د پاچاهی په حدودو کې په بشپړ ډاډ سره ژوند کولی شئ، چا چې تاسو ته ناوړه خبرې وکړې، نو زه به ارو مرو هغه ته سزا ورکړم.

د لوست ګټې:

۱. څوک چې د چانمايندګي کوي، لازمه ده چې هغه پوه، زيرکه، باخبره او د منطق خاوند وي.

۲. د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله د واقعي مسيحيت او اسلام ترمنځ کوم توپير نه ليدل کېږي.

۳. پر قاضيانو او حاکمانو لازمه ده مخکې له دې چې نهايي فيصله صادره کړي د دعوې د جانبينو دلايل او نظريات واوري.

٤. که د اسلام دښمنان ډېر زيات چالاکه او زيرکه هم وي، بيا هم د پوه او هوښيار مسلمان د منطق او استدلال په وړاندې ماتې خوري.

فعاليت

د دې لوست څخه چې نورې ګټې اخيستل کېږي هغه بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د دې لوست مهم ټکي په لنډ ډول بيان کړئ.

۲_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربيعه د مهاجرو مسلمانانو د دين په هکله نجاشي ته څه وويل ؟

۳_ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه نجاشي ته د اسلام د ښېګڼو په هکله څه وويل ؟

٤_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربيعه د عيسٰى عليه السلام په اړوند د مسلمانانو د نظر په هکله څه وويل ؟

٥_ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه د عيسٰى عليه السلام په هکله څه وويل ؟

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ دا او هغه څه چې عيسٰى عليه السلام راوړي دي دواړه د يو (   ) رڼا ده.

۲_ موږ د عيسٰى عليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ (   ) موږ ته راوړي دي.

۳_ نجاشي له ځمکې څخه يو نرى (   ) راپور ته کړ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د يوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د حمزه رضي الله عنه اسلام راوړل

حمزه رضي الله عنه د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې اسلام راوړ، یوه ورځ رسول الله ﷺ د صفا غونډۍ سره ناست و، د جهل پلار ابو جهل رسول الله ﷺ ډېر وربړاوه، تر دې چې هغه یې په کاڼي وویشت او داسې یې زخمي کړ چې وینې ترې روانې شوې، وروسته بیا ابو جهل د کعبې خوا ته ولاړ او د قریشو په غونډه کې شریک شو. د عبدالله بن جدعان وینځې چې دغه زړه دردوونکی حالت په خپلو سترګو لیدلی و، حضرت حمزه رضي الله عنه ته چې تازه له ښکار څخه راغلی و او لیندۍ یې هم په لاس کې وه بیان کړ.

د ابو جهل څخه بدله:

حضرت حمزه رضي الله عنه چې د قریشو ترټولو زړور پیاوړی او تکړه ځوان و د خپل وراره د مظلومیت څخه یې غیرت په جوش راغی، پرته له کوم ځنډه په ابوجهل پسې د کعبې ساحې ته ورغی د ابوجهل په سر ودرېد او ورته یې په ډېر قهر او غوسه وویل:

ای بې غیرته! ته زما وراره ته بدرد وایې او له دې څخه خبر نه یې چې زه د هغه په دین یم؟ بیا یې په لیندۍ وویشت او ډېر سخت یې زخمي کړ، او په دې ترتیب سره حضرت حمزه بن عبدالمطلب رضي الله عنه د اسلام په مبارک دین مشرف شو او په پوره میړانه یې له اسلام او پیغمبر ﷺ څخه دفاع وکړه.

د لوست ګټې:

۱- رسول الله ﷺ د اسلام د دین په تبلیغ کې له ابو جهل څخه ډېر تکالیف او ستونزې ولیدلې، خو بیا یې هم د هغو په وړاندې له صبر او زغم څخه کار واخیست.

۲-د اسلام دښمنان تل د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره له هر ډول وسایلو څخه کار اخلي، د

اسلامي دعوت گرانو شکنجه کول او تعذیبول د اسلامي دعوت د مخنیوي په لار کې د دوی له تل پاتې وسایلو څخه دي.

۳- له مظلومانو او اسلامي مقدساتو څخه په مېړانه دفاع کول د مسلمانانو په ځانګړې توګه د ځوانانو مسلمانانو یوه ځانګړتیا ده.

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېدای شي څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د حضرت حمزه‌ﷺ د اسلام منلو لامل څه و؟

۲_ ولې حضرت حمزه‌ﷺ پر ابوجهل په قهر شو؟

۳_ حضرت حمزه‌ﷺ ابو جهل ته د وهلو پر مهال څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ حضرت حمزه‌ﷺ د بعثت په (   ) کال د ذولحجې په میاشت کې مسلمان شو.

۲_ حضرت حمزه‌ﷺ د قریشو تر ټولو (   ) ځوان و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ حضرت حمزه‌ﷺ د بعثت په اتم کال مسلمان شو. (   )

۲_ د حضرت حمزه‌ﷺ د مسلمانېدو لامل د ابوجهل ظلم پر حضرت محمدﷺ باندې و. (   )

۳_حضرت حمزه‌ﷺ د خپل اسلام اعلان په مسجدالحرام کې وکړ. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ويشتم لوست

د حضرت عمرؓ مسلمانېدل

حضرت عمرؓ د حضرت حمزهؓ له مسلمانېدو څخه درې ورځې وروسته د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په مياشت کې مسلمان شو.

د عمرؓ او نعيمؓ تر منځ خبرې:

حضرت عمرؓ د هغه دښمنۍ له مخې چې د حضرت محمدﷺ سره يې درلوده يوه ورځ د محمدﷺ د وژلو په تکل له خپل کور څخه ووت.

د لارې په اوږدو کې د نعيم بن عبدالله العدوی سره مخامخ شو، هغه پوښتنه وکړه:

عمره! چېرته ځې؟ عمرؓ وويل: غواړم چې محمد ووژنم.

نعيم وويل: که محمد ووژنې نو د بني هاشمو او بني زهرؤ له دښمنۍ څخه به څرنګه ځان وژغورې؟

عمرؓ وويل: معلومېږي چې خپل دين دې پرېښی دی او بې دينه شوی يې.

نعيم ورته وويل: عمره! يوه حيرانونکې خبره درته وکړم؟ ستا خور او د خور خاوند (اوښی) دې هم بې دينه شوي دي.

دې خبرې په اورېدو سره د عمرؓ خېره له غوسې سره شوه، د هغوی د کور په لور روان شو.

خبابؓ چې هغوی ته د قرآن تعليم ورکاوه د عمرؓ په ليدو ځان ګوښه کړ او د عمرؓ خور فاطمې (رضی الله عنها) د عمرؓ څخه د قرآن پاڼه پټه کړه، څرنګه چې عمرؓ کور ته د ننوتلو پر مهال د خبابؓ قرائت اورېدلی و، نو پوښتنه يې وکړه: دا ورو غږ د چا و؟

هغو ځواب ورکړ: هېڅ نه و، موږ په خپلو کې خبرې کولې.

عمرؓ وويل لکه چې بې دينه شوي ياست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خور او اوښي ځواب:

اوښي یې وویل: عمره! که چېرې ستا له دین څخه پرته بل دین حق وي؟

عمرﷺ په خپل اوښي سعید بن زیدﷺ برید وکړ او هغه یې ډېر زیات وواهه، خور یې راغله او غوښتل یې چې خپل خاوند د ورور څخه خلاص کړي. عمرﷺ هغه هم په درنه څپېړه ووهله چې له مخ څخه یې وینې رواني شوې. خور یې د قهر او غوسې په حال کې وویل: عمره! حق د ستا د دین څخه پرته په بل دین کې دی، بیا یې د توحید کلمه په جهر سره وویله.

د عمرﷺ په زړه کې د اسلام ځای نیول:

عمرﷺ چې کله د اسلام په دین باندې د دوی ټینګار او ثبات ولید او له بلې خوا یې د خپلې خور مظلومیت او وینې ولېدلې، خورا پښېمانه شو او په مات زړه یې پوښتنه وکړه:

ښه ده، ستاسې کتاب راکړئ چې زه یې ولولم.

خور یې چې ډېره کرېدلې وه، عمرﷺ ته داسې وویل: ته ناولی یې او قرآن کریم باید په پاکو لاسونو واخیستل شي، که غواړې چې قرآن ولولې، نو پاڅه غسل وکړه. عمرﷺ پاڅېده او غسل یې وکړ، قرآنکریم یې راواخیست او شروع یې وکړه، د عمرﷺ سترګې په (بسم الله الرحمن الرحیم) ولګېدی، ویې ویل: دا څومره پاک او سپېڅلي نومونه دي؟ بیا یې د (طٰه) سورت تلاوت پیل کړ، ترڅو د (إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ) د طه سورت ۱۴آیت ته ورسېد.

ژباړه: (یقیناً همدا زه الله یم، له ما پرته بل برحق معبود نشته، نو همدا زما عبادت وکړه او زما په یاد لمونځ اداکړه.)

بیا یې وویل: دا څومره ښې او ښکلې خبرې دي؟ ماته محمدﷺ راوښایئ.

د حضرت عمرﷺ لارښوونه دار ارقم ته:

خبابﷺ چې کله د حضرت عمرﷺ خبرې واورېدلې، ځان یې ښکاره کړ او ویې ویل: هیله من یم چې د رسول اللهﷺ دعا ستا په حق کې قبوله شوې وي.

حضرت عمرﷺ بیا خپله توره راواخیسته او د نبي اکرمﷺ په وړاندې د اسلام د منلو لپاره دار ارقم ته روان شو.

حضرت عمرﷺ ه دار ارقم کې:

دار ارقم ته په رسېدو سره حضرت عمرﷺ دروازه وټکوله، یوه صحابي عمرﷺ ولید چې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري سره ولاړ دی، پیغمبرﷺ یې خبر کړ، حضرت حمزهؓ وویل: دروازه ورته خلاصه کړئ، که د خیر په نیت راغلی وي خیر به ورته ورورسي او که په بد نیت راغلی وي، نو په خپله توره به یې سر غوڅ کړم.

کله چې حضرت عمرؓ د رسول اللهﷺ حضور ته ورغی پیغمبرﷺ هغه د ګرېوان څخه ونیو او خپلې خواته یې راکش کړ او ورته یې وویل: عمره! ته له مخالفت څخه لاس نه اخلې، غواړې چې د ولید بن مغیره په څېر پایله ولرې؟

حضرت عمرؓ وویل: (اشهد ان لا اله الاالله و انک رسول الله) او د اسلام سپېڅلی دین یې قبول کړ.

حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکول:

کله چې عمرؓ مسلمان شو رسول اللهﷺ ته یې وویل آیا موږ د ژوند او یا مرګ په دواړو حالاتو کې په حقه نه یو؟ رسول اللهﷺ ورته وفرمایل: قسم مې دې په هغه ذات وي چې زما ژوند د هغه په لاس کې دی، تاسې په حقه یئ که تاسې مړه شوی او یا ژوندي.

حضرت عمرؓ وویل: نو بیا ولې خپل اسلام نه څرګندوو؟ سوګند مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په ریښتیا رالېږلی یې موږ به خامخا اسلام خلکو ته څرګندوو.

هماغه و چې مسلمانان د رسول اللهﷺ په ملتیا په دوه کتارونو کې د حرم په لور ووتل او حرم ته ورسېدل، قریشو دوی ته کتل، خو د حضرت عمرؓ او حضرت حمزهؓ شتون د مسلمانانو په لیکو کې د قریشو غرور مات کړ، هغوی دوی ته هېڅ ډول ضرر ونه رساوه، رسول اللهﷺ په همدې ورځ حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکړ.

د لوست ګټې:

۱. د پیاوړو، مخلصو او مخورو مسلمانانو په یووالي سره د مسلمانانو لیکې ټینګښت مومي.

۲. څوک چې د حقیقت په لټه کې وي ضرور به اسلام ته مخه کوي، که څه هم د اسلام د سرسختو مخالفینو څخه وي.

۳- د اسلامي دعوت په لار کې استقامت او صبر کول د ریښتونیو مسلمانانو له صفاتو څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېږي څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ حضرت عمر رضي الله عنه د بعثت په کوم کال مسلمان شو؟

۲_ د حضرت عمر رضي الله عنه د اسلام قبلولو لامل څه و؟

۳_ حضرت عمر رضي الله عنه د خپلې خور په کور کې د کوم سورت آیتونه تلاوت کړه؟

٤_ ولې حضرت عمر رضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکړل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ کله چې حضرت عمر رضي الله عنه د رسول الله ﷺ د وژلو په نیت توره په لاسووت، په لاره کې (   ) په مخه ورغی.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه او خپل ځانګړي تعبیر ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر اړخیز پرېکون

هغه پېښې چې مشرکان يې اندېښمن کړل:

د څلورو اونيو څخه په لږه موده کې مشرکان له څلورو لويو پېښو سره مخ شول، دغو پېښو مشرکان هک پک حیران کړل چې هغه عبارت دي له:

۱. د حضرت حمزهﷺ مسلمانېدل.
۲. د حضرت عمرﷺ مسلمانېدل.
۳. د حضرت محمدﷺ له اړخه د مشرکانو د روغې جوړې د وړاندیزونو نه منل.
٤. د حضرت محمدﷺ د دفاع او ملاتړ لپاره د بني هاشم او بني عبدالمطلب تړون.

دې پېښو مشرکان په اندېښنه کې واچول او په دې پوه شول که چېرې دوی حضرت محمد(ص) ته لاس اوږد کړي، نو د مکې لارې او کوڅې به د دوی په وینو رنګ شي له دې امله يې د حضرت محمدﷺ له وژلو څخه لاس واخیست او یو بل ډول ظلم او تېرې ته يې ملا وتړله.

د ظلم او تېري تړون:

د بعثت په اووم کال د قریشو مشرکان په بني کنانه کې راټول شول او داسې پرېکړه يې وکړه چې له دې وروسته به د بني عبدالمطلب او بني هاشم سره (پرته له ابو لهب څخه)، نه څوک خپلوي کوي نه به پرې څه خرڅوي، نه به ورسره راشه درشه کوي او نه به ورسره خبرې کوي، ترڅو يې چې رسول اللهﷺ د وژلو لپاره دوی ته نه وي سپارلی، همدارنګه ورزیاته يې کړه چې د هاشم له کورنۍ سره به هېڅ ډول روغه جوړه، نرمي او خوا خوږي نه کېږي، بیا يې دغه تړون د کعبې شریفې په منځ کې راوځړاوه، د یادونې وړ ده چې د دې تړون د لیکونکي لاسونه هماغه مهال شل شول.

هماغه و چې د دغو ټول غړي (مسلمان او کافر) د بعثت په اووم کال د محرم دمیاشتې په لومړۍ

ورځ د ابوطالب په وادي (شعب ابي طالب) کې محاصره شول. محاصره ورځ په ورځ سختېده، د خوراک او څښاك ټول وسایل پر مسلمانانو بند شول، مشرکانو هېڅ شی نه پرېښود چې مسلمانانو ته ورسېږي، په پای کې مسلمانان دې زړه بوږنوونکي حالت ته ورسېدل چې د ونو پاڼې او د حېواناتو وچ پوستکي وخوري.

د کوچنیانو او ښځو ژړاګانې د لیرې ځایونو څخه اورېدل کېدی.

د بندیز درې کاله تېر شول، د بعثت په لسم کال د محرم په میاشت کې د محاصرې د ټرون ناخوښه کسان د حجون په سیمه کې د دې ظالمانه بندیز د ماتولو لپاره راټول شول، زهیر وویل: سبا به زه لومړی کس یم چې د قریشو ټولنې ته به په دې هکله خبره کوم.

د وعدې سره سم هر سړي خپل ځان حرم ته ورساوه، زهیر چې نوې جامې یې اغوستې وې، لومړی یې دکعبې طواف وکړ، بیا یې خلکو ته مخ کړ او ویې ویل: ای د مکې خلکو! داکوم انصاف دی؟ موږ په مړه ګېډه خوراکونه کوو، نوې جامې اغوندو او د هاشم کورنی له لوږې هلاکېږي، قسم په الله جل جلاله چې د دې ظالمانه تړون پاڼه به اورمرو شکوم.

ابوجهل چې د مسجد په یوه څنډه کې ناست و، ورغبرګ کړ: تا دوروغ وویل، قسم په الله جل جلاله چې دا پاڼه به هېڅکله هم نه شکېږي.

وروسته بیا زمعة بن الاسود، ابوالبختري، مطعم بن عدي او هشام بن عمرو په خپل وار سره د زهیر خبرې تائید کړې او د پاڼې د شکولو خبرې یې وکړې او ابوجهل یې پرله پسې مخالفت کاوه.

د بندیز د ختمولو په هکله د ابوطالب وړاندیز:

ابوطالب هم په دغه غونډه کې موجود و او د دې لپاره راغلی و، ترڅو خلکو ته ووایي چې الله تعالٰی رسول الله ﷺ ته خبر ورکړی چې په دې پاڼه وینه (چینجی) اخته شوی دی او پرته د الله جل جلاله د نوم څخه یې نورې د ظلم او تېرې ټولې کلمې خوړلې دي، که چېرې د هغه خبر ې دورغ وي، نو زه به له منځه ووځم، تاسې پوه شه او هغه که چېرې زما د وراره خبره سمه او رېښتیا وه، نو تاسې باید په موږ ظلم او تېری بند کړئ او بندیز ختم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم وويل: د انصاف خبره دې وکړه.

وروسته له دې چې د قوم د خلکو او ابوجهل ترمنځ خبرې تاوې راتاوې شوې مطعم بن عدي پاڅېده، ترڅو ليکلې پاڼه وشکوي، ګوري چې چينجو ټوله خوړلې ده او يوازې د الله تعالیٰ پاک نوم پاتې دی، په دې ترتيب تړون ليک وشکېده، رسول اللهﷺ او ملګري يې د محاصرې څخه خلاص شول، مشرکانو د رسول اللهﷺ د نبوت د رښتينولۍ ډېر لوی او ستر دليل په غړېدلو سترګو وليد.

د لوست ټکي:

۱ .اقتصادي بنديز مسلمانان په ډول ډول تکاليفو او ستونزو اخته کړل.

۲ .په انسانانو باندې د خوراکي توکو بندول هغه ظالمانه منطق دی چې د تاريخ په اوږدو کې مستبدو او ناترسو ظالمانو کارولی دی.

۳ .د اسلام د سپېڅلي او مقدس دين د ساتلو لپاره مسلمانانو ډېرې ستونزې ګاللې دي.

٤ .اقتصادي محاصره داسې يو ناروا کار دی چې د ضمير او وجدان لرونکي مشرکانو هم د هغې مخالفت وکړ.

الف: لاندينيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د تړون مهم ټکي وليکئ.

۲_ د ظلم او تېري تړون څومره موده دوام وکړ؟

۳_ د دې تړون د ماتولو بهير څرنګه و؟ څرګند يې کړئ.

٤_ د دې تړون ليکونکي ته څه پېښ شول؟ بيان يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم د میاشتې له لومړۍ نېټې پیل شوه.

۲_ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم په میاشت کې ختمه شوه.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ د دغه تړون پرېکړه د کعبې په منځ کې وځړوله. (   )

۲_ پرېکړه یې داسې وه چې مسلمانان به په مدینه منوره کې محاصره وي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم کال (عام الحزن)

د ابو طالب مړینه:

د نبوت په لسم کال کله چې محاصره ختمه شوه او مسلمانان بېرته مکې مکرمې ته راستانه شول د همدې کال د رجب په میاشت کې ابوطالب چې د مسلمانانو لپاره د ډال حیثیت درلود، وفات شو.

ابوطالب د هغې سترې کلا په څېر و چې مسلمانان یې د مشرکانو له ظلم او تېرې څخه ژغورلي و، خو بدبختانه په خپله یې ترې ګټه وانخیسته او د خپلو نیکونو په زاړه دین مړ شو.

د پیغمبرﷺ سره د ابوطالب له مړینې وروسته د قریشو له خوا ظلم او تېرى:

د ابوطالب له مړینې وروسته په رسول اللهﷺ د مشرکانو د ظلم او تیرې جرئت لا زیات شو او هغه یې د ډېرو ستونزو، غمونو او کړاوونو سره مخ کړ، یوه ناپوهه قریشي په رسول اللهﷺ باندې مرداري خاورې واچولې، پیغمبرﷺ په هماغه حالت کور ته ولاړ، فاطمې رضي الله عنها چې د ده دا حالت ولید په ژړا شوه او سر یې ورته ومینځه، رسول اللهﷺ ورته وویل: لورکۍ! مه ژاړه، پاک الله جل جلاله به ارو مرو ستا پلار ژغوري.

رسول اللهﷺ به ویل: ماله قریشو څخه د ابوطالب په ژوندکې داسې بد چې زه یې ځورولم نه وو لیدلي.

خدیجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله تعالى د رحمت په لور:

خدیجه الکبرىٰ د ابوطالب له مرګ څخه څه موده وروسته وفات شوه. خدیجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله جل جلاله له لورې رسول اللهﷺ ته یوه ستره پیرزوینه وه چې د یوې پېرۍ څلورمه برخه یې ورسره تېره کړه چې د غم په وخت به یې پر رسول اللهﷺ شفقت او مهرباني کوله او د دعوت په خپرولو کې یې ملګرې وه.

رسول اللهﷺ د هغې په هکله فرمایي: هغه وخت یې پرما ایمان راوړ چې خلکو نه منلم، هغه وخت یې رېښتینی وګڼلم چې نورو راته دروغجن ویل او هغه وخت یې په خپل مال کې برخمن کړم چې هېچا څه نه راکول او الله پاک جل جلاله له هغې څخه اولاد راکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طایف په لور د پیغمبرﷺ سفر او له هغه سره بد سلوک:

د څو اونیو په ترڅ کې چې کومې غمجنې پېښې منځته راغلې رسول اللهﷺ یې ډېر دردولی و، د ابوطالب د مړینې وروسته د اسلام د دښمنانو تېری نور هم زیات شو، رسول اللهﷺ پرته له دې چې طایف ته (چې مکې مکرمې ته تر ټولو لنډ ښار دی) سفر وکړي بله کومه چاره نه درلوده، ترڅو له دې لارې وکولی شي د طایف خلک اسلام ته را وبولي او هغوی د ده ملاتړ وکړي، خو د طایف خلکو نه یواځې دا چې د رسول اللهﷺ بلنه یې ونه منله، بلکې ده ته یې ډېرې ستونزې او تکلیفونه ورسول، د کاڼو په ویشتلو یې دی ډېر ژوبل کړ، تر دې چې پښې یې له وینو ډکې او بدن مبارك یې په وینو سور شو.

د لوست ټکي:

۱- د الله تعالی له ازموینو څخه دا دی چې اسلامي دعوتګران په تکلیفونو او ستونزو اخته کوي، تر څو وکولی شي د دعوت دروند پېټی او دنده په سمه توګه پرمخ بوځي.

۲- په اسلامي دعوت او د ټولنې په اصلاح کې د مسلمانې ښځې رول ډېر ارزښناك دی او باید مسلمانه ښځه د اسلامي دعوت په وړاندې خپل رسالت اداء کړي.

ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها د رسول اللهﷺ څخه پنځلس کاله مشره وه، خو د هغې د حقې لارې ملګرتیا او د رسول اللهﷺ سره مخلصانه همدردي او خوا خوږي، رسول اللهﷺ دې ته اړ باسه ترڅو د نورو ازواجو په پرتله د هغې ښېګڼې وستایي.

صالحه ښځه په اسلامي ټولنه کې ډېر مهم رول لوبولی شي.

الف: د دې لوست مهم ټکي په مختصر ډول وواياست.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ ابوطالب د بعثت په (   ) کال د (   ) په میاشت کې وفات شو.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ ابوطالب د رسول اللهﷺ نیکه و. (   )

۲_ د بعثت اتم کال د غم په کال ونومول شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په مختصر ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طایف ته د رسول الله ﷺ د سفر تفصیل

د بعثت په لسم کال کله چې رسول الله ﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، په دې هیله طایف ته روان شو چې د طایف خلک به یې بلنه ومني. طایف د مکې مکرمې په (۷۰) کیلومترۍ کې پروت دی.
په دې ستونزمن سفر کې زید بن حارثه هم د ده سره ملګری و. رسول الله ﷺ به چې په هر کلي تېرېده هغوی به یې اسلام ته رابلل.

له طایف څخه د رسول الله ﷺ ویستل:

رسول الله ﷺ لس ورځې په طایف کې تېرې کړې، د طایف له ټولو مشرانو سره یې خبرې وکړې او هغوی یې د اسلام سپېڅلي دین ته راوبلل، خو هغوی په یوه خوله په ډېر ذلت او سپکاوي، ازار او تکلیف ورکولو له طایف څخه د رسول الله ﷺ د ویستلو پرېکړه وکړه، هماغه و چې دوی خپل ناپوهان په رسول الله ﷺ پسې راوپارول، تر څو هغه ته بدې خبرې وکړي هغه پسې چغې ووهي اوپه کاڼو یې وولي چې په پایله کې رسول الله ﷺ په کاڼو وویشتل شو او پښې مبارکې یې په وینو رنګ شوې.
زید بن حارثه رضي الله عنه به هڅه کوله تر څو د رسول الله ﷺ څخه دفاع وکړي او خپله د ډبرې مخ ته ودرېږي. چې پایله کې په سر او مخ زخمي شو.
ناپوهانو خپلو ویشتلو ته دوام ورکړ تر دې چې رسول الله ﷺ دې ته اړ شو، خو د عتبه او شیبه باغ ته چې د طایف څخه خلورنیم کیلومتره لرې پروت و پناه یوسي.

د پیغمبر ﷺ دعا :

رسول الله ﷺ وروسته له دې چې د عتبه او شیبه باغ ته خواشینی ننوت د انګورو تاک ته یې تکیه وکړه او داسې یې وویل: (یاالله! زه ډېر ضعیف او ناتوان یم، هیڅ مې په وس کې نشته، خلک هم په سپکه

راته گوري، ای ارحم الراحمين! ته د بې وسو خدایﷻ يې او زما هم رب يې، ته مې چاته سپارې؟ پردي ته، چې سختي راسره کوي؟ يا کوم دښمن ته، چې زما واک تا په لاس کې ورکړی دی؟ که ته راباندې په غوسه نه يې هېڅ باک مې نشته، ستا ښښنه خورا پراخه ده، ستا په هغه روښانه مخ چې ټولې تيارې پرې رڼا او د دنيا او اخرت وراني پرې سمېږي، ستا له قهر څخه پناه غواړم، له خپل غضب څخه مې وژغوره، تا ته مې پناه دروړی ده چې ته راضي شې، له ګناه څخه ځان ژغورل او په طاعت صبر او استقامت کول ستا له توفيق پرته ناشوني دي.

د عداس سره پېژندګلوي:

کله چې د ربيعه زامنو رسول اللهﷺ په ډېر مظلوم حالت وليد زړونه يې پرې وخوږېدل، خپل عداس نومی نصراني غلام ته يې وويل چې د انګورو يو وږی رسول اللهﷺ ته يوسي، کله چې عداس د انګورو وږی د رسول اللهﷺ په وړاندې کېښود رسول اللهﷺ لاس اوږد کړ او د بسم الله په ويلو يې په خوراک پيل وکړ.

عداس وويل: د دې وطن خلک دا کلمات نه وايي. پېغمبرﷺ ورته وويل: ته د کوم وطن يې؟ او په کوم دين يې؟

عداس وويل: زه نصراني يم، د نينوا څخه.

پېغمبرﷺ ورته وويل: د نېک سړي يونس بن متیعليه السلام له کلي څخه؟ عداس پوښتنه وکړه: يونس بن متیعليه السلام څه پېژنی؟

رسول اللهﷺ ځواب ورکړ، هغه زما ورور دی، هغه پېغمبر و او زه هم.

عداس د دې خبرې په اورېدو سره منډه کړه او د رسول اللهﷺ لاسونه او پښې يې ښکلې کړې.

د ربيعه زامنو عداس وليد، کله چې عداس راغی نو هغوی ورته وويل: هلاک شې، دا دې څه وکړل؟

عداس وويل: د ځمکې په سر له ده څخه بل ښوک غوره نشته، ماته يې داسې خبرې وکړې چې پرته له انبياؤو څخه يې بل ښوک نشي کولی.

هغوی وويل: هلاک شې له دين څخه دې وانه ړوي، ځکه ستا دين د هغه له دين څخه غوره دی.

رحمة للعالمين پېغمبرﷺ:

پېغمبرﷺ خورا ستړی او خواشينی د مکې لور ته روان شو، د لارې په اوږدو کې ورته جبرائيلعليه السلام

٢ - د پاسنی فقرې يادونه په ازموينه کې اړينه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل: الله ستا سره ستا د قوم په کړنو خبر دی، که غواړې نو د مکې غرونه به پر دوی یو ځای کړم.
رسول اللهﷺ ځواب ورکړ: زه هیله من یم چې پاک الله جل جلاله به د دوی په راتلونکې نسل کې مسلمانان پیدا کړي او داسې دعا یې وکړه: (اللهم اهد قومي فانهم لایعلمون).
ژباړه: خدایه! ته زما قوم ته هدایت وکړه، دوی ناپوهان دي.

اسراء او معراج:

په همدغه شپو او ورځو کې چې پیغمبرﷺ ډېر غمجن او خواشیني و، د اسراء او معراج پېښه رامنځته شوه.
رسول اللهﷺ د جبرائیل علیه السلام په ملتیا له مسجد الحرام څخه بیت المقدس ته بوړل شو او بیا هماغه مهال د بیت المقدس څخه **آسمانونو** ته پورته شو.
د رسول اللهﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی، بیا له بیت المقدس څخه آسمانونو ته ختل په مشهورو احادیثو ثابت دی.

د لوست ټکي:

۱- رسول اللهﷺ ته ستونزې او تکالیف پېښېدل، د هغو مصلحینو او داعیانو لپاره یو ښه درس دی کوم چې د ټولنې د دعوت او اصلاح په لار کې د ستونزو سره مخامخ کېږي.
۲- د اسلام نعمت چې د هغه له برکته د نړۍ ټول مسلمانان په امن، سوکالۍ او وروګلوۍ سره ژوند تېروي، د ډېرو ستونزو، تکالیفو او ربړونو (چې ترټولو وړاندې پیغمبرﷺ ګاللي دي) په زغملو خپور شوی دی، نو لازمه ده چې هر وخت پر رسول اللهﷺ باندې درود او سلام ووایو.
۳- پیغمبرﷺ رحمة اللعالمین دی، هېڅکله یې هم پر نورو د ظلم او تېري پلوي نه ده کړې او هر وخت به دې هڅه کې و ترڅو د نورو د ظلم او تېري په مقابل کې د نېکۍ ترحم او ښېګڼې څخه کار واخلي.
٤- د اسراء او معراج د ارزښت بیانول او د پیغمبرﷺ د عروج د ځای او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې (مسجد اقصی) لوړ مقام په ګوته کول چې باید د مسلمانانو له لوري یې ساتنه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې د مضمون د ښوونکي په مرسته د مسجد اقصی د ارزښت او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې او نبي کريم ﷺ د عروج د ځاي په اړه د مسلمانانو د مکلفیتونو په هکله یو له بل سره مباحثه وکړي.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

کله چې پیغمبر ﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، نو چېرته ولاړ؟

د طایف په سفر کې د پیغمبر ﷺ ملګری څوك و؟

پیغمبر ﷺ په کوم کال طایف ته ولاړ؟

د اسراء او معراج په هکله خپل معلومات څرګند کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډك کړئ.

طایف له مکې مکرمې څخه (   ) کیلومتره لیرې دی.

رسول الله ﷺ (   ) ورځې په طایف کې تېرې کړې.

ج: د سم عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه ولیکئ.

مکه مکره د طایف څخه (۳۰) کیلومتره لیرې ده. (   )

عداس وویل: زه نصراني یم د نینوا څخه. (   )

د پیغمبر ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی او د هغه تګ له بیت المقدس نه **آسمانونو** ته په مشهورو احادیثو ثابت دی. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې لومړنی بیعت

د بیعت څخه د مخه:

عقبه په مکه مکرمه کې د یو ځای نوم دی چې د مسجدالحرام په پنځه کیلومترۍ کې د جمراتو (کوم ځای کې چې شیطانان وېشتل کېږي) ترڅنګ پروت دی، د جزیرة العرب د خلکو به دا عادت وو چې د حج په موسم کې به د کعبې شریفې د زیارت لپاره مکې مکرمې ته راتلل، د نبوت په یوولسم کال هم د مدینې منورې شپږ تنه مشران مکې مکرمې ته راغلل، له رسول اللهﷺ سره یې وعده وکړه چې د ده پیغام به خپلو خلکو ته رسوي.

د عقبې لومړنی بیعت:

د بعثت په (۱۲) کال د مدینې منورې (۱۲) تنه اوسېدونکي چې پنځه تنه یې تېر کال هم راغلي وو، د رسول اللهﷺ په خدمت کې حاضر شول او په عقبې نومې ځای کې یې د رسول اللهﷺ سره غونډه وکړه او هم یې له هغه سره بیعت وکړ چې دغه بیعت د عقبې په لومړني بیعت ونومول شو.

د بیعت ټکي:

عبادة بن صامتﷺ د عقبې د لومړني بیعت په هکله داسې وایي: رسول اللهﷺ موږ ته داسې وفرمایل: راشئ زماسره په دې خبره بیعت وکړئ چې:

۱ـ د الله ﷻ سره به هېڅ شریک نه نیسئ.

۲ـ غلا او زنا به نه کوئ.

۳ـ اولادونه به مو نه وژنئ.

٤ـ په خلکو به تور نه لګوئ.

۵ـ په نیکۍ کې به زما نافرماني نه کوئ.

عباده وایي: موږ د رسول اللهﷺ سره په همدې امورو بیعت وکړ.

په مدینه منوره کې د قرآن کریم او اسلامي روزنې ښوونکی:

وروسته له دې چې بیعت ترسره شو او د حج موسم هم پای ته ورسېد، رسول اللهﷺ یو مسلمان زلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو سره یثرب ته ولیږه، ترڅو مسلمانانو ته د اسلام احکام ورزده کړي او په دین یې پوه کړي او هم د اسلام د سپیڅلي دین لپاره دعوت وکړي چې د دې ستر کار لپاره یې مصعب بن عمیر‌رضي الله عنه غوره کړ چې یو پوه او هوښیاره مسلمان زلمی و.

مصعب بن عمیر یو بریالی داعي:

مصعب بن عمیر‌رضي الله عنه د اسعد بن زراره په کور کې استوګنه پیل کړه، دوی دواړو په مېړانه او نه ستړي کېدونکو هلو ځلو سره یثرب کې اسلام خپراوه، مصعب بن عمیر‌رضي الله عنه په یثرب کې د قرآن کریم په معلم مشهور شو.

نورو ته په قناعت ورکولو کې د اخلاص او استدلال تاثیر:

یوه ورځ مصعب‌رضي الله عنه او اسعد‌رضي الله عنه د بني ظفر د کلي په لور روان شول او د بني ظفر په یوه باغ کې چې ډېر مسلمانان هلته راټول شوي و کښېناستل. سعد بن معاذ او اسید بن حضیر چې د یثرب مشران و او لاتر اوسه یې اسلام نه و راوړی، د دوی په راتګ خبر شول. سعد اسید ته وویل: ولاړ شه او دغو دوو تنو ته چې زموږ ناپوهه خلک بې لارې کوي په قهر سره ووایه چې زموږ د کورونو لور ته رانشي، اسید توره په لاس کې واخیسته او په ډېر قهر د هغوی په لور ورغی، کله چې هغوی ته ورسېد، ویې ویل: ولې دلته رغلي یئ؟ غواړئ چې زموږ ساده ګان وغولوئ، که د ځان خیر غواړئ، نو بیا دلته رانشئ.
معصب‌رضي الله عنه ورته وویل: ډېر ښه، آیا ته نه غواړې چې زموږ خبرې واورې؟
که خوښې دې شوې ویې منه او که خوښې دې نه شوې، نو په زور یې څوک په تا نشي منلی.
اسید ورته وویل: خبره دې روغه ده، بیا یې توره په ځمکه وټومبله او کښېناست، مصعب‌رضي الله عنه ورته د اسلام په هکله خبرې وکړې او قرآن کریم یې تلاوت کړ.
مصعب‌رضي الله عنه وایي: قسم په الله جل جلاله چې د ده په مخ کې د اسلام د نور روښانتیا مخکې له دې چې دی خبرې وکړي، موږ ولیده، بیا اسیر وویل: دا څومره ښکلی او په زړه پورې دین دی! دی دین ته د داخلېدو لاره څه ده ماته یې راوښایئ.
دواړو ورته وویل: لومړی به غسل وکړې او بیا به پاکې جامې واغوندې او د شهادت کلمه به ووایې او دوه رکعته لمونځ به وکړې. همغه و چې پاڅېده غسل یې وکړ، پاکې جامې یې واغوستلې، د توحید کلمه یې وویله او دوه رکعته لمونځ یې ادا کړ.
اسید وویل: زما یو بل ملګری هم شته که چېرې مسلمان شو، نو د قوم ټول خلک به مسلمانان شي.
هغه سعد بن معاذ دی، زه به یې همدا اوس تاسو ته راولیږم.

د سعد بن معاذ‌رضي الله عنه اسلام راوړل:

اسید خپله توره واخیسته او د سعد په لوري چې د قوم په منځ کې ناست و ورغی، سعد د قوم خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وویل: قسم په الله ﷻ چې اسید په کومه بنه تللی و، په هغه نه دی راغلی. اسید چې د غونډې ځای ته ورسېد، سعد ترې پوښتنه وکړه څه دې وکړل؟

ده وویل له هغوی سره مې خبرې وکړې، قسم په الله ﷻ ما په هغوکې څه بد ونه لیدل، خو بیا هم ما منع کړل، هغوی وویل: موږ به هغه څه کوو چې ستا خوښه وي، خو په لار کې مې واورېدل چې د حارثه کورنی راوتلې ده چې اسعد بن زراره د دې لپاره ووژني چې هغه ستا د ترور زوی دی، سعد د دې خبرې په اورېدو سره ډېر په قهر شو، توره یې واخیسته او د هغو دواړو په لور روان شو، کله یې چې هغوی دواړه ولیدل، نو پوه شو چې اسید غوښتل ترڅو زه هم د دې دواړو خبرې واورم، بیا یې په ډېر قهر او غوسه اسعد ته وویل: ای ابو امامة! قسم مې دې په الله ﷻ وي که چېرې زما او ستا ترمنځ خپلوي نه وای روغ به راڅخه نه وې تللی. آیا ته زموږ کور ته هغه څه راوړې چې موږ یې نه خوښوو؟

مصعب رضي الله عنه سعد ته وویل: آیا ته نه کښېنې ترڅو زموږ خبرې واورې؟

که دې خوښې شوې نو ویې منه او که نه په زور خو یې په تا نشو منلی.

سعد وویل: خبره مو روغه ده، بیا یې توره په ځمکه نېغه ودروله او کښېناست، مصعب رضي الله عنه ورته اسلام بیان کړ، بیا یې ورته قرآن کریم تلاوت کړ.

مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله ﷻ چې له خبرو وړاندې یې موږ په مخ کې د اسلام نښې ولیدې چې ځلیدې او رڼا یې کوله.

سعد رضي الله عنه وویل: غواړم مسلمان شم څه وکړم؟ هغې ورته وویل: غسل به وکړې، بیا به پاکې جامې واغوندې او د توحید کلمه به ووایې، بیا به دوه رکعته لمونځ وکړې.

سعد همداسې وکړل.

د سعد رضي الله عنه خبرې له خپل قوم سره:

سعد رضي الله عنه خپله توره واخیسته او د خپل قوم په لور یې روان شو، کله چې خپل قوم ته ورسېد، نو ویې ویل: ای د اشهل اولادې! تاسې ما ته په کوم نظر ګورئ؟

ټولو وویل: ته زموږ مشر او لارښود یې.

سعد وویل: زه به ستاسې د نر او ښځو سره تر هغوی خبرې ونه کړم، ترڅو چې تاسې په الله ﷻ او رسول الله ﷺ ایمان نه وي راوړی. مخکې له دې چې ماښام شي د قوم ټول نر او ښځې پرته له یو تن څخه (چې هغه هم وروسته مسلمان شو) مسلمان شول.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه چې د اسعد بن زراره رضي الله عنه په کور کې استوګن و وکولای شول له دغه ځای څخه په ټوله مدینه منوره کې اسلام خپور کړي.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه د نبوت د دیارلسم کال د حج له موسم څخه وړاندې مکې مکرمې ته ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او رسول الله ﷺ ته يې د کاميابۍ زېری، د قبايلو تود او ګرم هرکلی، د هغوی نيکې او پاکې هيلې او د ملاتړ ډاډ له ځان سره راوړ.

د لوست ګټې:

۱- د اسلامي دعوت د خپرونې او د ټولنې د اصلاح لپاره بايد داسې کسان وټاکل شي چې له يوې خوا مخلص وي او له بلې خوا په اسلام پوهه ولري.

۲- د ټولنې د مشرانو او متنفذينو په اصلاح سره کولی شو د ټولنې په اصلاح کې لويه ونډه واخلو.

۳- اسلام ته بلنه بايد د نرمۍ، نيکو خبرو، حکمت او استدلال له لارې مخ ته لاړه شي تر څو په زړونو کې لاره پيدا او مسخر يې کړي.

فعاليت

د سيرت نبي ﷺ د کتابونو په مرسته د دې لوست څخه که نورې ګټې تر لاسه کېږي څرګندې يې کړئ.

ارزونه

آ. لاندينيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱. د عقبې لومړنی بيعت په کوم کال ترسره شو؟

۲. په لومړني بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنه و؟

۳. د اسيد بن حضير رضي الله عنه او سعد بن معاذ رضي الله عنه د مسلمانېدو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب. لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱. د نبوت په يوولسم کال د حج په موسم کې د يثرب (   ) تنه مسلمان شول.

۲. مصعب بن عمير رضي الله عنه په يثرب کې په (   ) مشهور شو.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او الفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې دويم بيعت

د بعثت ديارلسم کال:

د بعثت په ديارلسم کال د حج په موسم کې د يثرب د مشرکانو سره څه د پاسه (۷۰) تنه مسلمانان هم د حج لپاره راغلل، کله چې دوی مکې مکرمې ته راغلل د رسول الله ﷺ سره يې په پټه رابطه ونيوله چې په پايله کې په دې خبره متفق شول، ترڅو د تشريق د ورځو په لړ کې د شپې په تياره کې په عقبه کې غونډه جوړه کړي.

د عقبې د دويم بيعت په هکله د کعب بن مالک رضي الله عنه څرګندونه:

کعب بن مالک رضي الله عنه فرمايي:

سره له دې چې موږ د رسول الله ﷺ سر د ليدنې خبره له مشرکانو پټوله، خو يواځې عبدالله بن حرام ته مو (چې د مدينې منورې نوميالی مشر و) ووېل او هغه ته مو د اسلام بلنه ورکړه، هغه قبوله کړه او اسلام يې راوړ، هماغه و چې د عقبې د بيعت له ګډون څخه برخمن او بيا وروسته نقيب (نماينده) وټاکل شو.

کعب رضي الله عنه وايي: په دې شپه د نورو خلکو سره يو ځای په خپلو ځايونو کې ويده شو، دريمه برخه شپه چې تېره شوه، نو رسول الله ﷺ سره د وعدې په خاطر په ورو ورو راپورته شو او ټول په عقبې کې راغونډ شو او د رسول الله ﷺ د راتګ په انتظار وو.

عقبې ته د پېغمبر ﷺ راتګ:

هماغه و چې پېغمبر ﷺ راښکاره شو او تره يې عباس بن عبدالمطلب چې تر اوسه د خپل قوم په پخوانی دين و، هم ورسره و او اړينه يې وګڼله تر څو د خپل وراره په خاطر په مجلس کې ګډون وکړي او د بيعت په اهميت او خطرناکو پايلو د ګډونوالو سره خبرې شريکې کړي.

د بیعت د مسؤولیت او دروندوالي په هکله د عباس ؓ څرګندوني:

د غونډې په پیل کې عباس ؓ خبرې وکړې او د یثرب مسلمانانو ته یې هغه لوی او درونډ مسؤولیت ور په ګوته کړ چې د دې ترون څخه وروسته به د دوی په اوږو پروت وي او داسې یې وویل:

ای خلکو! ... دی (حضرت محمد ﷺ) په خپله غوره ګڼې له تاسو سره ولاړ شي او هلته ژوند وکړي، که تاسې باور لرئ چې له ده سره کړې وعدې پوره کولای شئ او له دښمنانو یې ژغورلای شئ، نو تاسې یې له ځان سره بوځئ او که اټکل کوئ چې دښمن ته به یې سپارئ، نو همدا اوس یې پرېږدئ، ترڅو دی په خپل قوم کې په عزت او ډاډ ژوند تېر کړي.

د غونډې د ګډونوالو څرګندوني:

کعب بن مالک ؓ عباس ته وویل: ستا خبرې مو واورېدلې، بیا د غونډې ګډونوالو رسول الله ﷺ ته وویل: ای د الله ﷻ رسوله! د خدای ﷻ او د خدای ﷻ د رسول ﷺ (ځان) لپاره چې څه زمنې غواړې ويې غواړه، بیا رسول الله ﷺ خبرې وکړې او د بیعت ټکي یې څرګند کړل او بیعت ترسره شو.

د بیعت بندونه:

جابر ؓ فرمایي: موږ رسول الله ﷺ ته وویل: په څه درسره بیعت وکړو؟ پېغمبر ﷺ وفرمایل:

په سختیو او آسانیو کې د اوامرو اورېدل او منل (یعنې هر وخت).

په تنګ لاسی او پراخی کې د الله تعالی په لار کې خپل مال لګول.

په نیکیو امر کول او له بدیو څخه منع کول.

د الله ﷻ په لاره ثابت درېدل او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتی څخه نه وېرېدل.

او دا چې کله زه درغلم (مدینې منورې ته)، نو ملاتړ به مې کوئ او لکه څرنګه چې د خپلو ښځو او اولادونو ساتنه کوئ همغسې به زما ساتنه هم کوئ، که داسې مو وکړل جنت به مو ځای وي.

د بیعت کوونکو کلک او قاطع دریځ:

براء بن معرور د رسول الله ﷺ لاس ونیو او ویې ویل: هو! په همدې شروطو درسره بیعت کوم، قسم مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رېښتیا پېغمبر رالېږلی یې، موږ به دې له هغو څېزونو ساتو له کومو چې خپل ځان ساتو، ای د الله ﷻ رسوله! زموږ په بیعت باور ولره، قسم په الله ﷻ چې موږ ډېر جنګیالي، تورزن او مېړني خلک یو او دا کار راته له پلرونو او نیکونو څخه په میراث پاتې شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو شرطونه:

براء بن معروررضي الله عنه د رسول الله ﷺ سره خبرې کولې چې ابوالهیثم په خبرو کې ورګډ شو او ویې ویل: ای د خدای ﷻ رسوله! زموږ او د دې خلکو (یهودیانو) ترمنځ اړیکې دي، موږ اوس له دوی سره اړیکې پرې کوو، هسې نه چې نن موږ دا کار وکړو او سبا چې الله ﷻ تاته برى درکړي، نو ته موږ پرېږدې او خپل قوم ته ولاړ شې؟

د الله ﷻ رسول تبسم وکړ او ویې فرمایل: وینه د وینې لپاره توئېږي او اړیکې د اړیکو په بدل کې پرې کېږي، زه ستاسو یم او تاسې زما یئ، د هغو سره به جنګېږم چې تاسې ورسره په جګړه کې یئ او له هغو سره به روغه کوم چې تاسې ورسره روغه کول غواړئ.

وروسته له دې چې د بیعت کار بشپړ شو، نو رسول الله ﷺ د خلکو څخه غوښتنه وکړه چې له خپل منځ څخه دولس تنه نقیبان (نماینده ګان) وټاکي، ترڅو د خپل قوم او د ټرون د موادو د عملي کېدو څارنه وکړي، هغوی خپل دولس تنه مشران معرفي کړل چې نهه تنه یې د خزرج له قبیلې او درې تنه یې د اوس له قبیلې څخه وو.

فعالیت

د لومړني او دویم بیعت ترمنځ څه توپیر و؟ څرګند یې کړئ.

د دې لوست ګټې:

۱_ مشران باید په هره پرېکړه کې د نمایندګانو نظر او موافقه واخلي.

۲- لارښود باید غیرتمن وي او له خپلو خلکو سره یې رېښتوني واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستلی شئ، څرګندې يې کړئ.

ارزونه

الف: لاندینیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د عقبې دویم بیعت په کوم کال ترسره شو؟

۲_ د عقبې دویم بیعت کې د بیعت کوونکو شمېر څو تنو ته رسېده؟

۳_ د بیعت بندونه بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلماتو ډک کړئ.

۱_ د یثرب د مشرکانو سره څه دپاسه (   ) مسلمانان هم حج ته راغلل.

۲_ د نمایندګانو له ډلې څه نهه تنه (   ) او درې تنه (   ) و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه ولیکئ.

۱_ د عقبې دویم بیعت د بعثت په څوارلسم کال ترسره شو. (   )

۲_ د عقبې په دویم بیعت کې د رسول اللهﷺ تره عباس هم برخه درلوده. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ښوونځي کتابتون ته ولاړ شي او د سیرت نبی ﷺ د کتابونو په اړه دې یو لیست جوړ کړي چې لږ تر لږه شپږ کتابونه د مولفینو د لنډې پېژندنې سره يې په کې ځای پرځای وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دری دېرشم لوست

ظلم تور تم او تیارې دي

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

په شپږم لوست کې يې پېژندنه وشوه.

د کلماتو معنا:

١ – الظُّلْمُ: جفا او له حد څخه تېرېدل.

٢ – ظُلُمَاتٌ: تیارې، مراد ورڅخه تشویشونه او سختۍ دي.

د حديث شريف معنا:

له عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما څخه روايت دی چې رسول اکرم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: (ظلم د قيامت د ورځې تيارې دي).

د حدیث شریف حکمت:

ظلم د سختیو، دښمنیو، کینې او انتقام اخیستلو لامل ګرځي، چې د خلکو آرامي او اطمینان له منځه وړي، نو لازمه ده چې د هر ډول ظلم مخه ونیول شي، او ظالم انسان د ټولو عذابونو څخه د سخت عذاب مستحق ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ظلم حرمت: د خلکو په ځان، مال او آبرو باندې ظلم او تېری کول حرام او لویه ګناه ده.

۲- ظالم به د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا خامخا وویني: الله تعالی هغه انسان نه بښي چې د نورو خلکو پر حقوقو تېری کوي، خو که چیرې د خلکو حقونه خاوندانو ته وسپاري او هغوی ده ته بښنه وکړي، هیله ده چې الله تعالی یې وبښي، لدې څخه پرته به ظالم د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا ارو مرو ویني.

ارزونه

۱- پورتنی حدیث شریف معنا کړئ.

۲- د پورتني حدیث شریف د راوي په هکله څرګندونه وکړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱- د ظلم د نړوونکو تاثیراتو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

۲- د حدیث شریف دغه برخه یاد کړئ. (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورديرشم لوست

د نرم خوی فضیلت

عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعالَى عَنْهَا قالت : (كُنْتُ عَلَى بَعِير صَعْب فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ فَقَالَ لِي رَسُولُ الله صَلَّى الله عَلَيْه وَسَلَّمَ عَلَيْك بالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.) رواه احمد

د راوي پیژندنه:

نوم يې حضرت عايشه رضي الله عنها د حضرت ابوبكر صديق ﷺ لور او د پيغمبر ﷺ ميرمن او د مسلمانانو مور ده د هجرت په دويم كال پيغمبر ﷺ ور سره نكاح وكړه خورا فقيهه او عالمه وه په ځانګړي ډول د پيغمبر ﷺ د ژوندانه له جزئياتو څخه يې پوره آګاهي درلوده، له پيغمبر ﷺ څخه يې زيات شمېر احاديث روايت كړي دي او د هجرت په ۵۸ كال وفات شوه.

د كلماتو معنا:

١. بَعِير صَعْب: شوخ اوښ
٢. فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ : د هغه په وهلو مې پيل وكړ.
٣. عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ: پر تا لازم دی تر څو نرمي او لطف وكړې.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عايشې صديقې(رضی الله عنها) څخه روايت دی چې زه يوه ورځ په شوخ او ناآرامه اوښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپره وم، او ما د هغه اوښ په وهلو پیل وکړ تر څو هغه اوښ آرامه شي، پیغمبرﷺ راته وویل: پر تا لازم دي چې د دې اوښ سره د نرمۍ او لطف څخه کار واخلې، ځکه چې هر کار په نرمۍ او لطف سره ښائسته کېږي او هر کار چې نرمي او لطف پکې نه وي ښه نه ښکاري او پای یې ناوړه وي.

د حدیث شریف حکمت:

سختي او تېزي د ټولو ظلمونو، دښمنیو، جګړو او خفګانونو اساس دی، مګر نرمي او لطف هېڅکله هم د داسې ستونزو لامل نه ګرځي، بلکې انسان کولی شي په نرمۍ او لطف سره ټولې ستونزې له منځه یوسي، په همدې بناء پیغمبرﷺ په نرمۍ، لطف او شفقت امر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې:

۱. په وینا او کړنو کې نرمي: انسان باید په خپلو خبرو کې محتاط اوسي او کوښښ وکړي چې مهرباني، شفقت او نرمې خبرې خپل عادت وګرځوي تر څو الله تعالی او د هغه بندګان ورسره محبت وکړي. په یو بل حدیث شریف کې راغلي دي: «نرمي او مهرباني د الله تعالی صفت دی او هغه نرمي او مهرباني خوښوي».

۲. پر حیواناتو نرمي او شفقت کول: پر ټولو ژوندیو ژوو شفقت او مهرباني کول لازم دي، آن تر دې چې د هغه سرغړوونکي حیوان سره چې د خطر وېره ترې هم کېږي باید په نرمۍ چلن وشي.

۳. له قهر، غوسې او بدخویۍ څخه ځان ژغورل: د قهر او بدخویۍ په حالت کې انسان خپل اعصاب له لاسه ورکوي او کله ناکله ډېر خطرناک او ناوړه کارونه ورڅخه ترسره کېږي، چې بیا وروسته پرې پښېمانه وي. ډېر وختونه سختي او بد خویي په مقابل لوري کې هم سختي پیدا کوي او د دې کار پایلې داسې اندازې ته ورسېږي چې یو لوری هم وروسته پرې خوښ نه وي. په همدې اساس په کار ده چې سختي او بد خویي پرېږدو او خپل ځانونه په لطف، مهربانۍ او حوصلې عادت کړو، تر دې پورې چې د سختۍ په مقابل کې د حوصلې او نرمۍ څخه کار واخلو.

۴. د نرمۍ او مهربانۍ له کبله هر کار ښائسته کېږي: انسان کولای شي چې د نرمۍ او لطف نتیجه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو سترګو ويني هغه داسې چې په لطف او مهربانۍ سره هر کار ښائسته او په ډېره غوره اوسمه توګه سرته رسېږي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

بَعِيرٍ صَعْبٍ: فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ:

۲. د حديث شريف اجمالي معنا بيان کړئ.

۳. د حديث شريف ګټې بيان کړئ.

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه له معنا سره حفظ کړئ:

عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ

۲. د لوست د حديث شريف په اړه يوه مقاله وليکئ او د خپلې مقالې له پاره يو مناسب عنوان وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغم او حوصله

عَن أبِي هُرَيرَة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم: (لَيسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرعَةِ إنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي يَملِكُ نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.) متفق عليه

د راوي پيژندنه:

دغه راوي په دريم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلماتو معنا:

الشَّدِيدُ :	قوي او پهلوان.
بالصُّرعَة:	د مقابل لوري په خملولو.
اَلَّذِي يَملِكُ نَفسَهُ:	هغه کس چې ځان په کنترول کې ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا :

له حضرت ابوهریرهؓ څخه روایت دي چې پیغمبرﷺ وفرمایل: هغه څوك قوي نه دی چې په پهلوانی کې خپل مقابل لوری څملوي بلکې ربښتنی قوي هغه څوك دی چې د غوسې پر مهال ځان کنترول کړي.

د حدیث شریف حکمت:

د انسان له بدو خصلتونو څخه یو غوسه ده چې د غوسه کوونکي په اخلاقي کمزورتیا او ناوړه تربیت دلالت کوي او خورا بدې پایلې لري څکه چې انسان د غوسې په وخت کې ځان نشي کنترولولای او خپل اعصاب له لاسه ورکوي او په ډېرو وختونو کې د خپل غچ اخیستلو په فکر کې وي او خپل خیر او زیان په نظر کې نه نیسي چې په پایله کې نه جبرانېدونکي کارونه ورڅخه تر سره کېږي. له همدې امله پیغمبرﷺ انسانانو ته داسې لارښوونه کوي چې د غوسې په حالاتو کې هم په خپل ځان کنترول ولري او د غچ اخیستلو او زور أزماینې په فکر کې ونه اوسي.

د حدیث شریف ګټې:

۱.قوي او پهلوان هغه کس دی چې حوصله ولري: د قهرمانۍ او پهلوانی لقب له هغه چا سره ښایي چې د غوسې په وخت پر خپل ځان کنترول او واك ولري او داسې څه ورڅخه ترسره نه شي چې د هوښیارۍ او عقل څخه لیرې وي اویه راتلونکي کې د خفګان او پښېمانۍ لامل وګرځي.

۲ .د غوسې پر وخت باید حوصله ولرو: څرنګه چې د هر انسان غوښتنه وي چې د غوسې پر وخت خپل ځان پهلوان ښکاره کړي او د مقابل لوري د څملولو په فکر کې وي تر څو د زور ازمایلو له لارې خپل هدف ته ورسېږي او خپل حق تر لاسه کړي مګر د الله تعالی پیغمبرﷺ دغه عمل ناسم بولي او توصیه کوي چې زور ازمایل په حوصله او صبر کې دی.

۳ .په خلکو کې د پیغمبرﷺ د دې پیغام خپرول: پر خپل ځان باندې د دې حدیث شریف په تطبیقولو دې بسنه ونه شي، بلکې لازمه ده چې نور خلك هم له دې پیغام څخه خبر کړل شي په ځانګړې ډول هغه څوك چې د انتقام او غچ اخیستلو، او زور ازمایلو په فکر کې وي، او د دې امکان هم وي چې پر نورو خلکو ظلم او تیری وکړي. بناءً لازمه ده چې هغوی په ښه او غوره طریقه لدې حدیث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریف څخه خبر کړل شي، ځکه د ضرورت پر وخت د علم پټول ستره ګناه ده.

٤. په صبر او حوصلې سره د انسان حقوق له منځه نه ځي: د قهر او غوسې په حالت کې زيات انسانان يوه لاره نيسي چې ښې پايلې نه لري، مګر د حوصلې له برکته انسان ته ټولې لارې خلاصې وي، او کولای شي چې په ژور فکر، دقت او تدبير سره داسې لار غوره کړي چې د ټولو پکې خير وي او هېڅ ډول نقصان او پښېمانتيا ونه لري.

ارزونه

١. د لوست حديث معنا کړئ
٢. لاندې عبارتونه بشپړ او پوره کړئ:

لَيسَ الشَّدِيدُ بِ.......... إنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي .... نَفسَهُ عِندَ الغضَبِ.

٣. د حديث شريف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

١. د لوست حديث شريف حفظ کړئ.
٢. د لوست د حديث شريف د موضوع په اړوند يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خويونه

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيث وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.) متفق عليه

د راوي پېژندنه:

راوي په تېرو لوستونو کې پېژندل شوی دی.

د کلماتو معنا:

١. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: له بدګومان څخه ځانونه وساتئ

٢. لَا تَحَسَّسُوا: د نورو د بدو عملونو پلټنه مه کوئ.

٣. لَا تَجَسَّسُوا: د خلکو عیبو نه مه څېرئ

٤. لَا تَنَاجَشُوا: د توکو نرخ مه لوړوئ. پدې ډول چې خپله یې نه اخلې

٥. لَا تَحَاسَدُوا: یوله بل سره حسد مه کوئ.

٦. لَا تَبَاغَضُوا: یو له بل سره کینه مه کوئ

٧. لَا تَدَابَرُوا: یو له بل سره دښمني مه کوئ او اړيکي مه پرې کوئ

د حديث شريف معنا:

له حضرت ابو هريرهؓ څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: يو پربل بدګماني مه کوئ ځکه چې بدګماني لوی دروغ دی د يو او بل کمزوري مه بيانوئ، عيبونه يې مه رابرسيره کوئ او په نرخ کې دوکه مه کوئ او يو له بل سره حسد، کينه او دښمني مه کوئ. اي د الله بنده ګانو پخپلو کې سره ورونه شئ.

د حديث شريف حکمت:

بدګوماني، د عيبونو لټول، کينه او بغض ساتل، مقاطعه او دښمني کول او نورو ته دوکه ورکول هغه ناوړه خويونه دي چې د وګړو د بدنامی لامل ګرځي او د ټولنې وګړي په بې ځايه ويناو او کړنو مصروفوي، کله ناکله خبره دومره سختو دښمنيو ته ورسېږي چې فيصله کول يې هم ناشوني وي.

د حديث شريف ګټې:

۱. بدګوماني حرامه ده: بې له کوم دليله پر چا بدګومانه کېدل حرام دي، کله داسې هم کيږي چې د يو چا پورې تهمت وتړل شي چې دا يو ناروا او حرام کار دی.

په اصل کې هر انسان عادل او پاک دی او بدي يو عارضي شی دی، چې په انسان کې پيدا کيږي، بايد هر انسان ته د خپل اصليت په نظر وکتل شي او تر څو پورې چې د يو انسان بدي د دلائلو او علامو په رڼا کې ښکاره نشي هغه يو پاک او عادل شخصيت دی او هيڅوک دا حق نه لري چې په خپلو اټکلونو، تشو ګومانونو او بې ځايه آوازو د چا په حق کې د بدی قضاوت او فيصله وکړي.

په خپلو منځونو کې د بدګومانيو د ضررونو او ورڅخه د خلاصون د لارو چارو په هکله بحث وکړئ.

۲. تحسس او د نورو د ښو او بدو پلټل ښه کار ندی:

تحسس د خلکو د پټو رازونو پلټلو ته وايي، محسس انسان هغه چا ته وايي چې شپه او ورځ په دې لټه کې وي تر څو د خلکو د کورونو له پټو رازونو او پټو کړو وړو څخه ځان خبر کړي، او بيا خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليدلي او اورېدلي معلومات نورو ته بيان کړي.

۳. تجسس هم ناروا عمل دی:

تجسس د خلکو تر منځ د پټو رازونو را ټولو ته وايي، تر څو نورو ته ورسول شي، تجسس د مجلسونو مصئوونيت له منځه وړي انسانان دې ته اړ کوي چې ځينې ويناوې او جايزې کړنې (په ځانګړي ډول د کور داخلي کارونه) د خاصو خلکو او مجلسونو د غړو تر منځ (پټ وساتي) نو داسې ډول معلومات راټولول حرام عمل دی، لازم دي چې د داسې کار څخه ځان وساتل شي. البته د دولت د کشفي او استخباراتي شبکو له لوري د دښمنانو د دسيسو او پلانونو تعقيبول تر څو د مجرمينو او د هغوی د طرحو مخه ونيسي، همدا راز د اداري فساد، ټولنيزو او اخلاقي فسادونو څخه ځان خبرول د دې حديث د حکم څخه مستثنی دي، بلکې په ټولنه کې ځينې وخت د داسې کارونو ترسره کول فرض کفايي حسابېږي، چې د دې څخه سربېره ټولنه د لوی فساد په لمن کې لوېږي.

٤. تناجش حرام کار دی:

تناجش ډېر د مزايدې په بيعه کې منځ ته راځي، او هغه داسې وي چې د بازار د جنسونو د يو جنس د قېمت د اوچتولو په غرض يو کس د بل کس سره پدې خبره اتفاق وکړي چې د پېرودونکي په وړاندې به يو کس د پېرودونکي او بل د پلورونکي نقش اداء کړي، او پېرودونکی به د دې لپاره چې نورو ته دوکه ورکړي يو جنس په ډېر اوچت قېمت ورڅخه واخلي، چې دا کار له يوه پلوه فرېب او دوکه ده او له بل پلوه د يو څو دوکه بازو په وسيله د اجناسو د قېمتونو لوړول ټولې ټولنې ته ضرر رسول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې د ښوونکي په مرسته د نجش ((مزايدې بيعه)) تمثيل کړي.

ارزونه

۱. د لوست د حديث شريف معنا بيان کړئ.

۲. لاندې کلمې معنا کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ:　　لَا تَحَسَّسُوا:　　لَا تَدَابَرُوا:

۳- د پورتني حديث شريف ګټې په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنی دنده

لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

۱. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

۲. لَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مخکې لوست د حدیث شریف پاتې برخه

٤- یو له بل سره کینه او حسد کول جواز نه لري:

په تېرو لوستونو کې مو د دې موضوع په اړه مفصل معلومات تر لاسه کړي دي.

٥- کینه او بغض حرام دي:

کینه او بغض دوستي او ملګرتیا له منځه وړي، د خلکو تر منځ اړیکې پرې کوي، د جګړو او اختلافاتو لامل ګرځي، له همدې امله د اسلام مقدس دین بغض او هغه څه چې د بغض لامل ګرځي حرام ګرځولي دي.

فعالیت

حسد تعریف، او د غبطې سره څه توپیر لري؟ بیان یې کړئ.

٦- د اړیکو پرې کول او یو له بل سره دښمني کول حرام کارونه دي: دا چې اسلام سوله ایز ژوند، او د ټولنیزو اړیکو ټینګښت ته ځانګړې پاملرنه کوي له دې امله د اړیکو پرې کول او دښمني کول د اسلام له روحیې سره مخالف کارونه دي.

په یو بل حدیث شریف کې چې بخاري او مسلم روایت کړی دی راغلي دي: (د یو مسلمان لپاره دا روا نه دي چې د بل مسلمان سره له درېو ورځو څخه زیاته مقاطعه وکړي، کله چې له یو بل سره مخامخ شي نو یو له بل څخه مخ اړوي، په دوی کې غوره هغه څوک دی چې پر بل باندې د سلام په اچولو کې لومړیتوب وکړي).

له بل پلوه له یو چا سره د خبرو نه کول مغرضو او فاسدو خلکو ته د دې زمینه برابروي چې له یو چا څخه بل چا ته تحریف شوې خبرې ورسوي، چې بالاخره خبره لوېې دښمنی ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د الله تعالی بندګي:

انسانان باید عاجز او متواضع وي، او دا سوچ وکړي چې که هر څومره د قدرت، لوړ مقام او ډېرې پانګې خاوند وي بیا هم د الله تعالی عاجز بنده دی، نو په کار نده چې د الله تعالی له حکمونو څخه سرغړونه وکړي.

۸- د ورورولۍ ژوند:

په کار ده چې د مسلمانانو تر منځ د ورورولۍ اړیکې ټینګې او را ژوندی کړای شي چې د ورورولۍ څخه هدف همغه نږدې همدردي، خیر غوښتل او زړه خوږی وي لکه د یو بدن د اعضاؤ په څېر چې د یوې عضوې په درد سره ټولې اعضاوې د نا آرامۍ احساس کوي او د هغې په راحت سره ټولې اعضاوې د راحت احساس کوي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ .... أَكْذَبُ الْحَدِيث وَلَا .... وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا .... وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د حدیث شریف کوم عبارت د بغض په حرمت دلالت کوي؟

۳. د حدیث شریف کوم عبارت د مقاطعې په حرمت دلالت کوي؟

٤. د حدیث شریف کوم عبارت د بدګومانۍ په حرمت دلالت کوي؟

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا

وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د یو مناسب عنوان لاندې د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دیرشم لوست

نیشه يي توکي

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ)) رواه ابن ماجة.

د راوي پيژندنه:

په دويم لوست کې يې پيژندنه وشوه.

د کلماتو معنا:

مَا أَسْكَرَ:	کوم شي چي نيشه راولي
كَثِيرُهُ:	ډير يې
قَلِيلُهُ:	لږ يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث معنا:

له حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: هر هغه څه چې مستي او نېشه راولي حرام دي او هر هغه څه چې زيات يې نيشه راولي لږه اندازه يې هم حرامه ده.

د حديث شريف حکمت:

نيشه يي توکي وگړي او ټولنه له خورا سختو زيانونو سره مخ کوي: لکه ديني زيانونه، روغتيايي زيانونه، ټولنيز زيانونه، اقتصادي زيانونه، سياسي زيانونه، امنيتي زيانونه، روحي زيانونه او داسې نور.

په همدې اساس په سالمه ټولنه کې بايد د نېشه يي توکو د استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

د نيشه اي توکو تعريف:

نيشه يي توکي هغه توکي دي چې متداوم استعمال يې د مرکزي اعصابو د فعاليت سيستم ته تغير ورکوي او زيات استعمال يې د بدني او روحي روږدوالي لامل گرځي.

د نيشه اي توکو ډولونه:

نيشه اي توکي هم په طبعي توگه وجود لري لکه اپين چې د کوکنارو له بوټو څخه لاس ته راځي او هم په مصنوعي او کيمياوي ډول چې په لابراتوارونو کې جوړيږي لکه هيرويين، مورفين، کوکائين، کودين او داسې نور.

د نيشه اي توکو ضررونه:

د نيشه يي توکو استعمال ډير جسمي اوروحي زيانونه لري لاندې يې بيانوو.

١. د بدن د دفاعي سيستم کمزوري کول.

٢. د مرکزي اعصابو د فعاليت سستول.

٣. د زړه د ټکان زياتوالی .

٤. د ستوني او بلوڅو سرطان

٥. د ليدکمزوري کول.

٦. د وينې د فشار لوړول.

٧. په وينه کې د غوړوالي زياتوالی.

٨. د زړه دربدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. د تنفسي سیستم خرابیدل.

۱۰. روحي تشویشونه لکه (خفگان، اضطراب، ځانته ناستی، په ځان باندې بې باوري او ناامیدي) پیدا کول.

ارزونه

۱. د حدیث شریف معنا واضح کړئ.

۲. د نیشه یي توکو مهم ضررونه بیان کړي.

۳. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

((کُلُّ مُسْکِرٍ ....))

((مَا أَسْکَرَ کَثِیرُهُ فَـــ......... حَرَامٌ))

کورنۍ دنده

حدیث شریف له معنی سره حفظ کړئ.

د نیشه اي توکو د اضرارو په اړه یوه مقاله ولیکئ چي له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دېرشم لوست

فاسده بیعه

په نولسم لوست کې مو باطله بیعه وپېژندله،اوس غواړو چې په فاسده بیعه وپوهېږو.

د فاسد تعریف:

فاسد په لغت کې: د صالح ضد دی یعنی نا سم.

اوپه اصطلاح کې: فاسده بیعه هغه ده چې په اصل کې مشروع او روا وي، خو د صفت له مخې صحیحه نه وي، یعنې د انعقاد شرطونه یې موجود وي، خو د صحت له شرطونو څخه یو کوم شرط مختل شوی وي.

مثلاً په بیعه کې داسې شرط کېښودل شي چې عقد د هغه تقاضا نه کوي او ورسره موافق نه وي، لکه په دې شرط د یو کور خرڅول چې په کرایه به یې نه ورکوي.[50]

حکم یې:

مبیعه او مال په قبض کولو سره ملک ګرځي، تصرف په کې نافذ دی، خو هر یو د متعاقدینو کولای شي چې بیعه فسخه کړي او اخیستی مال بیرته رد کړي، ترڅو فساد له منځه ولاړ او د شخړومخه ونیول شي.[51]

د فاسدې بیعې ځینې احکام:

- په فاسده بیعه کې یواځې د عقد په کولوسره ملک نه ثابتیږي ترڅوچې له عقد سره سم د بایع په اجازه قبض شوی نه وي.
- که چیرې په فاسده بیعه کې بایع مشتري ته مبیعه تسلیم کړي، او په عقد کې دواړه عوضه (مبیعه او ثمن) مال وي، پدې صورت کې مشتري د مبیعې مالک ګرځي، او بایع د ثمن مالک ګرځي.[52]

---

۵۰ - البحر الرائق (ج ۱۶ / ص ۲۹)- مجمع الانهر - (ج ۵ / ص ۲۴۰)- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۱۰۰)

۵۱ - الجوهرة النیرة:۱/۲۹۳

۵۲ - الجوهرة النیرة - (۲ / ۲۶۹)- العنایة شرح الهدایة - (۹ / ۱۸۸)

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- فاسده بیعه **لغةً** او اصطلاحاً تعریف کړئ؟

۲- د فاسدې بیعې حکم څه دی؟

کورنۍ دنده

د باطلې او فاسدې بیعې تر مینځ توپیر څه دی؟ په کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلوېښتم لوست

مکروه بیعه

له منعه شویو بیعو څخه مو باطله او فاسده بیعه وپېژندله،اوس غواړو چې په مکروه بیعه وپوهیږو.[53]

د مکروه بیعې تعریف:

مکروه په لغت کې: د محبوب ضد دی ، یعنې بدګڼل شوی.

او شرعاً: هغه بیعه ده چې اصلا او وصفاً روا وي، خو دیوه بل شي له کبله ورڅخه د ډېې کولو حکم شوی وي، لکه د جمعې د آذان په وخت کې اخیستل او خرڅول.[54]

حکم یې:

په مکروه بیعه کې له قبض څخه مخکې ملکیت ثابتیږي او د قیمت ورکول واجبیږي.[55]

د مکروه بیعې مهم ډولونه:

۱ . نجش:

نجش په لغت کې: د جال لورته د مرغانو هی کولو ته وایې.

او د شریعت په اصطلاح کې: د دریمګړي له لورې د مال قیمت لوړول، پداسې حال کې چې پخپله یې اخیستونکی نه وي، بلکې یواځې د نورو د هڅولو لپاره یې قیمت لوړول غواړي، نجش بلل کیږي.[56]

ددې بیعې حکم: دا بیعه مکروه بیعه ده. ځکه دا د یو مسلمان ورور د ضررلپاره یوه حیله جوړول دي، له دې امله شریعت ورڅخه منعه کړیده.

۲ . د ورور په بیعه باندې بیعه کول:

ددې صورت داسې دی چې دوه کسان (بایع او مشتري) دیوې سلعې (سامان) په بیعه کولو لګیا وي، بایع خپل شی قیمت کړي ، په دې وخت کې بل مشتري راشي او ددوی په بیعه کې ځان ورګډ کړي، او هغه شی له بایع څخه یا په زیات قیمت او یا په هغو یادوشویو ثمنو واخلي.

۵۳- د امام صاحب رح په وړاندی تحریمی مکروه : هغه ده چې په ظنی دلیل چې شبهه پکې موجوده او ثابته وي، او حرامو ته ورنږدې وي. (فتح القدیر: ۵/ ۲۳۹، والبحر الرائق (ج۱۶/ص۳۰)، وتبیین الحقائق(ج۱۰/ ص۴۲۳).

۵۴ - رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۰۶)

۵۵ - الهدایة(حاشیة) (۱۹). ۵۶ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه له رسول اللهﷺ فرمايي: (دا پکار نه ده چې يو مسلمان د خپل ورور په بيعه کې دخان لپاره ورگډ شي). او دا ځکه چې په دې بيعه کې بل مسلمان ورور ته اذيت او ضرر رسيږي.[57]

۳. د قافلې مخې ته ورتګ:

صورت يې دادی چې يوڅوک د داسې قافلې په راتګ خبر شي چې ډير سامان (لکه غنم) يې را بار کړي وي، او يو سړی ورشي او ټول هغه څه ورځخه واخلي چې قافلې راوړي وي، او بيا يې ښار ته راوړي او د خپلې خوښې د قيمت مطابق يې خرڅوي. او يا دا چې ښاري سړی صحرايي ته ووايي: مال دې زما سره کيږده، په مناسب وخت کې به يې په ښاريانو درته په لوړ قيمت خرڅ کړم.

د دې بيعې حکم: دغه اخيستل مکروه دي، ځکه د يوه روايت له مخې رسول اللهﷺ فرمايي: (تاسو د قافلې مخې ته د تجارت لپاره مه ورځئ) {صحيح البخاری ۵/۳۶۷}، دغسې کول هلته مکروه دي چې د منطقې اوسيدونکي په قحطۍ اوتنګ لاسي کې وي او دا کار ورته ضرر رسوي، او که يې ضرر ورته نه رساوه بيا گناه نلري.[58]

۴. د جمعې د آذان په وخت کې بيعه کول:

د بيعې مکروهه وخت د جمعې د آذان څخه پيل کيږي: الله تعالی فرمايي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ }. " ای مؤمنانو !کله چې د جمعې په ورځ د لمانځه لپاره آذان وشي نو د الله د ذکر خواته وځغلئ، **اخيستل** او **خرڅول** پريږدئ".

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه لدې سره غيرمشروع شی څيرمه شوی دی چې هغه د جمعې د لمانځه او يا د خطبې نه پاتې کيدل دي.

پدې ټولو صورتونوکې بيعه مکروه ده خوعقد اوتړون ورباندې نه فاسديږي.

فعاليت

ذکر شوی بيعې شرعا مکروه دي، حکمت يې ووايası چې ولې مکروه گرځول شوې دي؟

57 - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۰)

58 - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۸۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- مکروه بیعه تعریف کړئ.

۲- د مکروه بیعې حکم څه دی؟

۳- په لنډه توګه د مکروه بیعې مهم ډولونه وښایاست.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. د نجش حکم: نجش بیعه مکروه ده (   ).

۲. د جمعې د آذان په وخت کې بیعه مکروه نه ده (   ).

۳. د مکروهاتو سره عقد نه فاسدېږي (   ).

کورنی دنده

د مکروهه بیعو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څلوېښتم لوست

اقاله

محمود له یوه دکان څخه یوه جامه واخیستله، چې کله خپل کورته ولاړ د جامې په اخیستلو پښیمانه شو، نو پلورنکي ته راغې او ورڅخه یې وغوښتل چې جامه بیرته واخلي او ده ته خپلې پیسې ورکړي، د دکان خاوند دا وړاندیز قبول کړ خپله جامه یې واخیسته او ده ته یې خپلې پیسې ورکړې.

د اقالې تعریف:

اقاله په لغت کې: پورته کولو، اولرې کولو ته وايي.[٦٠]

او په اصطلاح کې: د متعاقدینو په خوښه د بیعې له مینځه وړلو ته اقاله ویل کیږي.[٦١]

د اقالې د روا والي حکمت:

اقاله د دې لپاره روا شوې ده، ترڅو د خلکو لپاره آسانتیا رامنځ ته شي، ځکه کله داسې پیښیږي چې یوسړی په پیسو یو څه واخلي او بیا وګوري چې دی پیسو ته اړتیا لري، اوکله یو شی خرڅ کړي بیا وګوري چې دې هغه شي ته اړتیا لري، او په بیعه پښیمانه شي، نو اسلامي شریعت د اقالې اجازه ورکړې ده، اود عقد مقابل لوری یې دې خبرې ته تشویق کړی دی چې هغه قبوله کړي.

د اقالې حکم:

په بیعه کې اقاله جائزه ده، ځکه له رسول الله ﷺ څخه روایت دی فرمایي: { مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللّٰهُ عَثْرَتَهُ }[٦٢]. (څوک چې له یوه پښیمانه انسان سره اقاله وکړي, بیعه له مینځه یوسي الله تعالی به یې ګناوې له منځه یوسي).

او بل دا چې د بیعې عقدکول د دواړو اړخونو (بایع او مشتري) حق دی، نو د دې حق هم لري چې هغه له مینځه یوسي.[٦٣]

د اقالې شرطونه:

١- په اقالې کې باید دواړه اړخه راضي اوخوښ وي.

٢- مبیعه باید داقالې په وخت کې موجوده وي، ځکه اقاله دعقدلرې کول دي، محل اوځای یې مبیعه ده.

٦٠ - فتح القدیر - (ج ١٥ / ص ٢٠٢).

٦١ - تبیین الحقائق: ١١\ ٦٥.

٦٢ - رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ.

٦٣ - رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ (٢- العنایه: ٩\ ٢٢٨)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

احمد په سلو افغانیو له محمود څخه د چای یو ترموز واخیست، له اخیستلو وروسته محمود پښیمانه شو، او له احمد څخه یې وغوښتل چې خپل مال یې بیرته ورکړي ، احمد ومنله خو لس افغانۍ ګټه یې هم ورڅخه واخیسته، اوس وواياست چې دغه معامله اقاله ده او که نه؟

د دې باب اړوند مسائل:

۱.اقاله کول د فسخې په معنا ده، مګر دا چې فسخه کول متعذر او ناشوني شي، او هغه دا چې په مبیعه کې له قبض څخه وروسته جلا زیات والی راشي(لکه کوم څاروی چې بچې وزیږوي).

۲.که چیرې تر لومړنیو ثمنو په زیات قیمت اقاله وکړي، اویا د لومړني ثمنو د جنس په خلاف اقاله وکړي، پدې صورتونو کې دا عقد اقاله نه بلکه له سره نوې بیعه ده.

۳.د ثمنو ضایع کیدل او له مینځه تلل د اقالې کولو د صحت مانع نه ګرځي، خو د مبیعې هلا کیدل او له منځه تلل د اقالې د صحت مانع ګرځي.

ارزونه

آ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱.د(مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اللّٰهُ عَثْرَتَهُ) معنی بیان کړئ.

۲.د اقالې د رواوالي حکمت او ګټه څه ده؟

۳.د اقالې حکم څه دی؟

ب.لاندی تش ځایونه ډک کړئ:

اقاله په لغت کې: ....ته وایي.

او په شریعت کې: ....

ج.د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱.دا شرط نه دی چې د اقالې دواړه اړخه به په اقاله کولو راضی او خوښ وي ( ).

۲.دا شرط نه دی چې مبیعه دې د اقالې په وخت کې موجوده وي ( ).

کورنۍ دنده

رسول الله(ص) فرمایي: :«مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اللّٰهُ عَثْرَتَهُ» دغه حدیث شریف په خپلو کتابچو کې شرح کړئ؟

64 - الفقه الاسلامي وادلته - (ج ۵ / ص ۴۳۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د مرابحې بیعه

د مرابحې تعریف:

لغتاً: مرابحه ګټې او ډېروالي ته وايي.

او شرعاً :

په معلومه ګټه باندې د مال خرڅولو ته د مرابحې بیعه ویل کیږي.

ددې بیعې د جواز سبب او حکمت:

ډیر داسې مشتریان شته چې په سوداګرۍ کې مهارت نه لري، او یا د بازار د قیمت څخه خبر نه وي، نو دا خوښوي چې له یو چا څخه په معلومه ګټه یو شی واخلي، مثلا ورته وايي: په سلو کې پنځه افغانۍ ګټه درکوم.

نو په دې طریقه په مطمئنه توګه بیعه کولای شي.

د مرابحې حکم:

د مرابحې د بیعې عقد او تړون شرعاً جایز دی، ځکه د جواز ټول شرطونه پکې شتون لري.

د مرابحې د صحت شرط:

۱. د اخیستلو اصلي قیمت باید معلوم وي.

۲. د ګټې اندازه باید معلومه وي.

د دې باب اړوند احکام:

• په اصلي قیمت باندې د دوبې، رنګ ورکوونکي، طراز (نقش او نګار کوونکي) او مزي (تاوونکي)، او د حمل (بارولو، نقلولو)، او خوراک پیسې ورزیاتیدل جواز لري، خو د خرڅولو په وخت کې به داسې وايې: دا شی په دومره راته تمام شوی دی، او داسې به نه وايې چې ما په دومره اخیستی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې که چیرې د مرابحې په بیعه کې مشتري په کوم خیانت پوه شو، نو دی اختیارلري که یې خوښه وي په ټولو ثمنودې واخلي، او یا دې بیرته ورکړي.

فعالیت

د مرابحې بیعه په مختلفو صورتونو تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د مرابحې بیعه تعریف کړئ؟

۲. حکم یې څه دی؟

۳. د مرابحې شرطونه څه دي؟

٤. د مرابحې د بیعې د جواز سبب ذکر کړئ.

۵. د مرابحې دوه حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې د بیعې په هکله عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دری څلوېښتم لوست

د توليې بيعه

په تېر لوست کې مو د مرابحې بيعه وپيژندله چې ګټه پکې کيږي، اوس غواړو چې د توليې بيعه وپيژنو.

د توليې تعريف:

توليه په لغت کې: بل چا ته د ولايت او واک ورکولو ته وايي.

اصطلاحاً: پخپل سر (په اخيستل شوي قيمت) د شی پلورلو ته وايي .

په توليه کې بايع نه ګټه کوي او نه نقصان.[٦٥]

د توليې د بيعې د مشروعيت دليل:

پِه يو روايت کې راغلي دي چې: ابوبکر رضي الله عنه دوه اوښان واخيستل، رسول الله ﷺ ورته وفرمايل (وَلِّنِي أَحدَهُمَا) يعنی يو اوښ پخپل سر راکړه يعنې په هغو ثمنو (قيمت) يې راکړه چې تا پرې اخيستی دی.[٦٦]

د توليې د بيعې د روا والي حکمت:

خلک توليې ته اړ دي، ځکه په خلکو کې داسې کسان شته چې د شيانو په قيمتونو نه پوهيږي، نو له داسې چا څخه مرسته غواړي چې هغه ورباندې پوهيږي، تر څو په ډاډه زړه بيعه تر سره کړي.[٦٧]

د توليې د صحت شرطونه:

١- عوض او بدل بايد مِثْلِي او يا قِيَمِي وي.

٢- عوض او بدل بايد د مشتري مملوک (خپل مال) وي.[٦٨]

فعاليت

د توليې د بيعې مختلف صورتونه تمثيل کړئ.

---

٦٥ - رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٤٨٤) ٦٦- مجمع الانهر في شرح ملتقى الابحر - (ج ٥ / ص ٣٢٢)

٦٧ - الفقه الحنفی وادلته: ٢- ٥٢ ٦٨- رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٤٨٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تولیه بیعې احکام:

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې، که چیرته اخیستونکی د تولیې په بیعه کې په خیانت خبر شي نو بیا دې په هماغه اندازه له ثمنو څخه (قیمت) کم کړي.

• په تولیه کې موزون او مکیل شیان باید بیا له سره وزن او پیمانه شي، له هغې وروسته دې مشتري ته ورکړل شي، تر څو دواړه طرفه د هغې له اندازې څخه مطمئن شي.[69]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د تولیې بیعه تعریف کړئ.
۲. د تولیې بیعې حکم څه دی؟
۳. د تولیې شرطونه کوم دي؟
٤. د تولیې بیعې د مشروعیت دلیل ذکر کړئ.
٥. د تولیې حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې او تولیې فرق په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

69- مختصر القدوري: باب المرابحة والتولية

(c) ketabton.com: The Digital Library

ربا (سود)

د احمد زوی ډېر سخت مریض شو، د هغه د علاج لپاره دی (۱۰۰۰۰) افغانیو ته اړتیا لري ، محمود ورته وایي: زه به دغه پیسې درکړم، خو یوه میاشت پس به (۱۲۰۰۰) افغانۍ راکوې، او که را دې نه کړې نو بیا به د هرې میاشتې په تیریدو سره ماته دوه دوه زره افغانۍ اضافه راکوې. یعنې یو کال پس به احمد د محمود څخه (۳۴۰۰۰) افغانۍ پوروړی وي.

د ربا تعریف:

ربا په لغت کې: زیاتوالي ته وایي.

او په اصطلاح کې: بې عوضه زیاتوالی ربا بلل کیږي.[۷۰]

د ربا د حرمت دلیل:

الله تعالی ﷻ فرمایي: { وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا }.[۷۱]

ژباړه: او الله تجارت روا، او سود یې ناروا کړی دی.

د ربا(سود) د تحریم حکمت:

په سود کې د بیوزلو او تنګ لاسو د ضعف نه ډیره ناوړه استفاده کیږي، د دې پر ځای چې په دوی باندې ترحم او مهرباني وشي او له دوی سره بډایان مرسته وکړي او یا کم تر کمه هغوی ته قرض حسنه ورکړل شي، د هغوی پاتې جایدادونو او شتمنیو ته یې هم سترګې نیولې وي، او په پای کې یې له هغو نه هم خلاص کړي، اویا داچې ټول عمرېې خپل غلام وګرځوي.(دغه حقیقت د جاهلیت په دوره کې وجود درلوده)

د ربا حکم: په شریعت کې ربا (سود) مطلقاً حرام دی.

۷۰ -- رد المحتار(ج ۲۰ / ص ۹۸)

۷۱ - [البقرة/ ۲۷۵]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ربا صورتونه:

۱.کله چې په مال کې د قدر او جنس دواړه صفتونه موجود شي پدې صورت کې هم زيادت په کې حرام دی او هم نسيه، لکه: د (سل گرامه) طلا تبادله په يو سل او شل گرامه طلا باندې.

۲.کله چې په مال کې له دې دواړو (قدر يا جنس) صفتونو څخه يو (زائل) شي په هغې کې زيادت روا دی خو نسيه پکې حرامه ده، لکه: د څلورو منو غنمو خرڅول په پنځه منه اوربشو باندې چې دا لاس په لاس روا خو نسيه يې حرامه ده.

فعاليت

که يو څوك د يوه پسه په عوض کې يو پسه او يو وری واخلي، ايا دا سود بلل کېږي؟

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱.په شريعت کې د ربا (سود) حکم څه دی؟

۲.د ربا اوسود د حرمت حکمت څه دی؟

۳.د ربا څو صورتونه بيان کړئ.

کورنی دنده

د ربا او سود د حرمت او ټولنې ته د هغې د ضررونو په هکله يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

قرض

رسول اللهﷺ فرمايي: { څوك چې د يو مسلمان د ژوند مشكل ور آسانه كړي الله تعالى به د ده مشكل ور آسانه كړي...... ، او الله تعالى تر هغه د ده مرسته كوونكى دى تر هغه چې دى د خپل ورور مرسته كوي }[۷۲].

د قرض تعريف:

لغةً: غوڅولو او پرې كولو ته وايي، په قرض كې هم يو څوك له خپل مال څخه يوه برخه پرې كوي او بل ته يي وركوي، قرض ته سَلَف هم وايي.

شرعاً: يوه چاته د مثلي مال وركول دي چې هغه ګټه ورڅخه واخلي او مثل يې بيرته قرض وركوونكي ته وركړي.[۷۳]

د قرض ركن:

ركن يې ايجاب، او قبول دی.

د قرض د مشروعيت دليل: قرض په قرآن، سنت او اجماع ټولو دلائلو باندې ثابت دی.

۱. **د كتاب الله دليل**: الله تعالى فرمايلي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[۷۴].

"اې مؤمنانو، كله چې د كومې ټاكلې نيټې له پاره تاسې په خپلو منځو كې د پور معامله كوئ، نو هغه وليكئ".

۲. **د سنت دليل**: رسول اللهﷺ فرمايي: ((هر مسلمان چې بل مسلمان ته دوه ځلي قرض وركړي خداى به ده ته د يو ځل قرض په اندازه د صدقې كولو اجر وركوي.))[۷۵]

د دې مبارك حديث مفهوم داى چې د قرض پنځوس په سلو كې ورته د صدقې په شان محاسبه كيږي.

۳. **د اجماع دليل**: ټول اهل علم د قرض وركولو په جواز متفق دي.[۷۶]

د قرض د روا والي حكمت:

كله داسې اقتصادي ستونزه انسان ته پېښيږي چې د بل چا نقدي مرستو ته اړ كيږي، او خلك ده

۷۲ - شعب الايمان. بيهقي - (۶ / ۱۰۴). ۷۳- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۷۴)
۷۴- {البقرة : ۲۸۲}.
۷۵- مسند الصحابة - (۲۶ / ۹۵)، ابن ماجه او ابن حبان يې عبدالله ابن مسعود څخه روايت كړى دى.
۷۶- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۸۸)- الفقه الاسلامي وادلته - (ج ۵ / ص ۴۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته په وړیا توګه پیسې نه ورکوي، او دی هم د نورو صدقې نه قبلوي، نو یوائینې لاره همدغه ده چې د یوې مودې لپاره د چا نه پور (قرض) واخلي ، او بیا یې بیرته ورکړي.
ځکه خو شریعت قرض رواکړی دی، او خلك یی دې ته هڅولي دي چې محتاجو او اړو کسانو ته قرض ورکړي.

د قرض حکم:

د قرض اخیستونکي ملکیت سمدلاسه په (قرض) اخیستل شوی مال کې ثابتیږي، او د ده په ذمه (په غاړه) سمدلاسه د هغه مثل ثابتیږي، چې باید قرض ورکوونکي ته یې په راتلونکی کې ورکړي.[77]

د قرض شرطونه:

۱.قرض ورکوونکي ته راجع شرط: دا دی چې قرض ورکوونکی باید د تبرع (احسان کولو) اهلیت ولري، نو که یو ممیز هلك یو چاته قرض ورکړي دا صحت نه لري ځکه چې شریعت ده ته د داسې تصرف جواز نه دی ورکړی چې په هغه کې د ضرر احتمال وي لکه هبه او داسې نور.[78]
۲.قرض (قرض ورکړ شوي مال) ته راجع شرطونه دادي:
ا- قبض کول یې.
ب-قرض ورکړل شوی شی باید مثلي وي، لکه پیمانه کیدونکي، او تلل کېدونکي شیان، یا سره نژدې شمیرل کیدونکي شیان، نود داسې شي قرض ورکول چې د هغه مثل نه وي جواز نلري، ځکه هغه بیا د شخړو لامل ګرځي.[79]
۳. په قرض باندې به ګټه نه اخیستل کېږي، ځکه اصل په قرض کې د ثواب او اجر حاصلول دي، او له قرض اخیستونکي سره احسان کول دي، نو که قرض ورکوونکی په قرض اخیستونکي معلومه ګټه کیږدي داجواز نه لري، ځکه دا د ربا (سود) شبهه پیداکوي.
خو که قرض اخیستونکی پخپله خوښه له اخیستل شوي شي ښه شی ورکړي، بیا کومه پروا نه لري، بلکې دا د قرض ښه ادا، او ښه کار دی، رسول الله ﷺ فرمایی: {خیرالنَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً}[80]، "ښه او غوره د خلکو هغه دی چې قرض په ښه توګه اداء کوي.

۷۷ - بدائع الصنائع (ج ۱۷ / ص ۴۲۵)
۷۸ - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ۴۱۶)
۷۹- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ۴۱۸)
۸۰- المعجم الكبرى .طبراني ۳۹۴/۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

۱- ستاسو په سیمو کې څه ډول پورونه ورکول کیږي، ددې لوست په رڼا کې دهغه څرنګوالی په ګوته کړئ.

۲- د قرض د شرطونو په هکله له یو بل سره مباحثه وکړئ.

ارزونه

آ.لاندې پوښتنوته ځوابونه ورکړئ:

۱.قرض لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.

۲.د قرض د مشروعیت دلیل څه دی؟

۳.د قرض حکم څه دی؟

٤.د قرض رکن او شرطونه څه دي؟

ب.د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱.د قرض رکن ایجاب دی فقط(   ).

۲. قرض په هر شی کې جواز لري( ).

کورنۍ دنده

د قرض عمده مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صرف بیعه

د صرف تعریف:

په لغت کې: د یوشي د مخ اړول له یوی خوا نه بلې خوا ته وايي.[81]

اوپه شریعت کې: صرف د نقودو بیعه ده په نقودو باندې. که یې جنس یو وي، او یا توپیر سره ولري.

او له نقودو څخه مراد: سره زر، سپین زر، او هغه څه دي چې د دې دواړو پر ځای دریږي، لکه مروجې پیسې.[82]

د نومولو وجه:

دغه عقد په (صرف) باندې ځکه ونومول شو چې په دغې بیعې کې غالباً هر جانب خپلې پیسې له یوه حالت څخه بل حالت ته اړوي، مثلا: ریال یا ډالر یا کلدارې په افغانی اړوي.

د صرف د بیعې حکم:

کله چې د صرف د بیعې شرطونه پوره شي په هغه صورت کې جائزه ده.

د صرف د بیعې شرطونه:

۱. د جانبینو له جداکېدو مخکې (له یوه او بل څخه) د مال قبضول.
ځکه چې قیمتونه هره لحظه تغییر مومي او بیا نزاع او شخړې ته لاره هواریږي.

۲. پدې بیعه کې خیار شرط وجود نه لري، ځکه چې خیار شرط اضافي وخت ته اړتیا لري، او د صرف په عقد کې تاخیر او تاجیل د شخړو سبب ګرځي.

۳. همدارنګه تاجیل به هم پکې نه وي.

د صرف د بیعې احکام:

۱. د سپینو زرو په سپینو زرو، او د سرو زرو په سرو زرو خرڅول جواز نه لري، مګر دا چې د دواړو اندازه په یو شان وي.

۲. که چیرې سره زر په سپینو زرو خرڅ کړل شي، پدې صورت کې تفاضل او زیاتوالی جواز لري، او له بیلیدو مخکې قبض کول واجب دی، او که چیرې د صرف په بیعه کې عاقدین د بدلینو له قبضولو

---

۸۱ - (لسان العرب)

۸۲ - مجمع الانهر في شرح ملتقی الابحر - (ج ۵ / ص ۴۴۶).

مخکې سره بیل شي نو دا عقد باطل دی .
۳. د صرف په بیعه کې مخکې لدې چې عوضین قبض شي تصرف کول پکې جواز نه لري.
٤. رایجه پیسې د نقدینو حکم لري.[۸۳]

فعالیت

په بازار کې د صرف د بیعې موجوده بیلګې او نمونې یې د حکم سره بیان کړئ.

ارزونه

۱. د صرف بیعه تعریف کړئ.
۲. له نقودو څخه مراد څه دی؟
۳. د صرف د بیعې حکم څه دی؟
٤. شرطونه یې څه دي؟

کورنۍ دنده

د دې لوست خلاصه په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۸۳ - الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سَلَمْ بیعه

محمود د غنمو بزگر دی ، دی پیسو ته ضرورت لري ، احمد هغه ته پیسې ورکوي خو له هغه نه (۵۰۰) کیلوگرامه غنم اخلي،اما غنم فعلا وجود نه لري ، مگر دغنمو مقدار او نور ټول مشخصات یې معلوم کړل، ترڅو چې په راتلونکې کې د دوی ترمنځ کوم اختلاف او شخړه واقع نه شي.

د سلم تعریف:

سلم په لغت کې: تسلیمولو اوسپارلو ته وایي.

او اصطلاحاً: په عاجل مبلغ باندې د آجل [۸۴] مال تبادلې ته وایي.[۸۵]

د سلم بیعې اړوند اصطلاحات:

رب السلم مشتري ته وایي.

مسلَم إلیه بایع ته وایي.

مسلَم فیه مبیعې ته وایي.

راس المال هغه مبلغ ته ویل کیږي چې مخکې بایع ته ورکول کیږي.

د سلم د مشروعیت دلیل:

سلم په کتاب الله ، سنت مطهره، او د امت په اجماع باندې ثابت دی:

دکتاب الله د لیل: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[۸۶].

"اې مؤمنانو، کله چې دکومې ټاکلې نیټې له پاره تاسې په خپلو منځو کې د پور د راکړې ورکړې معامله کوئ، نو هغه ولیکئ".

د سنت مطهره دلیل:

روایت شوی دی چې رسول الله ﷺ (دهرهغه شی له بیعې څخه منعه کړی ده چې له انسان سره موجوده نه وي، خو سلم ته یې اجازه ورکړې ده).[۸۷]

همدارنگه پیغمبر اکرم ﷺ فرمایلي دي: که څوک سلم کوي نو باید دجنس اندازه (وزن او یا پیمانه په کې معلومه وي او همدارنگه باید د جنس د تسلیمی وخت هم معلوم وي.[۸۸]

۸۴- (هغه مال چې د یوې ټاکلې مودې وروسته په لاس ورشي).

۸۵- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۲۲۹)- مجمع الانهر - (ج ۵ / ص ۳۹۷). ۸۶- {البقرة: ۲۸۲}

۸۷- العنایة شرح الهدایة - (۹ / ۳۸۵). تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۲۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اجماع دلیل:
د ټول امت علماء د سلم په جواز متفق دي.
د سلم د مشروعیت حکمت:
د سلم په روا کولو کې د بایع د حاجت رفع کول په نظر کې نیول شوي دي، او د دې پر ځای چې حاجتمند شخص سود کوونکو ته پناه وروړي اوپه سود ورڅخه پور واخلي، هغه له وخت څخه مخکې خپل محصول د سلم له لارې خرڅوي او لدې لارې مال لاس ته راوړي. همدارنګه ممکنه ده چې مشتري د ثمن له کم والي څخه ګټه واخلي.

د سلم حکم: دبایع لپاره په ثمنوکې، او د مشتري لپاره په مبیعه کې د ملکیت ثابتیدل دي.
د سلم شرطونه:
د سلم بیعه تر هغه صحت نه پیداکوي تر څو په هغې کې اووه (۷) شرطونه پوره نشي:[۸۹]

۱. جنس به معلوم وي.(چې غنم دی که اوربشې)

۲. نوعه (ډول) به یې معلوم وي. (لکه آبي یا للمي).

۳. صفت به یې معلوم وي.(لکه اعلی او ادنی)

٤. اندازه به یې معلومه وي.

۵. وخت او موده به یې معلومه وي.

٦. د ثمن یا راس المال مقدار اومشخصات باید معلوم وي.

۷. د مال د تسلیمولو ځای ټاکل چې بایع به یې مشتري ته تسلیموي،(مخصوصاً که چیرې جنس داسې شی وي چې دهغه په انتقالولو باندې مصارف راځي).
د سلم اړوند أحکام:
•سلم پداسې شی کې جائز ندی چې هغه شی د عقد له وخته د ترون ترپای پورې په بازارونو کې پیدا نه شي.

•سلم تر هغه صحت نه پیدا کوي تر څو چې ثمن (یا رأس المال) د عاقدینو تر جدا کیدلو مخکې د بایع له خوا قبض نه شي.

•هر هغه شی کې سلم جائز دی، چې د صفت او اندازی پیژندل یې په دقت سره وکړل شي. او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم شی چې د صفت تعین او د اندازې پیژندل یې ممکن نه وي په هغه کې سلم جائز نه دی.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱.سلم تعریف کړئ؟

۲.د سلم د مشروعیت حکمت، او دلیل څه دی؟

۳.د سلم شرطونه کوم دي؟

٤.د سلم حکمونه بیان کړئ؟

د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:

۱. مسلم فیه چې د عقد له وخته نیولی د عقد تر پایه په بازارونو کې و موندل شي سلم په کې جواز نه لري(   ).

۲. سلم تر هغه پورې صحت نه پیداکوي تر څو چې د عاقدینو د جداکیدلو نه مخکې بایع ثمن قبض نه کړي.(   ).

کورنۍ دنده

د سلم په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلویښتم لوست

رهن (ګروي)

یوه کس یو بکس په مؤجل ثمن(قرض) واخیست، ولې بایع ورڅخه غواړي چې هغه خپل ساعت ورته په ګروي پریږدي، کله یې چې پیسې راوړي نو بیا به ورته دهغه ساعت ورکړي دغه صورت د ګروي ګڼل کېږي.

د رهن تعریف:

{رهن په لغت کې}:

د یوه شی حبس اوبندولوته وایي.

{او په اصطلاح کې}:

دیوه شي بندول دي دیوه حق د لاس ته راوړلو لپاره[91]

د رهن دمشروعیت دلیل:

رهن په کتاب الله، سنت نبوي، او اجماع ثابت دی:

دکتاب الله دلیل: الله تعالی فرمایی: {وَإِنْ كُنتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ}[92]. " که تاسې د پردیسی په حال کې یي اود سند لیکلو له پاره کوم لیکونکی پیدا نه شو ، نو د شیانو په ګرو اخیستلو معامله وکړئ".

د سنت نبوي دلیل:

له بی بی عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی: {رسول الله ﷺ له یو یهودي څخه طعام واخیست، اوهغه ته یې د اوسپنی زغره په ګرو ورکړه}.[93]

د رهن د مشروعیت حکمت:

د رهن د روا والي حکمت دېور کره کول، له هیریدلو، انکار، د پورورې د افلاس (ناداری) څخه د قرض ورکوونکي د مال ساتنه، ځان ته اطمینان پیدا کول، او د پور د ژر ورکولو لپاره د پوروړي هڅول دي.[94]

راهن: د مرهون اصلي مالک ته ویل کیږي.

91- رد المحتار - (ج ۲۷ / ص ۲۹۱)- العناية - (ج ۱۴ / ص ۴۴۷)- مجمع الانهر - (ج ۸ / ص ۳۱۰)

۹۲ - [البقرة : ۲۸۳] . ۹۳- {بخاری اومسلم روایت کړی}.

۹۴ - بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸۵)

مرتهن:

هغه چا ته ویل کیږي چې مرهونه ورسره گرو (بندي) وي.

مرهون یا مرهونه یا رهن:

هغه شي ته ویل کیږي چې په گرو ورکول کیږي.

د رهن حکم:

د پورد پرې کیدو تروخته مرتهن د مرهون د حبس اوساتنې واک لري.[95]

د رهن رکن:

دگروی رکن ایجاب اوقبول دي، کوم چې دراهن او مرتهن تر منځ ترسره کیږي، لکه نور عقود اوترونونه. نو رهن په ایجاب اوقبول ترسره کیږي، او په قبض کولوسره بشپړیږي.[96]

د رهن د صحت شرطونه:

۱.مرتهن باید د قبض کولو اهلیت ولري، یعنې عاقل وي.

۲.د (مرهونې) قبض به د راهن په اجازه ترسره کیږي.

۳.مرهونه باید مشاعه (شریکه) نه وي .ځکه د مشاع شي قبضول او بندول صحیح نه دي.

د رهن احکام:

۱.مرتهن دا حق لري چې له راهن څخه خپل پور وغواړي، او په همدې خبره یې بندي کړي.

۲.که چیرې راهن(اصلي مالک) د مرتهن له اجازې پرته رهن خرڅ کړي دغه بیعه د مرتهن تر اجازې پورې موقوفه ده، که هغه ورته اجازه ورکړي بیا د ده بیعه صحت پیداکوي، همدارنگه که راهن خپل پور مرتهن ته ورکړ بیا هم بیعه صحت پیداکوي.

۳.که چیرې راهن (اصلي مالک) مړ شي، نو د ده ورثه دې مرهون خرڅ کړي، او د ده پور دې ورباندې پرې کړي.[97]

دودیزه گروي (بیع الوفاء):

په دې بیعه کې داسې شرط ایښودل کیږي چې: بایع حق لري هر کله چې وغواړي ثمن مشتري ته بیرته ورکړي او مبیعه ترېنه واخلي.

دغه بیعه خلک د دې لپاره کوي چې دگروی څخه د استفادې لپاره یوه لاره جوړه کړي.

ځکه تر څو چې بایع د مشتري پور نه وي پرې کړی، مشتري (مرتهن) د مبیعې (گرو شوي مال) څخه بلاعوضه گټه اخلې.

یوه ډله د فقهاوو دغه بیعه جایزه بولي.

۹۵- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸۴)

۹۶- العنایة شرح الهدایة - (ج ۱۴ / ص ۴۴۸)- الفقه الأسلامي و ادلته - (ج ۶ / ص ۶۴)

۹۷- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

دودیزه ګروي (بیع الوفاء) له شرعي ګروۍ سره مقایسه او تمثیل کړئ.

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. رهن لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.

۲. د رهن حکم څه دی؟

۳. د مشروعیت حکمت، او دلیل یې ذکر کړئ.

٤. رکن یې څه دی؟

٥. د صحت شرطونه یې ووایاست.

ب. د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:

۱- د رهن د قبض لپاره اهلیت شرط نه دی (   ).

۲- د رهن قبضول به د راهن په اجازه ترسره کیږي (   ).

کورنۍ دنده

د رهن په هکله په خپلو کتابچو کې یوه مقاله ولیکئ؟

۹۸ - رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۴۷۴)- العنایة شرح الهدایة - (ج ۱۳ / ص ۱۵۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

اجاره

احمد يو موټر ته ضرورت درلود، خو ده د موټر د اخيستلو توان نه درلود، نو ده له يوه شرکت سره قرارداد وکړ چې هره ورځ به دهغه شرکت په موټر کې خپلې وظيفې ته ځي، اوپه مقابل کې به دمياشتې (۲۵۰) افغانۍ ورکوي، دغه عقد اجاره ګڼل کېږي.

د اجارې تعريف:

په لغت کې: اجاره اسم مصدر دی د(اجرت) يعنی: مزد او د کار عوض ته وايي.

په اصطلاح کې: د مال په مقابل کې د يو شخص او يا د يو شي نه ګټه اخيستلو ته اجاره وايي.[۹۹]

د مشروعيت دليل يې:

د سنت دليل: رسول اللهﷺ فرمايي: ((مزدور ته مخکې له دې چې خولې يې وچې شي خپله مزدوري ورکړئ.))[۱۰۰]

د اجماع دليل:

د امت په اجماع سره اجاره روا ده.

د مشروعيت حکمت يې:

اجاره ددې لپاره روا شوې ده چې د خلکو اړتياوې ورباندې پوره شي، ځکه هر يو شخص ټول هغه څه نه لري چې ورته اړتيا لري.

مستاجِـر:

(د جيم په کسرې سره)هغه څوک دی چې د پيسو په مقابل کې ګټه تر لاسه کوي.

اجير: هغه څوک دی چې پيسې اخلي او مقابل لوری ته کار کوي او ګټه ورته رسوي.

حکم يې:

له عقد سره سم په منافعو کې د مستاجر ملکيت ثابتيږي، او په ثمنو کې د اجير ملکيت ثابتيږي.[۱۰۱]

۹۹- درر الحکام شرح غرر الاحکام - (ج ۷ / ص ۴۵)

۱۰۰- سنن کبری –بيهقی ۶/۱۲۱

۱۰۱- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۴ / ص ۳۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن يې:

د اجارې رکن ايجاب اوقبول دی، پداسې لفظ سره چې په اجاره باندې د لالت وکړي.[102]

د اجيرانو ډولونه:

١- مشترک اجير . ٢- خاص اجير.

مشترک اجير:

هغه څوک دی چې تر هغه د اجورې مستحق نه کيږي تر څو چې کار بشپړ نه کړي، لکه رنګ ورکونکی، او دوبي (جامه مينځونکی).

خاص اجير:

هغه څوک دی چې په (ټاکلې) موده کې د خپل ځان په تسليمولو د اجورې مستحق ګرځي، اګر که کار ورڅخه وا نه خيستل شي، لکه يو څوک چې د يوې مياشتې کار لپاره په اجوره نيول شوی وي. البته که کار يې نه کاوه او يا په کار نه پوهيده نوبيا دې دشرطنامی مطابق عقد ورسره فسخه کيږي.[103]

د اجارې د صحت شرطونه:

١. د ټرون دواړه اړخه بايد پرې رضايت ولري.

٢. معقود عليه (ګټه او منفعت چې اتفاق ورباندې شوی) بايد معلوم وي، څو د شخړو مانع وګرځي.

٣. معقود عليه به حقيقتاً او شرعاً د تسيميدلو وړ شی وي، او خاوند به يې د تسليميدلو وس لري، نو د داسې يو شي په اجاره ورکول چې د هغه تسليمېدل حقيقتاً ناشونی وي جواز نه لري، لکه د تښتيدلي اوبښ اجاره کول.

٤. کومه ګټه چې په هغې ټرون شوې وي، هغه به شرعاً رواګټه وي.

٥. اجوره به معلومه وي.

فعاليت

اعاره له اجارې سره څه توپير لري؟ د استاذ په مرسته يې ځواب ورکړئ .

١٠٢- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ٩ / ص ٣١٠)

١٠٣- البحر الرائق - (٧ / ٣٠٠).

(c) ketabton.com: The Digital Library

احکام:

۱.کوم شی چی په بیعه کې ثمن کیدلای شي، هغه په اجارې کې اجوره کیدلای شي.

۲.د استوګنې لپاره د کورونو او دکانونو په اجاره نیول روا دي سره لدې چې د ګټې اخیستلو هدف یې څرګند نه وي.

۳.د کرنې لپاره د زراعتي ځمکو اجاره کول جائز دی خو تر هغه وخته عقد نه صحیح کیږي تر څو چې دکښت نوعیت روښانه نه کړای شي او یا په پیل کې دا وواییې چې هر څه چې زړه مې وغواړي هغه به کرم.

۴.د سپرلی او بار لپاره د حیواناتو په اجاره نیول جائز دي.[104]

فعالیت

د اجارې مختلف صورتونه بیان کړئ

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱.اجاره په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ؟

۲.د اجارې د مشروعیت دلیل، او حکمت څه دی؟

۳.د اجارې حکم څه دی؟

ب.د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:

۱.په اجاره کې باید د ترون دواړه اړخه رضایت ولري (   ).

۲.معقود علیه چې هغه منفعت اوګټه ده باید معلومه وي (   ).

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي ولیکئ؟

۱۰۴- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۴۷)- درر الحکام شرح مجلة الاحکام - (۱ / ۳۷۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library